

Fag>bladet

Nr. 2 - 2009 > For medlemmer i Fagforbundet

PENSJONS- KAMP

SIDE 14

Skadeslutt	8
Kvinneyrker må med	16
Døråpner for ungdom	30
Langs livets landevei	44

- 8 **TEMA:** Skadeslutt
- 14 Tjenestepensjon: Best for hvem?
- 16 Kvinneyrker skal med
- 18 Sykehusreformen på LO-kongressen
- 20 **PORTRETET:** Folkets hjelper
- 23 Trenger aktive pensjonister

27-42 KIRKE, KULTUR OG OPPVEKST

- 43 Tøffe tider for norske tamiler
- 44 **FOTOREPORTASJEN:** Langs livets landevei
- 50 Fotspor i sanden
- 56 Lær om fagrørslas historie

FASTE SPALTER

- 4 Nytt
- 7 Jans hjørne
- 24 Bare spør
- 27 Aktuelt
- 38 Seksjonslederen
- 53 Debatt
- 58 Oss
- 62 Kryssord
- 63 Tegneserie og Petit
- 66 **JOBBLIV:** Med over alt

Imponerende kvalitet

Demoteket ved Bergen Offentlige Bibliotek er en egen seksjon i biblioteket hvor brukerne gir fra seg egenproduserte verk. Her blir ingen refusert så lenge ytringene er lovlige. Kvaliteten på verkene er høy, de er tilgjengelig for alle lånekunder og kan tas med hjem.

32 >>

Foto: Anita Arnzen

Dagens høydepunkt

Logrende Lissie påser at matfar får tredd støttestrømpa forskriftsmessig på. I foto-reportasjen har vi ligget på hjul med hjemmetjenesten i Hobøl kommune.

44 >>

Fagblad

Medlemsblad for Fagforbundet

POSTADRESSE
Postboks 7003, St. Olavs plass
0130 Oslo

Telefon 23 06 40 00

ISSN 0809-926X

KONSTITUERT
ANSVARLIG REDAKTØR
Åslaug Rygg
aaslaug.rygg@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 72

JOURNALISTER
Tiiti Brun
titti.brun@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 29

Per Flakstad
per.flakstad@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 28

Sidsel Hjelme
sidsel.hjelme@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 48

Ingeborg Vigerust Rangul
ingeborg.rangul@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 33

Monica Schanche
monica.schanche@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 31

Karin E. Svendsen
karin.svendsen@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 32

TYPOGRAFER
Vidar Eriksen
vidar.eriksen@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 69

Knut Erik Hermansen
knut.hermansen@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 70

I permisjon:
Kristin Salicath Halvorsen
An C. Lindstrøm
Vegard Velle

Foto: June Witze

Generalsekretærgrossisten

«Motbydelig politisk korrekt» er Petter Eides karakteristikk av seg selv. Andre gir ham æren for at Folkehjelpa nå har okkupert sentrum på det norske bistandskartet.

20 »

Foto: Eivind Semneset

Når ansatte møtes med vold

Slag, spark og lugging tilhører jobbverdagen for mange. Men må det være slik? I Bergen kommune er ansattskadene mer enn halvert på to år.

8 »

Kvinner skal ikke ta regninga

En ny lov om yrkesskadeerstatning er på trappene. Men regjeringas forslag opprettholder gamle skjevheter. I dag er ni av ti som får yrkesskadeerstatning, menn. Ifølge det nye forslaget skal flere skader nå gi rett til erstatning, men fortsatt favoriseres skader i tradisjonelle mannsyrker.

Det er over 50 år siden sist yrkessykdomslista ble skikkelig vurdert. Den gamle loven bygger på menns skade- og sykdomshistorie – tilpasset menn i industrien. Men både innholdet i jobbene og hvem som er yrkesaktive, har forandret seg mye siden da.

Regjeringa vil ikke inkludere rygg- og nakkeskader, skader som først og fremst rammer kvinner, i den nye loven. Derimot foreslår de å inkludere muskel- og skjelettsykdommer i kne, skulder, arm og håndledd. Dette er fortsatt først og fremst en sikring av menn.

I dag går 88 prosent av all yrkesskadeerstatning til menn. Men det er slett ikke et bevis på at det bare er menn som blir skadet på jobb. Bare én av fem ansatte i omsorgsyrker maktet å stå i jobben til de blir pensjonister. Resten blir uføretrygdet.

Mange forløfter seg og blir skadet for livet. Hittil har loven fungert slik at den favoriserer menn. Ett eksempel er en rørlegger som ble skadet da han løftet et rør som var lengre enn han trodde. Et annet er en kokk som ble skadet da han skulle løfte et brett med egg som satt fast i kjøleskapet.

Hvorfor skal det være annerledes å bli skadet etter tunge løft i helsevesenet? Ifølge staten er svaret at når man har valgt å jobbe som hjelpepleier, er man i en risikjobb der man må regne med skader.

Kvinner i helse- og omsorgssektoren må ofte ta til takke med deltidsarbeid og en lønn det er vanskelig å forsørge seg på. Hvis de i tillegg blir skadet på jobb, blir det ekstra vanskelig å klare seg på bare 66 prosent av lønna som dagens uføretrygd utgjør.

Og ja, det vil koste samfunnet å inkludere rygg- og nakkeskader som yrkesskade. Men det svir mye mer for dem som blir rammet. Regjeringa kan ikke fortsette å skyve denne regninga over på kvinnene.

Det er ikke akseptabelt at kvinner nok en gang må ta til takke med mindre enn menn. Vi vil ikke ha et a- og b-lag i yrkeslivet.

Åslaug Rygg

ÅSLAUG RYGG
KONSTITUERT REDAKTØR

ANNONSER
Lillian Lindberg
lillian.lindberg@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 46

Annonsemateriell sendes til
annonser@fagforbundet.no

Faks 23 06 44 07

REPRO/TRYKK
Aktietrykkeriet AS

www.fagbladet.no

Send tips til
tips@fagforbundet.no

BESØKSADRESSE
Keysers gt.15
Inngang Munchs gate
0165 Oslo

**KONTROLLERT
OPPLAG**
1. HALVÅR 2008: 308.117

Fagpressen **F**
OPPLAGSKONTROLLERT

► **SNILT KONFLIKTÅR**

I fjor ble det registrert i alt åtte godkjente tariffrettslige konflikter. Konfliktene omfattet totalt 1272 personer og utgjorde 6393 arbeidsdager. Fagforbundets konflikt for å få en tariffavtale med Sentrum Røntgen utgjorde 675 arbeidsdager. I 2006 utgjorde konflikter 95.163 arbeidsdager, og i 2004 var antallet 73.616 dager. 2008 var derfor et snilt konfliktår, skriver LO på sin hjemmeside.

► **FORHATT
REGEL FJERNET**

Arbeidsløse dansker slipper å søke fire jobber i uka for å dokumentere at de står til rådighet for arbeidsmarkedet. Regjeringen fjerner med umiddelbar virkning den forhatte ordningen i februar. Da var det ett år siden den ble innført.

► **RESSURSTERKE
BRUKER OFTERE BUSS**

Mange tror det bare er de som ikke har råd til bil som tar bussen. Riktignok påvirker sosial bakgrunn og kulturell kapital bussbruken, men ikke slik mange av oss tror. En ny analyse med bakgrunn i data fra TNS Gallup avslører at det er de med mest kulturressurser som bruker bussen oftest. Analysen er gjennomført på vegne av busselskapet Nettbuss.

► **FRYKTER PLEIE
PÅ SPAREBLUSS**

Fagforbundet i Tana mener finnmarkskommunen har planlagt en uforsvarlig lav bemanning på en ny skjermet enhet i tilknytning til sykeavdelingen ved Tana bru. Det er spesielt bemanningsplanen Fagforbundet protesterer mot. Kommunen har tenkt å spare ved å kutte i antall stillinger. Delvis skal dette skje ved samkjøring med sykeavdelingen, skriver Finnmarken.

Mange har mye å miste

De som har offentlig tjenestepensjon har mye å miste, mener forfatteren Magnus Marsdal. Han har gitt ut en bok med denne tittelen og håper på å kunne være med på å sette dagsorden for diskusjonen.

I fjor ga Magnus Marsdal og forlaget Manifest ut boka «AFP på 1-2-3». I år er tittelen «Mye å miste». Marsdal illustrer poenget gjennom tre personer, Anne Bråten som er renholder og hockeymamma fra Lillehammer, lærer Ellen Hoogerwerf fra Oslo og verkstedarbeider Geir Foss fra jernbaneverkstedet i Oslo.

Taper mye

Dagens ordning i offentlig sektor gir full opptjening med 30 års tjenestetid. Det er en av reglene som kan forsvinne i vårens tariffoppgjør.

NY BOK: Offentlig tjenestepensjon er tema for Magnus Marsdals siste bok.

Marsdal har skrevet boka på oppfordring fra aksjonen «Forsvar Offentlig Pensjon», en aksjon blant fagforeninger i Oslo og Akershus i offentlig sektor. De har også garantert for utgivelsen.

– Men jeg har stått helt fritt til å

skrive hva jeg vil, sier Marsdal.

– Hva er bokas konklusjon?

– Konklusjonen er at mange har mye å miste.

– I de regneeksemplene vi har vist, er det noen som taper 100.000 kroner i året. Renholder og hockeymammaen fra Lillehammer taper 78.000 kroner i året i pensjon, og det er ut fra et allerede lavt utgangspunkt, sier Marsdal.

Tre personer

Forutsetningene som er lagt til grunn, er de samme prinsippene som er brukt i den nye folketrygden. I eksemplene velger de tre personene å gå av med pensjon når de fyller 62 år. Det er kunnskapssenteret Defacto som står for utregningene. Men også saksbehandlere i de berørte fagforeningene har kontrollregnet på at tallene i boka er korrekte.

Tekst: **TORGNY HASÅS**, LO-Aktuelt

Melker kommunene

Økte rentekrav fra storbanker koster kommunene milliardbeløp. Konsekvensene er mindre til velferdstilbud, mener Fagforbundsleder Jan Davidsen

Kommunene får ekstrautgifter på inntil en milliard kroner på grunn av økte rentekrav fra DnB Nor, Nordea og staten, melder nrk.no.

Gjennom Eksportfinans eier staten og de to storbankene Kommunekreditt som igjen låner ut penger til kommunene. Eksportfinans har økonomiske problemer og melker nå Kommunekreditt for penger. Regningen betaler kommunene med høyere rente på lån.

– Konsekvensen av det er helt åpenbart et kutt i tjenestetilbudet til innbyggerne. Det går ut over velferden, sier Davidsen.

Nylig ble Jan Davidsen og resten av representantskapet kastet ut av Kommunekreditt av DnB Nor og Nordea, som erstattet dem med sine egne folk for å tvinge gjennom renteøkning på de om lag 60 milliardene som kommunene har i lån i Kommunekreditt.

Kommunekreditt er nå til salgs. Etter det NRK erfarer, pågår det forhandlinger med Kommunal Landspensjonskasse, KLP, om et mulig kjøp. Jan Davidsen mener regjeringen må sørge for at Kommunekreditt i framtida blir helt eller delvis eid av staten. Han mener staten uansett må sørge for at en framtidig utgave av Kommunekreditt får tilgang til kapital på rimelige betingelser som gjør det mulig å gi lån til kommunene til gunstige rentevilkår. MoS

LO og NHO møtes i mars

Nulloppgjør er uaktuelt når LO setter seg til forhandlingsbordet med Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) 20. mars.

Nye tall fra Teknisk beregningsutvalg viser at lederlønningene i finanssektoren har økt med 28 prosent samtidig som lavlønte i privat sektor henger etter.

LOs representantskap har vedtatt hovedlinjene for vårens tariffoppgjør. Hovedkravene er en generell bedring av kjøpekraften, like lønnsprofil på sentralt og lokalt avtatte tillegg, garantiordninger, heving av overenskomstenes lønnsatser og særskilte tillegg til lavlønte.

LO-leder Roar Flåthen er forhandlingsleder, og Fagforbundets leder Jan Davidsen er også med i forhandlingsdelegasjonen. MoS

Støtter utredning om krigsforbrytelser

Tre norske høyesterettsadvokater skal utrede om personer i Israel kan anmeldes for krigsforbrytelser i forbindelse med angrepene mot sivile i Gaza. En av dem er Fagforbundets egen advokat, Geir Høin.

Arbeidsutvalget i Fagforbundet har bevilget inntil 200.000 kroner for å utrede det faktiske og juridiske grunnlaget for en anmeldelse.

I saksdokumentene viser arbeidsutvalget til forbundsstyrets uttalelse i januar, der Israels terrorbombing rundt årsskiftet ble fordømt i svært skarpe ordelag. I forbindelse med uttalelsen vedtok også forbundsstyret å støtte Norsk Folkehjelps arbeid i Gaza med 500.000 kroner.

Stilles til ansvar

I flere europeiske land har folkerettsjurister og andre engasjerte

mennesker tatt initiativ til at de ansvarlige for krigsforbrytelsene i Gaza blir stilt til ansvar i en internasjonal domstol.

Også den israelske avisen Haaretz har på lederplass krevd en offentlig israelsk gransking av påstandene om krigsforbrytelser.

– Overgrepene mot sivilbefolkningen i Gaza må bedømmes som krigsforbrytelser etter folkeretten, slik den kommer til uttrykk i Genevekonvensjonen fra 1949, sier Geir Høin.

Høyesterettsadvokaten understreker samtidig at kritikken mot Israels brudd på folkeretten ikke er

det samme som å støtte Hamas sine politiske mål og virkemidler.

Systematiske brudd

Høin mener at Israel systematisk har brutt Genevekonvensjonen ved ikke å sørge for fritt leide for legemidler og sanitærmateriell for å behandle sårede og for å sikre sykehusdrift.

I tillegg inneholder Genevekonvensjonen en plikt om å sørge for at en okkupert befolkning har legemidler og mat. Også her mener forbundsadvokat Geir Høin at Israel unnlater å følge folkerettens bestemmelser.

Allerede 6. januar anklaget Norsk Folkehjelp Israel for krigsforbrytelser i Gaza. Flere humanitære organisasjoner, blant andre Røde

BRUDD PÅ FOLKERETTEN: Ødeleggelsene i Gaza er store. Fagforbundet har bevilget penger til en utredning om ansvarlige i Israel kan stilles for retten og dømmes for krigsforbrytelser.

Kors og Amnesty International, mener Norge bør ta initiativ til en internasjonal gransking av om Israel er ansvarlig for brudd på folkeretten og menneskerettighetene i Gaza.

Tekst: PER FLAKSTAD

Verst i likestilling

Sju kommuner kan få tvangsmulkt. Likestillingsarbeidet får stryk.

Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) har i år kontrollert 64 kommuner. En tredel har ikke fått godkjent sin lovpålagte rapportering.

Verstingene er de sju kommunene som ikke er godkjent for andre år på rad. Det vil si at kommunenes rapport og tiltak er for dårlig tross tilbud om veiledning fra LDO gjennom året. Kommunene som blir meldt til Likestillings- og diskrimineringsnemnda er Ringsaker, Porsgrunn, Austevoll, Lærdal, Surnadal, Bjugn og Flekkefjord.

Nokså trist

Omkring en tredel av kommunene har fått godkjent sin lovpålagte rapportering. Den siste tredelen har fått godkjent under tvil.

LDO viser til at få kommuner arbeider systematisk mot ufrivillig deltid. I Vegårshei kommune arbeider 83 prosent av kvinnene deltid. Skedsmo har den laveste prosenten, der arbeider 40 prosent av kvinnene deltid.

– Det er synd at så få jobber systematisk med problemet, for det gir resultater, sier likestillingsombud Beate Gangås.

Mål foreldrefravær

Ombudet peker også på andre måleinstrumenter for likestilling, som foreldrefravær.

– Vi anbefaler kommunene å lage tiltak slik at det blir en jevnere fordeling av foreldrefravær. Vi vet at det teller i forhold

til lønn, karriere og pensjon.

LDO har også sett på personalpolitikken i forhold til seniorer. I Sandefjord tar de 20 prosent mannlige ansatte 54 prosent av seniortiltakene.

– Da er det nokså tydelig at seniortiltakene tilgodeser menns behov, påpeker Gangås.

Tekst: TITTI BRUN

► **JOBBER 48 TIMER**

Ambulansearbeidere i Buskerud jobber 48 timer i strekk i helgene. Jeg har hørt om kolleger som har vært nede i kun fire timer søvn på 48 timer. Da er du virkelig sliten når du går av vakt mandag morgen, sier Atle Holberg Frey, foretakstillitsvalgt for Fagforbundet ved Sykehuset Buskerud til Drammens Tidende.

► **INGEN VAKTER ETTER KRITISK OPPSLAG**

En fast vikar innen helse- og omsorgsetaten får ikke lenger vakter i kommunen etter at hun lot seg avbilde med kollegaer i Farsunds Avis med kritikk mot omorganiseringen. Kvinnen ønsker ikke å snakke med avisen, men den har fått bekreftet hendelsen fra annet hold.

► **VETO MOT TJENESTEDIREKTIV**

Det er viktig å støtte mindretallet i regjeringa og en rekke store LO-forbund og LO-avdelingers krav om veto mot EUs tjenstedirektiv. Dette vil tjene kampen mot privatisering, sosial dumping og økonomisk kriminalitet, skriver Nei til EU på sin hjemmeside.

► **GA PENGER TIL AKSJONSKOMITÉ**

Fagforbundet Narvik sykehus ga i slutten av februar 5000 kroner til aksjonskomiteen for sykehuset. Pengene er en takk for det arbeidet som aksjonskomiteen har gjort for at sykehuset skal bestå med et troverdig sykehusstilbud av god kvalitet og med en tilfredsstillende akuttfunksjon.

► **STORE UNDERSKUDD**

Foreløpige regnskapstall viser et underskudd på 20,7 milliarder kroner i kommuneforvaltningen i 2008, en økning på 8,6 milliarder i forhold til 2007. Sterk vekst i konsum og investeringer er hovedårsakene til det økte underskuddet, ifølge SSB.

Nav-ansatte basker med reformen

Det er tøffe tilstander for de Nav-ansatte bekrefter ny rapport. De fleste har fått nye arbeidsoppgaver, men bare en av ti synes de har fått nok opplæring til å gjøre jobben. Likevel mener mange at reformarbeidet er på rett vei.

Arbeidsforskningsinstituttets (AFI) rapport «Utvikling og utfordringer i nye Nav-kontor» er basert på en spørreundersøkelse blant ansatte både i Navs pilotkontor og på Nav-kontor som ble etablert høsten 2007.

Bedre etter hvert

Midt i alle begredelige historier fra Nav, fins det lyspunkter, sier forskningsleder Tone Alm Andreassen i AFI som er ansvarlig for undersøkelsen:

– Det store bildet er at det går bedre på kontor som har vært i virksomhet i to år enn på de som har hatt kortere tid på seg.

Etter to år har kontorene funnet fram til bedre løsninger, og har

Foto: AFI

Forskningsleder Tone Alm Andreassen er ansvarlig for AFI-undersøkelsen.

færre restanser enn nyere kontor. Samtidig er ikke dette en entydig positiv eller negativ utvikling.

Lite opplæring

Bare et fåtall av de Nav-ansatte har de samme arbeidsoppgavene i dag som før reformen ble iverksatt. Bare sju prosent av de ansatte på nye Nav-kontor svarte at de i stor grad har fått tilstrekkelig opplæring

for jobben. Tilsvarende tall for pilotkontorene var 13 prosent. Omtrent halvparten opplever imidlertid at de i noen grad har fått tilstrekkelig opplæring.

Ni av ti Nav-ansatte synes de har fått økt arbeidsbelastning, og mange opplever at reformarbeidet har gått på helsa løs.

Oppsummert er det likevel mye som tyder på at de ansatte synes det er verdt strevet: Fire av fem Nav-medarbeidere har tro på at reformen på sikt vil gi brukerne et bedre tilbud.

Økte ressurser

Fagforbundet mener det er for tidlig å konkludere med at reformen er mislykket, og oppfordrer politikerne til å støtte tiltak som gir økt bemanning og bedre opplæring. Det vil gjøre det mulig å takle omfanget av oppgaver og økt pågang. Innsatsteamene og mer enn 300 stillinger/årsverk i tiltakspakka er et skritt på veien.

Tekst: SIDSEL HJELME

Tide-sjåførere mister rettigheter

Tide-sjåførene får lange vakter og mister opparbeidede rettigheter i ny skiftordning.

I februar startet Tide Buss i Hordaland sin nye skiftordning som skal gjøre selskapet konkurransedyktig når bussrutene i bergensområdet skal ut på anbud i løpet av året.

– De nye ordningene er en tilpasning til den konkurransen som kommer, og de innebærer både at sjåførene får lengre dager og at de mister opparbeidede rettigheter, sier Bjørn Furnes som er leder i

Bergen Sporveisforening og leder for Fagforbundets Seksjon samferdsel og teknisk i Hordaland.

Han er bekymret over utviklingen, og mener at det ikke akkurat fremmer trafiksikkerheten at bussjåførene kan få vakter opp mot ni timer med pause ned mot et kvarter.

– Da sier det seg selv at spesielt de som har kjørt mange timer i tett bytrafikk, er både mentalt og fysisk utslitt, sier han til Fagbladet.

I tillegg til å miste betalt matpause og få lengre vakter, har sjåførene også fått dårligere lønns-

betingelser. Blant annet er 25-års-tillegget på tre kroner timen fjernet.

Fylkeskommunen har holdt på med å legge om busstilbudet og konkurranseutsette rutene i noe tid. I Austevoll vant Tide, mens Concordia vant bussrutene i Sunnhordland. I Hardanger/Voss fikk Tide kontrakten, mens Concordia ble foretrukket i Nordhordland.

I løpet av året skal flere områder i og rundt Bergen konkurranseutsettes, og det er denne konkurransen Tide kutter utgifter for å kunne vinne.

PF

Søppelkonflikten er løst

I slutten av februar ble partene i Trondheim Renholdsverk enige om en avtale som gjør slutt på konflikten mellom ledelsen og de ansatte.

Avtalen innebærer at samtlige renovatører får et årlig tillegg på 66.000 kroner som skal utbetales sammen med ordinær lønn. Tillegget skal også justeres med samme tilleggsprosent som i det sentrale lønnsoppgjøret hvert år.

Både ansatte og tillitsvalgte er fornøyd med at det gamle tolønns-systemet nå er historie.

– Vi har fått gjennom våre krav, og er godt fornøyd, sier leder for Fagforbundet Renholdsverkets Arbeiderforening, Roar Fjeldsæter, til NRK Trøndelag.

Også direktør Ole Petter Krabbørød er fornøyd med at konflikten er over: – Dette er midt mellom hva begge parter krevde, og innenfor de budsjetttrammene vi har, sier han til Adresseavisen.

Illustrasjonsfoto: colourbox.com

ENIGHET: Det er ikke lenger to lønns-systemer for de ansatte ved Trondheim Renholdsverk.

Bakgrunnen for konflikten var at selskapet fikk et tolønnsystem da Renholdsverket fikk tilbake kontrakten på renovasjon i Trondheim Vest. Selskapet fikk også med seg ansatte fra det private firmaet som hadde hatt kontrakten, og de hadde dårligere lønn enn de ansatte i Renholdsverket.

De ansatte har kjempet for å bli kvitt tolønnsystemet, og det ble også fjernet, men på en slik måte at eldre ansatte måtte gå betydelig ned i lønn for at yngre kolleger skulle gå opp. Det var dette de ansatte protesterte på. PF

KLP med egen bank

KLP har fått konsesjon fra Kredittilsynet for å etablere bankvirksomhet.

Kommunal Landspensjonskasse (KLP) er kommunenes eget selskap som leverer forsikrings- og finanstjenester til kommuner, helseforetak og bedrifter i offentlig sektor. KLP har lang erfaring i å låne ut penger til kundenes ansatte, men ønsker nå at flere skal få låne penger til de samme betingelsene.

– KLP Bank vil være en enkel bank med fokus på boliglån og innskudd. Det gir grunnlag for

effektiv drift og lave kostnader som vi mener at våre kunder vil nyte godt av, sier konsernsjef i KLP Sverre Thornes i en pressemelding.

KLP har i dag utlån på ca. ni milliarder kroner med pantesikkerhet i bolig. Ifølge pressemeldingen fra selskapet vil etableringen av egen bank være et sentralt element i satsingen på å videreutvikle produkter og tjenester til personmarkedet.

Bankvirksomheten skal være operativt fra annet halvår i år. PF

Trygghet for arbeid og lønn

Over hele landet finner vi kommuner som sliter med økonomien. Mange varsler oppsigelser. I næringslivet er mange arbeidstakere enda mer utrygge for jobben sin. Bare i løpet av januar måned kan mellom 10.000 og 15.000 flere ha blitt arbeidsløse.

For Fagforbundets medlemmer hjelper det å vite at de tillitsvalgte står på for at de skal ha trygge jobber. Før regjeringens krisepakke kom på bordet i slutten av januar, satte vi søkelyset på behovet for å få midlertidig ansatte over i faste stillinger. Vi forventer at det snart kommer midler til å iverksette arbeidsmarkedstiltak. Arbeidet med faste stillinger må settes i gang umiddelbart,

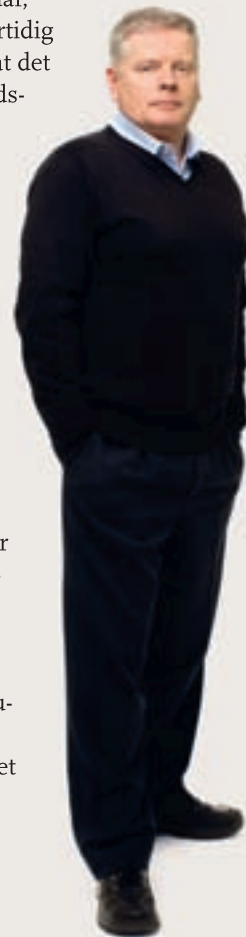
” Fast ansettelse gir trygghet og forutsigbarhet.

blant annet for å forhindre at kommunene skal sende vikarer ut i arbeidsløshet, for så å ta dem inn igjen på tiltak.

Arbeidsmiljøloven slår fast at arbeidstakere som hovedregel skal være fast ansatt. Har de vært midlertidig ansatt i fire år eller mer, har arbeidstakeren krav på fast ansettelse. Denne bestemmelsen var fjernet i Bondevik-regjeringens arbeidsmiljølov, men ble heldigvis tatt inn igjen da de rødgrønne overtok makten i 2005. I en situasjon som vi har i dag med finanskrisen og stigende arbeidsløshet, ser vi hvor viktig det er at arbeidstakernes rettigheter holdes i hevd. Fast ansettelse gir trygghet og forutsigbarhet.

Min oppfordring er at medlemmer som kjenner uro for å miste jobben, skal ta kontakt med sin lokale tillitsvalgte for å få hjelp. Tillitsvalgt skal kartlegge hvilke rettigheter du har, og sjekke om de er i overensstemmelse med reglene. Deretter kan det framsettes krav overfor arbeidsgiver. Fagforbundet er opptatt av at alle som jobber ufrivillig deltid, skal tilbys hel stilling eller høyere, ønsket stillingsstørrelse. Dette er også forhold du skal snakke med din lokale tillitsvalgte om.

Våre medlemmer lever av jobben sin. Fagforbundets løfte er at vi skal gjøre vårt aller beste for at du skal ha trygghet for arbeid, lønn og pensjon.

JAN DAVIDSEN,
FORBUNDSLEDER

VOLD I ARBEIDSLIVET

- Seks prosent av norske arbeidstakere er utsatt for vold eller trusler på jobb.
- Ansatte i helse- og sosialsektoren er spesielt utsatt for vold fra brukere.
- 12 prosent av de ansatte i helsevesenet opplever vold eller trusler om vold.
- 17 prosent av de ansatte i sosialsektoren opplever vold eller trusler.
- Ansatte i barnevernet og i boliger for utviklingshemmede er blant de yrkesgruppene som er spesielt utsatt for vold i jobben.

Kilder: Levekårsundersøkelsen 2006 (SSB), HMS-tilstanden i Norge 2007 (Fafo-rapport 2008–20).

NY TILLIT: Erlend (t.h.) skadet seg selv over 1000 ganger på en måned. Ofte gikk det også ut over vernepleier Randi Hestvik (t.v.). Nå er utviklingen snudd, til glede for både Erlend og de ansatte.

SKADE- SLUTT

Skadetallene raser. De ansatte i bofellesskapet har fått en tryggere arbeidsdag, og «Erlend» har fått et bedre liv.

Tekst: SIDSEL HJELME Foto: EIVIND SENNESET

Erlend skyver tegningen av en gutt som spiser til side. Det er tid for frokost, men han vil ikke ha mat.

Erlend har fem tegn for å formidle sine ønsker og behov. Ja, nei, tørst, sulten – og snop.

I tillegg har han et velutviklet kroppsspråk og to bokser fulle av piktogrammer på kjøkkenbenken. Her er enkle strektegninger for hverdagens nødvendigheter; for dusj, tannpuss og barbering. Men her er også piktogrammer for det som krydrer livet; tur, dans, svømming – og besøk av mor.

Dette er hjelpemidlene Erlend bruker når han sammen med vernepleier Randi Hestvik skal bestemme hvordan han vil bruke tiden sin.

Slik har det ikke alltid vært. Vi skrur tiden på Fantoftåsen i Bergen to år tilbake.

Farlig yrke

– Det er som å være fanget i en klo, sier Randi Hestvik. Hun snakker om opplevelsen når en voksen mann tar tak i håret ditt og drar av full kraft.

Som vernepleier i et bofellesskap for utviklingshemmede har Randi et av landets farligste yrker. Slag, spark, lugging og kloring er hverdagen for mange av de ansatte i bofellesskapene.

Arbeidsmiljøavdelingen i Bergen kommune fikk i 2006 melding om 5800 skader på ansatte i åtte av

«Tidligere brukte han atferden for å få viljen sin. Nå er kommunikasjonen og samspillet med personalet bedre, og Erlends ønsker blir imøtekommet. At han blir respektert for sine valg, har positive ringvirkninger.» Vernepleier RANDI HESTVIK.

TILDEKKET: Når han er våken, har Erlend (til h.) alltid to ansatte sammen med seg. Her Kristian James Macaully og Randi Hestvik. Lue eller buf reduserer antall skader på ansatte.

kommunens bofellesskap for utviklingshemmede. Fantoftåsen er ett av disse.

– Alle var enige om at vi måtte gjøre noe. Ansatte i bofellesskapene sto for hele 70 prosent av alle skademeldinger i Bergen kommune, sier Ørjan Hinna, enhetsleder for Kompetanseenhet Sør og ansvarlig for sju av de åtte bofellesskapene.

1000 slag

Også i bofellesskapet på Fantoftåsen smeller det altfor ofte i 2006. Dette året forårsaker Erlend alene 360 skademeldinger. Men aller mest lar han det gå ut over seg selv. Med flat hånd slår den velvoksne mannen seg selv med full kraft mot tinningene. Eller han hopper og lander med stive knær på hardt underlag.

At det gjør vondt, er det ingen som er i tvil om. Likevel skjer det. Igjen og igjen. Bare i løpet av januar måned i 2007 rapporterer de ansatte rundt Erlend om 1129 tilfeller av selvskadning.

Atferden får konsekvenser. Det er klare regler for hvor i leiligheten Erlend kan oppholde seg til enhver tid. Vil han ikke spise frokost, blir det ingen tur. Er han urolig, blir det ingen svømming på torsdag. Tilværelsen er rammet inn

av regler og tilhørende konsekvenser for å bryte dem.

Men konsekvensene har ingen effekt på Erlends atferd. Han fortsetter å lugge og ta klestak på de ansatte, og tallet på selvskadninger holder seg skyhøyt. Mange av de ansatte føler seg maktesløse og trekker seg unna.

Høsten 2007 sier fire av de fem i teamet rundt Erlend opp stillingene sine.

Ny tillit

Vernepleierne Randi Hestvik og Erik Nilsen begynner begge i ny jobb på Fantoftåsen denne høsten.

– Tidligere hadde jeg jobbet med fysisk funksjonshemmede, og der var det helt innlysende at brukeren skulle bestemme hverdagen. Det var naturlig å ta dette med inn i min nye jobb, sier Erik som i dag er nestleder på Fantoftåsen bofellesskap.

Eriks grunnholdning er den samme som hos de andre i det nye teamet: Erlends kompliserte trippeldiagnose blir underordnet. Nå er det mennesket som står i fokus.

– Vi ønsket å bli kjent med personen Erlend. Vi ville bort fra den atferdsterapeutiske tilnærmingen og gi ham større spillerom, sier Randi Hestvik. Hun fortsetter:

– Dette hadde en tydelig innvirkning på hele Erlends

MHUA

- MHUA – Metodisk håndtering av utagerende atferd.
- Arbeidsverktøy for ansatte i bofellesskap for utviklingshemmede i Bergen.
- Alle brukere skal vurderes for egen MHUA-plan når det vurderes eller er utarbeidet vedtak på tvang og utfordrende atferd. Planen inneholder regler og teknikker for hvordan ulike situasjoner og signalatferd skal takles og løses.
- Alle ansatte får systematisk opplæring i MHUA.
- Vektlegger selvbestemmelse for bruker.
- Reduserer utfordrende og voldelig atferd fra brukerne.
- Reduserer bruk av tvang.
- Fra 2006 til 2008 er antall skader på de ansatte mer enn halvert.

BILLEDVERDEN: Piktogrammene hjelper Erlend å uttrykke seg, og økt selvbestemmelse har gjort at han oftere tar initiativ. Nå vil Erlend på tur, og går selv ut i gangen for å kle på seg.

væremåte. Tidligere brukte han atferden for å få viljen sin. Nå er kommunikasjonen og samspillet med personalet bedre, og Erlends ønsker blir imøtekommet. At han ble respektert for sine valg, har positive ringvirkninger, forteller Randi som i dag er Erlends primærkontakt på Fantoftåsen.

Økt selvbestemmelse slo også umiddelbart ut på statistikken: Etter et halvt år var Erlends selvskading mer enn halvert, og han gikk mye sjeldnere til angrep på de ansatte. Og den gode utviklingen fortsatte. I dag er skadene på de ansatte redusert med to tredeler, og Erlends selvskading er i perioder nede i null.

Ivareta de ansatte

Parallelt med omlegging av arbeidet rundt Erlend skjedde det også store ting i Bergen kommune.

De alarmerende skadetallene ble lagt inn i en database der det også ble registrert hvilke brukere og ansatte som var berørt av skaden. Dermed var analyseverktøyet man trengte for å sette inn målrettede tiltak på plass.

– Ser vi at en ansatt har mange skademeldinger, vet vi at vedkommende trenger å bli ivaretatt, fastslår enhetsleder Ørjan Hinna. Databasen og bedre registrering ga også

mulighet for å sette inn tiltak mot de mest alvorlige skadene.

Bergen kommune vedtok også et overordnet styringsdokument for tjenester til utviklingshemmede. Her er prinsippet om selvbestemmelse nedfelt som et av hovedmålene.

Et verktøy for å sette tiltakene ut i livet ble «MHUA – Metodisk håndtering av utagerende atferd». Metodikken er forankret i styringsdokument og virksomhetsplan og trekker linjene derifra ut til den enkelte bruker. Hver beboer har nå sin egen MHUA-plan med detaljerte regler og teknikker for hvordan ulike situasjoner og signalatferd skal takles og løses.

Halvert antall skader

Resultatene uteble ikke. På to år har de ni bofellesskapene i Bergens sone sør mer enn halvert antall skader på de ansatte.

At det også har vært konfliktfylt å legge om arbeidsmetodene, legger ikke enhetsleder Ørjan Hinna skjul på. Flere ansatte har sluttet fordi de er uenige i den faglige tilnærmingen som nå er den rådende.

– Vi har hatt mange diskusjoner, men det er brukerens,

NY UNDERSØKELSE

Fafo jobber i disse dager med en undersøkelse av vold blant ansatte i barnevern og tjenester for utviklingshemmede. Undersøkelsen gjennomføres på oppdrag fra LO. Fagforbundet, FO og LO stat er representert i prosjektgruppa. Undersøkelsen publiseres våren 2009.

og ikke de ansattes, behov som skal bestemme retningen og hvordan vi skal jobbe.

– Det er ikke nødvendigvis negativt at ansatte slutter. Om noen er uenige i den retningen vi vil gå, er det en ærlig sak om de velger å gjøre noe annet, sier Hinna. Han er ikke bekymret for at kompetansen skal forsvinne:

– Vi har som mål at 90 prosent av de ansatte skal være fagfolk med terapeutisk utdanning eller fagbrev. Jo flinkere vi er faglig, jo større grad av selvbestemmelse kan vi få til hos brukeren.

Ut på tur

I leiligheten på Fantoftåsen har Erlend hentet fram piktoagrammet for tur. Da blir det som Erlend vil. Og i stedet for frokost hjemme, blir det matpakke i sekken.

Erlends uro gir seg ofte når han får større rom rundt seg.

AKTIVITET MOT URO: Sammen med vernepleier Roger Alfredsen (t.v.) og omsorgsarbeider Dennis Beuster (t.h.) legger Erlend ut på tur.

Enten ved at han får gå ut, eller at de ansatte trekker seg tilbake til kjøkkenet så han får stua for seg selv. Dette er også beskrevet som tiltak mot uro i Erlends MHUA-plan.

– Så langt det er mulig, lar vi ham selv bestemme hva han vil gjøre og når han vil gjøre det, forteller vernepleieren.

Økt selvbestemmelse har ikke bare redusert uro, frustrasjoner og skademeldinger, men også resultert i at Erlend er mer selvhjulpent og ofte selv tar initiativ til aktiviteter. Før var det personalet som bestemte dagsplanen. Nå henter ofte Erlend selv piktogrammene på kjøkkenbenken.

Med lua på

Skadeloggen for Erlend viste at en stor del av ansattskadene var lugging og kraftige klestak. Enkle forholdsregler, som at de ansatte alltid går med lue eller buf (strømpe som trekkes over håret), gjør at det nå nesten er slutt på luggingen.

Svært ofte avverges skader fordi de ansatte er årvåkne for signalatferd i forkant.

– Det kan være lyder, bevegelser eller at han klyper seg i armen – små ting som sier at «jeg er ikke helt til pass». Da er det vår oppgave å legge til rette slik at han kommer videre uten at det oppstår problemer.

– Ofte er dette små justeringer som går av seg selv, men i tillegg har MHUA-planen et sett løsninger vi kan prøve ut, forteller Randi Hestvik.

At de med fokus på selvbestemmelse og bruk av MHUA er på rett vei, er hun ikke i tvil om:

– Statistikken taler for seg selv. Vi som jobber her har færre skader – og Erlend har fått et bedre liv. Det er det viktigste, avslutter Randi Hestvik.

Grete Waitz

web
Waitz Energy Balance

FOR EN BEDRE HVERDAG!

Den rullende bevegelsen i foten setter kroppens vektbærende ledd og store muskelgrupper i variert og skånsom aktivitet.

GRETE WAITZ SÅLEN I ALLE MODELLER

Bildet viser en gjennomskåret WEB-såle. Sålen er patentert og har 2 års støtdempingsgaranti.

2 Waitz-hælputer gir dynamisk støtte for fotbuen, og assisterer rullebevegelsen.

Grete Waitz-innersåle for maksimal støtdemping

Texon bindsåle for stabilitet

Avstivning for å opprettholde sålens rullende egenskap

VÅR PRIS 895,-*

Art 211
Rød eller
hvit str.36-42
Sort str.36-46

VÅR PRIS 995,-*

Art 311
Beige eller sort
Str.36-45

*Porto/opptaksgebyr kommer i tillegg
Tillat oss inntil 3 ukers leveringstid

Foot Care AS Postboks 75,
1471 Lørenskog

www.footcare.no

E-mail: post@footcare.no
Tlf: 67 97 80 40 Fax: 67 97 18 16

Muligheter overalt

Som en av LO's 850 000 medlemmer, nyter du godt av et omfattende fordelsprogram. Gå inn på lofavor.no for å ta en titt på hvordan du kan spare penger på alt fra hotell til telefoni.

👉 dette og mange flere tilbud finner du på lofavor.no ☎ 815 32 600

lo favor

Tjenestepensjon: Best for hvem?

Fagforbundet ruster seg til kamp for den offentlige tjenestepensjonen. Det er ikke lett å vite hva som er best – og hvem man skal ta mest hensyn til.

Tekst: TITTI BRUN Illustrasjon: VIDAR ERIKSEN

FORHANDLER:
Jan Davidsen vil ikke ofre tjenestepensjon.

Det er et stort ansvar når forhandlingene om 310.000 medlemmers velferd i alderdommen starter i midten av mars.

– Vi kan ikke godta en løsning der bortimot halvparten av våre medlemmer kommer dårligere ut. Det betyr at gjerdet ikke må være for høyt for de som ikke orker å jobbe lenger enn til 62 år. Og at de som har slitt mange år i tunge omsorgsyrker må få en samlet pensjon som det går an å leve av, sier forbundsleder Jan Davidsen.

Urvstemning

Årets mellomoppgjør kan bli uvanlig spennende, og kan i verste fall føre til storstreik. Forslaget som forhandles fram i løpet av april skal til uravstem-

ning. Svarer medlemmene nei, kan det bli storstreik.

– Den nye offentlige tjenestepensjonen skal være tilpasset den nye folketrygden og gi uttelling for dem som kan jobbe lenger, men vi må også sikre fordelingsprofilen. Før var folketrygden en inntektssikring for alle, nå gir den meget god uttelling for de som kan stå lenger i jobb. Fagforbundet må også sikre dem som av ulike årsaker ikke kan jobbe mer og lenger, sier Davidsen. Han går inn i forhandlingene med det mål å få en tjenestepensjon som han kan og vil anbefale sine medlemmer å godta.

Likevel kan streiken bli en realitet dersom Fagforbundets leder ikke får en god nok erstatning for den gamle

Den nye AFP-ordningen

Det er vedtatt at AFP-ordningen legges om etter mønster i privat sektor. I privat sektor er AFP-tillegget satt til 19.200 kroner årlig. AFP skal heretter være et livsvarig påslag på alderspensjonen for å sikre at flere arbeidstakere skal kunne gå av ved 62 år selv om de ikke har jobbet lenge nok til å få garanti-pensjonen/minstepensjon.

Særaldersgrenser

Omkring 30 prosent av offentlig ansatte har særaldersgrenser, dvs. rett til å gå av med full pensjon (66 prosent av lønna) tidligere enn andre. Det gjelder blant annet renholdere, hjelpepleiere og brannfolk. Disse avtalene skal det forhandles om når modellen for pensjonen er klar etter tariffoppgjøret.

To hovedmodeller

To modeller for en ny offentlig tjenstepensjon diskuteres nå i oppløpet til tariffopp-gjøret; en modifisert bruttopensjonsmodell og en påslagsmodell.

Rammene for ny folkepensjon og ny AFP er lagt. Tjenstepensjonen kommer oppå disse. Den nye folketrygden faller kraftig dersom du ønsker å ta ut pensjon før du fyller 67 år og øker tilsvarende kraftig dersom du jobber mer og står lenger i jobb.

Modifisert bruttomodell

Den ene er en modifisert utgave av dagens bruttomodell. Den sikrer alle som har offentlig tjenstepensjon en bestemt prosent av sluttlønnen, og den samordnes med folketrygdens utbetalinger.

Modellen gir en ganske forutsigbar pensjon for de ansatte, men kostnadene for arbeidsgiver er vanskelig å forutsi.

Hovedproblemet er å justere den nye bruttomodellen slik at det lønner seg å jobbe mer og lenger.

Det er et paradoks at folketrygden sikrer lavlønte, mens bruttomodellen best sikrer høytlønte.

Ordningen må også ha et sikkerhetsnett for store grupper kvinner og lavlønte, som tradisjonelt ikke har nok opptjeningstid og har jobbet deltid.

Påslagsmodellen

Denne modellen betyr at tjenstepensjonen flytter oppå folketrygden, på toppen av AFP. Da sparer du og arbeidsgiver en viss prosent av lønna hele livet. Summen fordeles på antall beregnede leveår i din aldersgruppe og legges på toppen av din oppsparte folkepensjon.

Utgiftene er lette å beregne for arbeidsgiver. Det er også enkelt å beregne din egen pensjon, men bare dersom livet går som planlagt og at du får minimum 40 års opptjening.

Modellen gir ingen sikring av en bestemt prosent av lønna.

offentlige tjenstepensjonen. Den som enkelt sagt gir 66 prosent av sluttlønnen etter 30 års opptjening.

Garantipensjon/minstepensjon

Folketrygden legger opp til en minste garantipensjon på ca. 2 G (140.512 kroner). Problemet er at for å få rett til å fratre ved fylte 62 år med folketrygd-pensjon og AFP, må man ha hatt jevn inntekt i 40 år på omlag 230.000 kroner. Det er svært mange arbeidstakere i kommunal sektor som ikke fyller dette vilkåret.

Samtidig gir den best uttelling for midlere og høyere lønte. Det forsterkes av den nye folketrygdens prinsipp om å stimulere til å jobbe lenger.

Særaldersgrenser

Hittil er det AFP og uførepensjonen som har sikret lavlønte og deltidsansatte. I tillegg har særaldersgrensene gitt store grupper som renholdere, hjelpepleiere og brannfolk en god tidligpensjon. Men verken særaldersgrensene eller folketrygdens regler for uførepensjon er ferdig behandlet. Dermed er det fremdeles mange baller i lufta.

Framtidas jokere

En av jokerne i det nye systemet er kvinnenes deltaking i framtidens yrkesliv. Departementets prognoser viser at kvinner og menn vil ha nesten like mange opptjeningsår allerede i 2030. Spørsmålet er om inntektsgapet mellom kvinner og menn også vil bli mindre.

– Det er svært usikkert om dette gjelder alle grupper. Tjenstepensjonen skal ikke bli dårligere for sliterne som ikke makter å jobbe fullt og lenger. Fagforbundets jobb er å sikre dem som av ulike årsaker ikke kan det, påpeker Davidsen.

Kvinneyrker skal med

Fagforbundet går med på endringer i yrkesskadeloven, men bare dersom også typiske kvinneskader dekkes.

Tekst: TITTI BRUN

I løpet av våren legger regjeringen fram et lovforslag til en ny arbeids-skadeordning. Forslaget er livsviktig for tusenvis av Fagforbundets medlemmer. Fagforbundet støtter forslaget bare under forutsetning av at belastningslidelser tas med.

– Vi kan ikke godta dagens systematiske forskjellsbehandling av kvinner og menn som blir skadet i yrkeslivet, sier Jan Davidsen.

Så langt har regjeringens forslag bare omfattet plutselig løfteskade, men fortsatt ikke belastningslidelser. Det kan Fagforbundet ikke akseptere.

Forbundet krever også at psykiske skader etter mobbing, vold og trusler skal vurderes.

Hittil har erstatningen kommet dels fra folketrygden og dels fra forsikringsselskap. Nå foreslår regjeringen å samle regelverket i ett løp.

Skammelig urettferdig

Det er en kostbar og vrien nøtt regjeringen tar fatt i – både juridisk, økonomisk og i forhold til likestilling. Dagens ordninger er i årevis kritisert fordi de dekker arbeidsskader i typiske mannsyrker, mens skader i typiske kvinneyrker avskrives som normal arbeidsbelastning.

Foto: Monica Schanche

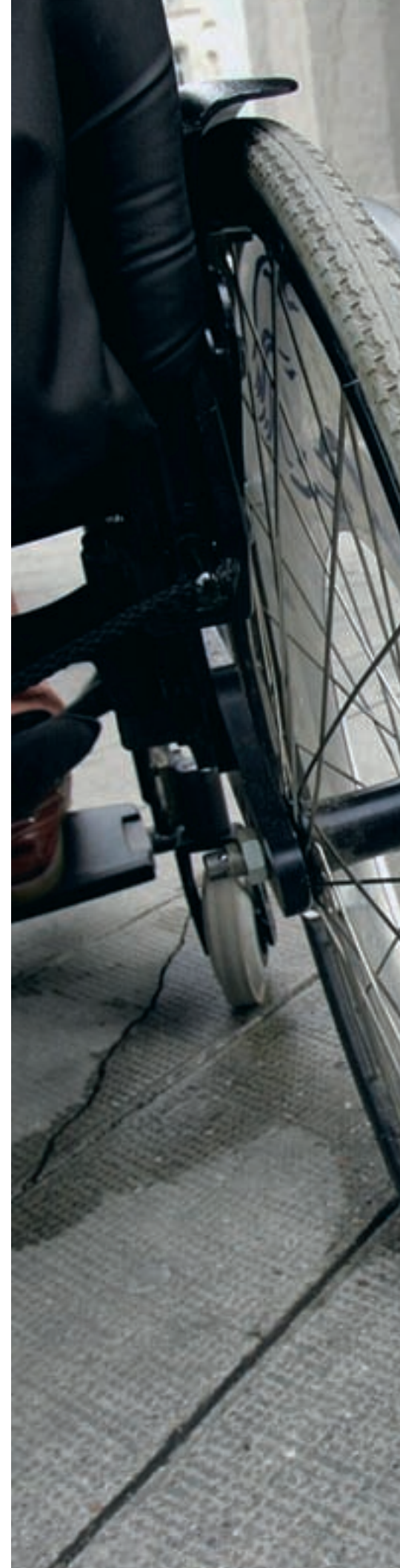
NY LOV: – Belastningslidelser er en yrkesskade, sier Jan Davidsen.

En asfaltarbeider får erstatning for belastningslidelser etter langvarig bruk av vibrerende maskiner. Men en helsearbeider får ikke erstatning etter år med løft.

I fjor ble belastningslidelser i skulder, arm og kne tatt med. Det er typiske skader i mannsyrker. Mens belastningslidelser i rygg og nakke, som er typisk i kvinneyrker, fortsatt ble utelatt.

– Nå satser vi på at Stortinget fjerner denne forskjellsbehandlingen, sier Davidsen.

Høringsfristen er 12. mars.

Avslått i Høyesterett

88 prosent av alle yrkesskadeerstatninger går til menn. Men dette anses likevel ikke som et prinsippsspørsmål for Høyesterett. Den har avvist å behandle hjelpeleier Dagny Gjøsers yrkesskadesak.

Fagforbundet anket saken til Høyesterett som en prinsipiell sak på vegne av alle kvinnene som blir alvorlig skadet på jobb, men likevel ikke får yrkesskadeerstatning. Høyesterett har avslått å behandle saken.

– Dette er uforståelig og svært beklagelig, sier advokat Anne-Gry Rønning-Aaby.

Hjelpeleier Dagny Gjøse ble livsvarig ufør i løpet av noen helt bestemte minutter etter et fatalt løft av en ekstremt tung pasient. Likevel har hun fått avslag på yrkesskadeerstatning i alle rettsinstanser. En mager trøst er at lagmannsretten var delt med to mot en stemmer.

Fagbladet fikk mange henvendelser fra leserne etter at vi skrev om Gjøsers sak.

– Folk reagerer voldsomt på denne uretten, sier forbundsadvokat Rønning-Aaby.

Risikabelt for menn – normalt for kvinner

Senest i november ga Høyesterett en mann medhold i at skaden etter et 50 kilos løft som gikk galt, gir rett til erstatning. Retten la til grunn at skulderskaden er et utslag av en risikofylt arbeidssituasjon.

– Det er umulig å forstå at Gjøsers løft av en halvt lammet pasient på 120 kilo på tampen av en ekstremt stresset nattevakt, ikke regnes som en risikofylt arbeidssituasjon. Det er et slag i ansiktet på alle

Faksimile fra Fagbladet nr8/2008

kvinnene som sitter skadet igjen når Høyesterett ikke vil ta deres situasjon opp til en prinsipiell diskusjon, sier Rønning-Aaby.

Lam for livet

Omsorgsarbeider «Helene» er lam. Hun er en av mange som er blitt skadet for livstid i arbeidstiden. Ingen vet hvor mange. De fleste får likevel ikke erstatning fordi staten mener at skadene er en normal del av arbeidslivet.

Et sted på Vestlandet sitter Helene i rullestol, lammet fra livet og ned og med store nervesmerter. Livet hennes forandret seg brått en dag i november 2006. Helene jobbet i hjemmetjenesten.

Denne morgenen var brukeren veldig utilpass og utagerende. Etter hvert fikk Helene ham ut av senga og inn på toalettet. Mens hun rer sengen, må hun vri seg for å følge med på brukeren på toalettet i tilfelle han får et epileptisk anfall. Plutselig kjenner hun noen enorme smerter bre seg fra mage over til rygg.

Hun får tilkalt hjelp til brukeren og til seg selv. Fra da av blir alt bare verre. På veien i ambulansen blir hun nummen, og ved ankomsten til sykehuset er hun lam i begge beina.

Illustrasjonsfoto: colourbox.com

Rask behandling er avgjørende for å minske risikoen for alvorlige følgeskader. Hennes prolaps ble enda mer alvorlig fordi hun ble tvunget til å gå bort til ambulansébåren. I tillegg måtte hun sendes til Trondheim for å få nevrokirurgisk ekspertise.

Siden operasjonen har Helene sittet lammet, og i tillegg har hun nervesmerter som blir verre og verre.

– Jeg har vært opptatt med å takle min nye livssituasjon, og å lære meg å sitte i rullestolen uten å ta overbalanse og falle ut, forteller Helene. Helene trodde som så mange; at dersom hun skadet seg i en aktiv arbeidsoppgave på jobb, så ville hun dekkes av yrkesskadeforsikringen. Men Nav har avslått hennes krav om erstatning.

Nå har Fagforbundet bedt om at saken behandles på nytt.

Sykehusreformen på LO

Fagforbundet ønsker at LO skal ta et oppgjør med sykehusreformen fra 2001. I tillegg ønsker forbundet at LO skal arbeide for at det etableres et investeringsfond som skal sikre finansieringen av jernbane, veier, skoler og helse- og omsorgsinstitusjoner.

Tekst: PER FLAKSTAD

Et av de mest offensive og spennende forslagene Fagforbundet har sendt til behandling på vårens LO-kongress, er at LO skal arbeide for at det blir realisert et stort investeringsfond for å finansiere offentlig infrastruktur, bygg og anlegg.

I dag blir offentlige bevilgninger klattet ut på delprosjekter, i stedet for at store løft som veiutbygginger, skoler, jernbaneutbygginger og helseinstitusjoner finansieres fra start til mål med en gang. Ofte betyr denne delfinansieringen at offentlige utbygginger får lang gjennomføringstid, og blir i verste fall forsinket. På grunn av dette kan de bli dyrere enn opprinnelig budsjettet.

Fagforbundet ønsker å gjøre noe med dette systemet, og vil ha LO med på laget.

Målet er at myndighetene gjennom et slikt investeringsfond kan bruke penger helhetlig for å sikre den offentlige velferden og de offentlige tilbudene.

For å innfri dette målet, kan det ikke bli snakk om noe lite fond, men et på mange milliarder kroner.

Ny runde om Helse-Norge

Fagforbundet vil også ha LO med på en omkamp om sykehusreformen. I utkastet til handlingsprogram

Foto: Per Flakstad

kommer LO med en mild og indirekte kritikk mot reformen som innførte styring, organisering og et regnskapssystem i sykehussektoren som var

basert på markedsprinsipper.

Fagforbundet har hele tiden vært sterkt kritiske til denne modellen, og foran kongressen i mai foreslår forbundet å endre handlingsprogrammet, slik at LO skal arbeide for å få sykehusene tilbake til forvaltningen.

«LO vil derfor arbeide for en fortsatt desentralisert sykehusstruktur, og en

ny organisering av sykehussektoren gjennom en forvaltningsmodell med sterk politisk styring, og som sikrer bedre samhandling mellom primær- og spesialisthelsetjenesten,» heter det i forbundets forslag.

hovedregel være i fast stilling».

Forbundet ønsker en sterk offensiv for hele stillinger, og gjentar målet i

kapittelet om industri- og næringspolitikk, der forslaget er at servicesektoren må ha som mål å tilsette i hele stillinger.

Også når det gjelder ungdomsgaranti ønsker forbundet at LO skal være mer på hugget enn hva utkastet til handlingsprogram legger opp til. Fagforbundet vil at LO skal arbeide for en ny ungdomsgaranti som lovfester retten til arbeid, utdanning eller kompetansegivende opplæring til

svekket, og at den må utgjøre 66 prosent av lønna, slik som i dag. Hvis den blir en tilleggspensjon, blir offentlige pensjonister rammet av endringer i folketrygden, og de vil i praksis ikke lenger ha en sluttlønnsordning.

«Siden gode offentlige pensjonsordninger har vært det viktigste særtrekk for å sikre rekruttering til offentlig sektor tross lav lønn, så er forsvaret av de offentlige pensjoner også et forsvar for velferdsstaten,» skriver forbundet i sin begrunnelse.

Offentlig kollektivtrafikk

En god og effektiv kollektivtrafikk som blir eid og drevet av det offentlige, har vært en av forbundets tradisjonelle fanesaker. Til LO-kongressen fremmer forbundet flere forslag om nettopp kollektivtrafikk. Under handlingsprogrammets kapittel om vern og

-kongressen

utvikling av velferdsstaten vil forbundet ha inn en tekst som konkret sier at LO er imot bruk av anbud i kollektivtrafikken.

Under kapittelet om industri- og næringspolitikk ønsker forbundet et punkt om at LO vil arbeide for at det offentlige overtar og driver kollektivtrafikken. I begrunnelsen skriver forbundet at en EU-forordning fra 2007 gjør at alle fylker innen 2019 må konkurransesette busskjøringen, med mindre fylkene driver den selv. Fagforbundet mener derfor det er viktig at det offentlige kjøper bussene tilbake for å unngå EUs pålegg.

Heltid/deltid

Retten til heltid er en viktig sak for Fagforbundet. LO er enig, og i utkastet til nytt handlingsprogram heter det at retten til utvidet arbeidstid for deltidsansatte må realiseres. I sitt forslag til kongressen ønsker Fagforbundet å skjerpe til «Arbeidstakere skal som

ungdom under 25 år, innen en arbeidsløshetsperiode på tre måneder.

Forbundet sier i begrunnelsen at det er svært viktig at LO ikke firer på kravet om at ungdom skal ha et tilbud i løpet av tre måneder.

Pensjon

Vårens store sak i mellomoppgjøret blir tjenestepensjonen for de offentlige ansatte. Fagforbundet vil at LO skal arbeide for at pensjonsordningene ikke svekkes, og at en ensidig og automatisk levealdersjustering ikke kan innføres i offentlig tjenestepensjon.

Forbundet er opptatt av at den offentlige bruttopensjonen ikke blir

Nei til tjenstedirektivet

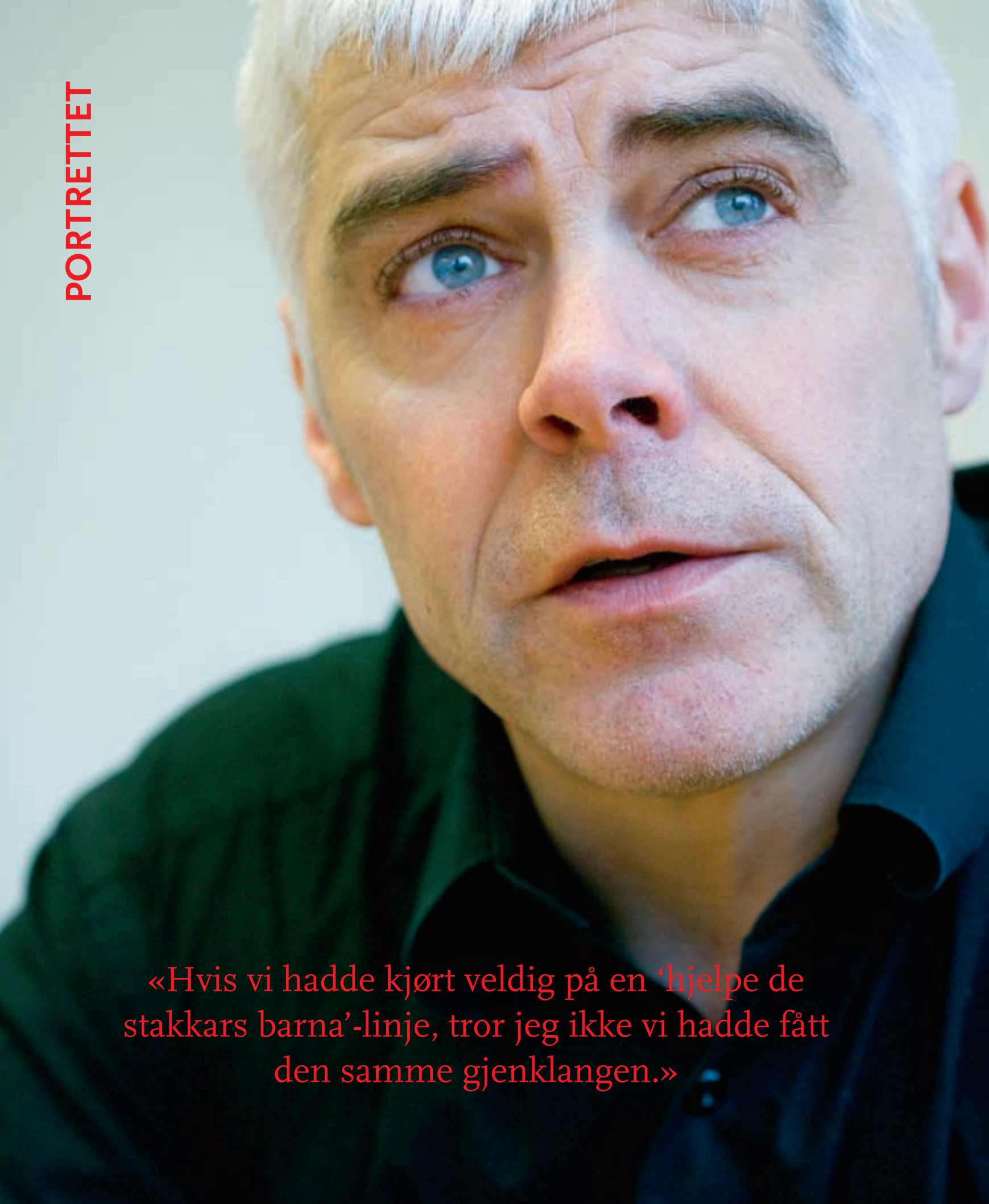
I utkastet til handlingsprogram oppfordrer LO regjeringen til å bruke reservasjonsretten mot EU-direktiv som reduserer faglige rettigheter og velferdsordninger. Fagforbundet er ikke fornøyd med dette, og vil ha LO med på å oppfordre regjeringen til også å bruke reservasjonsretten med EUs tjenstedirektiv, som ikke er nevnt i utkastet.

I tillegg kommer det en rekke forslag om blant annet samarbeid mellom partene i arbeidslivet, likestilling av skift/turnus, tannhelse som er likestilt med annen helse, og at trygdeordningene sidestiller omsorgspermisjon ved alvorlig sykdom i familien med barns sykdom.

Totalt kom det inn rundt 400 forskjellige forslag til forbundet. Disse er gjennomgått, og resultatet er at Fagforbundet fremmer mellom 130 og 140 forslag til LOs handlingsprogram, samt noen diverseforslag, blant annet en uttalelse med forslag om boikott av israelske varer.

LO-kongressen holdes i Oslo 11.–15. mai.

«Hvis vi hadde kjørt veldig på en 'hjelpe de stakkars barna'-linje, tror jeg ikke vi hadde fått den samme gjenklngen.»

Petter Eide

ALDER: 49

YRKE: Generalsekretær i
Norsk Folkehjelp

AKTUELL: Redder verden
på heltid

Folkets hjelper

Petter Eide er tilsynelatende en mild mann, men er ikke redd for sterke meninger. Generalsekretærgrossisten skal tross alt redde verden.

Tekst: EVEN TØMTE Foto: JUNE WITZØE

DET ER NOE nesten irriterende plettfritt over Norsk Folkehjelps generalsekretær. Ikke bare fordi tannpasmilet og det fioleblå blikket får oss til å tenke på George Clooney. Heller ikke fordi han er så usedvanlig elegant-men-uformell i tøyet. Men kanskje fordi Petter Eide har så uangripelig korrekte meninger – som attpå til legges fram med all den høflighet og vennlighet som tenkes kan.

Det er liksom ingen ting å ta denne mannen på. Han har da også tidligere beskrevet seg selv som motbydelig politisk korrekt. Men nå sitter han forsyne meg og sier at det ikke fins fattige land i verden.

– Bare mange millioner fattige mennesker, legger han til.

– Jeg vet ikke om noe land, muligens med et par unntak, som ikke har flust med naturressurser. Det er ikke slik at fattigdom i Sør skyldes utbytende regimer i Nord. Det skyldes vel så mye korrupte regimer i Sør.

GENERALSEKRETÆREN HAR SELV forsøkt å tilsmusse sitt plettfrie rykte ved å framstille seg som tidvis humørsyk og vanskelig å ha med å gjøre, men den går vi ikke på.

Petter Eide har blitt en av disse vi stoler på og outsourcer vår dårlige samvittighet til, mens vi selv løper skytteltrafikk mellom våre stressende jobber, unger, tv-stoler og gudvethva.

Selv er han så vidt blitt varm i kontorstolen etter, som en annen wonderboy, å ha begynt på sin tredje generalsekretærjobb i løpet av bare to år. Ny Tid omtalte ham nylig som «den store generalsekretærgrossisten i Organisasjons-Norge».

Nå sitter den svartkledde generalsekretæren i Folkehjelpas blendahvite møterom omgitt av svarthvitt-fotografier. Men gråtonene trenger seg på så snart man beveger seg ut i virkeligheten, forteller Eide. På godt og vondt.

HAN ER NETTOPP kommet hjem fra Gaza. I Gaza er det mat i butikkene,

drivstoff, og mesteparten av tida også strøm, internett og telefon. Og selv om fire tusen bygninger er bombet i stykker og ytterligere tjue tusen skadd, er størstedelen av byen i god behold, forteller han.

Han anklager tv-mediene for å lyve («litt», som han sier) om situasjonen i Gaza:

– Mesteparten av Gaza står, selv om noen områder er ødelagt.

– Mener du at mediene lyver og gir et skjevt bilde i palestinernes favør?

– Lyver blir et feil uttrykk. Det tv-bildene viser, er riktig, men det er ikke hele historien. Bildene skaper inntrykk av at hele Gaza ligger i ruiner. Det foregår en forjæveligsering i det brede mediebildet, mener Eide.

– Er det ikke en sånn forjæveligsering dere i bistandsbransjen lever av, da?

– Ja, ja, ja. Det er klart alt blir mer nyansert når man kommer ned dit.

– Men samtidig, sier han, lener seg lett framover og fyrer av en bredside mot israelske myndigheter:

«Vi har tatt stilling. Vår oppgave er å styrke palestinerne rettigheter.»

– Samtidig har det foregått en mer systematisk ødeleggelse av sivile mål enn jeg trodde. Ufattelig mange boliger og skoler er bombet i stykker. Fiskebåter, småindustri, landbruk og drivhus er ødelagt. Israel har ødelagt ikke-militære mål svært så treffsikkert.

SIN FORRIGE JOBB, som generalsekretær i bistandsorganisasjonen Care, hadde Petter Eide bare i et knapt år. Cares upolitiske profil ga ham ikke anledning til å mene så mye som han ville.

– Det var ikke helt meg. Jeg trenger mer politisk spillerom, forklarer han.

Mange bistandsorganisasjoner foretrekker å unndra seg politiske standpunkter for bedre å kunne ivareta det humanitære oppdraget. Slik unngår de å legge seg ut med myndigheter i landene de opererer i, og med givere hjemme.

Norsk Folkehjelp er fagbevegelsens bistandsorganisasjon, og noen hakk hvassere i retorikken enn mange av sine konkurrenter. Generalsekretæren er overbevist om at Folkehjelpas engasjement vekker positive reaksjoner.

– Vi har fått en enorm støtte til arbeidet vårt i Gaza fra Fellesforbun-

det og Fagforbundet. Hvis vi hadde kjørt veldig på en «hjelp de stakkars barna»-linje, tror jeg ikke vi hadde fått den samme gjenklengen, mener han.

Norsk Folkehjelp vil ikke, som Eide sier, være «tause vitner til overgrep».

– Vi har tatt stilling. Vår oppgave er å styrke palestinerne rettigheter. Kjernen i palestinerne opprør ligger i det faktum at de er okkupert, og at de har rett til å forsvare seg. I disse Max Manus-tider kan det Hamas gjør sammenliknes med det gutta på skauen gjorde under annen verdenskrig. Men det betyr ikke at vi anerkjenner alle metodene til Hamas, understreker han.

MEDIEANALYTIKERE har utpekt Eide til bistandsnorges fremste linse-lus, og har tillagt ham mye av æren for at Norsk Folkehjelp, i løpet av året han har ledet organisasjonen, er blitt den norske bistandsorganisasjonen som er mest synlig i mediebildet.

Det handler om kvalitetskontroll, mener Petter Eide.

– I et sunt markedsregime er det kvaliteten på produktet som sikrer økonomien. Hvis en bilfabrikk lager et dårlig produkt, vil den gå konkurs.

Slik er det ikke i bistandsfeltet. Vi driver ikke mediarbeid fordi det er kult å være i pressen, men fordi det sikrer kvaliteten på arbeidet at vi stiller oss åpne for kritikk, forklarer han

PETTER EIDE KOMMER fra Lillestrøm, der han opplevde en ungdomstid som etter sigende ikke skal ha handlet om stort annet enn jenter og rock 'n' roll.

Han ble tidlig politisk aktiv, og har blant annet vært politisk sekretær i Sosialistisk Venstreparti og medlem av partiets internasjonale utvalg. Han er sosialantropolog, har jobbet som lærer i den offentlige skolen og som PR-rådgiver i Geelmuyden.Kiese, men har de siste årene bledet en rekke lederstillinger i norsk organisasjonsliv.

– Hva ofrer du på idealismens alter?

– Jeg føler ikke at jeg ofrer noe nå. Det var nok verre når ungene var små, de første årene i Amnesty. Særlig mediarbeidet der kunne kreve at jeg stilte opp både lørdager og søndager.

Nå er barna blitt 13 og 16, og greier seg bedre alene.

Men jeg vet ikke om jeg er så veldig av en idealist, egentlig. Jeg jobber med det jeg liker, sier han, men tar seg i det.

– Vent litt. Det kan feiltolkes. Det er klart jeg er idealist, men jeg driver jo ikke frivillig arbeid. Det er en del av arbeidsbetingelsene mine, dette her.

Journalisten skriver i blokka: «Redder verden på heltid.»

Trenger aktive pensjonister

Vårt samarbeid med Pensjonistforbundet må være tuftet på engasjement i egen organisasjon, sier Fagforbundets leder Jan Davidsen.

Tekst: MONICA SCHANCHE

I januar holdt Fagforbundet og Norsk Pensjonistforbund sin første felles dagskonferanse med det mål å støtte opp om et nært samarbeid også på fylkes- og lokalplan.

Fra før har de to forbundene et tett samarbeid sentralt. I en nyrevidert samarbeidsavtale fra november 2008 blir Fagforbundets pensjonistmedlemmer oppfordret til også å engasjere seg i Pensjonistforbundets lokalforeninger.

Vi har en rekke felles interesser for å få til en bedre eldrepolitikk. Jo større samhold, jo større gjennomslagskraft, sa Jan Davidsen på felleskonferansen. De to forbundene mener de står sterkere sammen, og at elderrådene gir mulighet til påvirkning.

Utvidet forhandlingsrett

Pensjonistforbundets leder Harry Jørgensen ba om drahjelp fra Jan Davidsen for å sikre at de får beholde forhandlingsretten om folketrygden også i den nye pensjonsreformen.

– Pensjonistforbundet vil få drahjelp fra oss i alle de sammenhenger der vi har innflytelse. Forhandlingsretten bør også utvides til å gjelde uføretrygden og andre områder som angår alders- og uførepensjonister, sier Jan Davidsen til Fagbladet.

– Størrelsen på folketrygden får betydning for våre medlemmers pensjon. I disse spørsmålene er

Foto: Samfoto/Arne Ove Berge, Dagsavisen.

Pensjonistforbundet vår viktigste samarbeidspartner, sier han.

Jan Davidsen støtter oppfordringen om at Fagforbundets medlemmer engasjerer seg i pensjonistforeninger og elderråd lokalt. Men dette kan ikke erstatte engasjementet i egen organisasjon. Det vi får til i egen organisasjon, skal være basis for det vi gjør i andre organisasjoner, påpeker han.

Yrkesaktiv og pensjonist

– Når målet med ny pensjonsreform er at folk skal stå lenger i arbeid, er det avgjørende at vi har tillitsvalgte som ser sammenhengen mellom pensjon og fortsatt yrkesaktivitet. Det

ENGASJEMENT: Forbundsleder Jan Davidsen ønsker seg aktive pensjonistmedlemmer i Fagforbundet.

må bli reelt at folk kan stå lenger i arbeid. Da må vi innrette arbeidsplassene etter en livsfaseorganisering som tar hensyn til alder og legger til rette for at den eldre arbeidskraften blir verdsatt, mener forbundslederen.

Skal vi lykkes med det, må vi få opp bevisstheten om dette i egne rekker. Da handler det om at vi får etablert sterke pensjonistledd som en viktig del av fagforeningene, og som har innsikt i og ivaretar de eldres interesser, sier Davidsen.

Fagbladets ekspertpanel

Fagbladet viderefremidler spørsmål og svar. Brev som ikke kommer på trykk, blir ikke returnert. Vi har dessverre heller ikke anledning til å svare på henvendelser som vi ikke finner plass til i bladet.

HANNE MADSEN

RÅDGIVER
Forsikring

THRINE SKAGA

ADVOKAT
Aktuelt lovverk, inkludert Arbeidsmiljøloven og Ferieloven

HEDVIG MONTGOMERY

PSYKOLOG
Spørsmål som angår forhold til deg selv og andre mennesker.

Spørsmål om utdanning og andre temaer av allmenn interesse besvares av ansvarlige fagkonsulenter.

Hvis du får problemer på arbeidsplassen – ta først kontakt med din lokale tillitsvalgte. Det er derfor hun eller han er der.

Tilbakebetaling av lønn

SPØRSMÅL: Eg lurer på om eg har krav på tilbakebetaling av lønn då eg har hatt lågare lønns-trinn i tre år enn mine arbeidskollegaer med lik ansiennitet.

Eg er barnevernspedagog, og frå 2004 til 2007 jobba eg som vikar på tre forskjellige barneheimar under samme arbeidsgivar. Eg har jobba over 100 prosent stilling kvart år.

Våren 2007 oppdaga eg at eg har stått på samme lønnsstrinn, medan andre fast ansatte og vikarar har klatra på lønnsstigen. Eg vert då satt opp fire lønnsstrinn.

Eg har snakka med lønningskontoret, dei seier at eg ikkje har krav på tilbakebetaling av lønn

sidan eg ikkje har vore fast ansatt, at ein då ikkje klatrar på stigen på samme måten.

Eg synest dette høyst rart ut. Dersom eg hadde oppdaga dette før, hadde eg vel fått justert lønnsstrinnet før?

Dersom eg har krav på tilbakebetaling, kvar i lovverket finn eg i så fall støtte for dette?

Helsing Marit

SVAR: Som et utgangspunkt er det slik at arbeidsavtalen din, kombinert med tariffavtalen, avgjør hvilken avlønning du skal ha. Du skriver ikke hvorvidt du er ansatt i en kommune, eller om du har en arbeidsgiver tilknyttet en annen sektor. Det

kan få betydning for mitt svar.

Dersom du er tilknyttet en privat arbeidsgiver, så må du undersøke din tariffavtale – om slik er inngått på din arbeidsplass. Dersom verken tariffavtalen eller din individuelle arbeidsavtale gir deg krav på lønnsregulering slik dine kollegaer har fått, så har du som et utgangspunkt intet krav overfor din arbeidsgiver.

Dette kan stille seg annerledes dersom årsaken til lønnsforskjellen er å finne i diskriminerende grunner; slik som medlemskap i arbeidstakerorganisasjon, seksuell orientering, religiøs overbevisning, m.m.

Dersom du er ansatt hos en

Pensjonen min

SPØRSMÅL: Jeg jobber som hjelpepleier i en bolig i Sarpsborg kommune. Der er jeg ansatt i 100 prosent stilling, men jeg har kun lønn etter 72,43 prosent stilling fordi de fleste vaktene mine er passive nattevakter.

Det vil si at jeg er på jobben i 11 timer, men får kun betalt for 7 timer. Hvordan regner jeg ut min pensjon? Er det etter stillingsstørrelse eller lønnsprosent?

Lurer også på om dere jobber for å forandre på regelverket slik at vi som jobber passive netter, har mulighet til å få lønn etter antall timer vi er på jobb? Dette er et problem som jeg ikke har sett dere skrive noe om i Fagbladet.

Hilsen medlem

SVAR: Når en er ansatt i 100 prosent stilling (full arbeidstid), men med redusert lønn (i ditt

tilfelle lønn etter 72,43 prosent stilling) beregnes pensjonen din på følgende måte:

Pensjons-givende inntekt x 0,66 x 0,7243 x antall år i pensjonskassen (maks 30 år). Pensjons-givende inntekt er den delen av lønnen du betaler to prosent av til pensjonskassen.

Passiv tid eller vakt på vaktrom kompenseres i kommunesektoren med 1:3, mens arbeidstid registreres i forholdet 1:1. Bestemmelsen benyttes i flere tariffområder.

Fagforbundet arbeider for å endre denne bestemmelsen.

Da staten overtok ansvaret for barnevernet fra fylkeskommunene, oppsto det tvist om bruken av 1:3-bestemmelsen. Staten hadde ingen slik bestemmelse i sin hovedtariffavtale.

Partene kom nesten til enighet om en særavtale som ville løst problemet. Imidlertid undertegnet ikke staten avtalen, som igjen førte til at LO Stat tok ut stevning på vegne av LO-forbundene i statlig sektor.

Nå avventer vi innkalling fra Arbeidsretten.

Saken kommer sannsynligvis opp i løpet av våren.

Arvid Tønnesen, forhandlingsenheten, Fagforbundet

arbeidsgiver som er bundet av hovedtariffavtalen mellom LO/Fagforbundet og KS/kommunen, er systemet slik:

Din stilling som barneverns-pedagog korresponderer med en minstelønnsats i tariffavtalen. Denne lønnen er det tariffstridig å gå under. Satsene revideres ved hvert lønnsoppgjør, med virkning fra 1. mai hvert år. Dersom din lønn på noe tidspunkt har ligget under disse satsene, har du et etterbetalingskrav.

I tillegg er det slik at det gis generelle, sentrale tillegg ved tariffavtaler revisjonene. Dersom din lønn ikke har vært regulert i samsvar med disse lønnsrevisjonene, som skal gjelde alle ansatte, så vil du ha et etterbetalingskrav.

Utover minstelønnsatsene, og de sentralt avtalte lønnsrevisjonene, gjennomføres lokale forhandlinger mellom fagforbundet og arbeidsgiver. Det foreligger ofte forutsetninger for hvordan disse lokale forhandlingene skal gjennomføres, men i stor grad bestemmer partene lokalt denne fordelingen.

Dersom disse lokale forhandlingene har hatt som resultat at alle barnevernspedagoger skal løfte lønnsmessig, så skal dette selvfølgelig også gjelde for deg. Du opplyser at lønningskontoret avviser etterbetaling fordi lønns-tilleggene gjelder for fast ansatte og ikke for vikarer. De lokale retningslinjene for gjennomføring av lønnsforhandlinger, og de aktuelle lokale lønnsforhand-

lingsprotokoller, vil vise om det er gjort et unntak for vikarer mht tildeling av lokale lønnsmidler. Det er vanskelig for meg å mene noe bestemt om dette, men det kan se ut som om her er gjort en feil siden du skriver at andre vikarer har hatt lønnsutvikling.

Dette er et tema du bør ta opp med din tillitsvalgt, som eventuelt sammen med deg kan ta opp dette med arbeidsgiver.

Til slutt; dersom feilutbetalingen gjelder så langt tilbake som til 2004, vil det kunne bli rammet av foreldelse på tre år. Derfor er det viktig at du sammen med tillitsvalgt forfølger dette så raskt som mulig.

Kjetil Edvardsen, juridisk avdeling, Fagforbundet

Overta forsikring

SPØRSMÅL: Jeg tar kontakt med dere pga dødsfallet til min mann. Han var medlem av LO og hadde kollektiv hjemforsikring gjennom sitt medlemskap. Kan jeg overta forsikringen?

Eldre medlem

SVAR: Ja, det kan du. Etterlatte vil motta et tilbud fra SpareBank 1 Skadeforsikring om å opprettholde den kollektive hjemforsikringen. Dette tilbudet får du tilsendt i posten etter at du har vært i kontakt med din manns lokale forening eller forbund og levert skifteattest.

Som etterlatt kan du da fortsette med den kollektive hjemforsikringen ved å innbetale årspremien forskuddsvis.

De som av ulike grunner ikke ønsker å fortsette forsikringen, skal være klar over at forsikringen likevel løper minst et halvt år etter dødsfallet. Hvis medlemmet dør i tidsrommet 1. januar–30. juni utløper forsikringen 31. desember samme år. Hvis dødsfallet inntreffer i tidsrommet 1. juli–31. desember, utløper forsikringen 30. juni året etter.

Magne Gundersen, forbrukerøkonom i SpareBank 1 Gruppen

Omgjøring av stillinger

SPØRSMÅL: Jeg har blitt kjent med at hjelpepleierstillinger har blitt gjort om til sykepleierstillinger på sykehjemmet ved naturlig avgang og permisjoner.

Kan hver enkelt ledelse gjøre det når det er bestemt i stillingshjemmel hvor mange sykepleiere og hjelpepleierstillinger det skal være?

Hilsen hjelpepleier

SVAR: Hovedavtalen har bestemmelser som forplikter arbeidsgiver til drøftinger med tillitsvalgte i slike saker som du beskriver.

Arbeidsgiver skal så tidlig som mulig informere, drøfte og ta de tillitsvalgte med på råd om ledige og nyopprettede stillinger, dette gjelder også ved omorganisering/omlegging av driften.

Tillitsvalgte skal ha medbestemmelse og uttale seg på et så tidlig tidspunkt at de har mulighet til å påvirke utfallet av saken.

Ledelsen kan ikke ene og alene gjøre om stillinger før dette er drøftet med tillitsvalgte på forhånd.

Ann-Mari Wold, forhandlingsenheten, Fagforbundet

Inkasso

SPØRSMÅL: Jeg har ikke kaos i økonomien min, men det hender noen ganger at jeg er temmelig blakk og ikke får betalt alle regningene i tide. Hva kan jeg gjøre for å slippe at regningene går til inkasso med gebyrer og renter?

Takknemlig for svar

SVAR: Den beste måten å unngå inkasso på, er å betale regningene i tide. Og for å

klare det, må man ha oversikt over inntektene og utgiftene sine. Jeg anbefaler deg å sette opp et enkelt budsjett, der du tar med alle utgiftene du vet kommer i løpet av året og fordeler dem på hver måned. Når du også tar med lønn og andre inntekter, ser du lett om du har råd til det forbruket du har lagt deg på. Hvis ikke, må du lete blant utgiftene for å se hvor du kan kutte ned eller kutte ut.

Når du får regninger, pass på å legge dem inn til betaling ved forfall i nettban-

ken med en gang. I nettbanken er det en smart funksjon som heter forfallsliste. Der ser du alle regningene du har lagt inn og når de forfaller til betaling. Da vil du i god tid se om du en periode må stramme inn pengebruken for å kunne betale regningene. Hvis du sjekker forfallslisten jevnlig, blir det lettere for deg å planlegge økonomien din. Og da slipper du forhåpentligvis purringer, inkassovarsler og gebyrer.

Magne Gundersen, forbrukerøkonom SpareBank 1 Gruppen

Utlysning av midler til solidaritetsarbeid 2009/2010

Årlig avkastningen av Fagforbundets solidaritetsfond disponeres til internasjonalt solidaritetsarbeid. Forbundets fagforeninger og fylkeskontor kan søke. Tildeling fra fondet vil som utgangspunkt ikke overstige egne avsatte midler til prosjektet.

Målsettingen med tiltakene må være å fremme solidaritet med hovedvekt på å utvikle fagforeningsarbeid i andre land. Prosjektet kan ha til hensikt å gi selvhjelp i form av utvikling av arbeidsplasser, faglig tiltak, utvikling av faglige rettigheter, opplæring og faglig organisering.

Det kan gis støtte til:

- Prosjektutgifter
- Reise- og oppholdskostnader til prosjekter hvor samarbeidskontrakt allerede er inngått.
- Reise- og oppholdskostnader til studiebesøk for representanter fra mottakerorganisasjonen i prosjektlandet til Norge. Fagforbundets organisasjonsledd må være vertskap.

Søker må fylle ut søknadsskjema. Budsjett vedlegges søknaden. Førstegangssøkere må i tillegg vedlegge inngått samarbeidskontrakt med mottakerorganisasjon.

Søknadsskjema og retningslinjer for Fagforbundets solidaritetsfond fås ved henvendelse til:

Kompetanseenheten

Ingunn Eriksen,
Tlf 23 06 46 16
e-post: ingunn.eriksen@fagforbundet.no

Søknadsfristen innen 1. mai 2009

Søknaden sendes til:

Fagforbundet,
Kompetanseenheten
v/Ingunn Eriksen
Pb 7003 St. Olavs plass,
0130 Oslo

FAGFORBUNDET

Fagforbundets utdanningsstipend

Fagforbundets utdanningsstipend har som formål å støtte opplæringstiltak og kompetanseutvikling for yrkesaktive medlemmer. Det gis ikke støtte til utgifter som medlemmet får dekket av andre, f.eks arbeidsgiver eller NAV.

Stipendordningen gjelder ikke lærlinger, elev- og studentmedlemmer. Likevel kan tidligere yrkesaktive medlemmer som går inn i en studiesituasjon og derved får redusert sin kontingent, søke stipend en gang pr. kalenderår.

Det kan søkes om støtte til:

- Utdanninger ved universiteter og høyskoler • Utdanninger i videregående skole og grunnskole (ny sjanse) • Etter- og videreutdanninger på ulike utdanningsnivåer • Praksiskandidatopplæring • Yrkesfaglige kurs • Lese- og skrivekurs med data

Kategori 1: Alle typer grunn-, etter- og videreutdanninger på hel- eller deltid som er formelt kompetansegivende (eks. gir studiepoeng) eller har en varighet på 80 timer eller mer.

Det utbetales halvparten av egne dokumenterte utgifter. Det utbetales inntil kr. 12.000,- pr. kalenderår.

Kategori 2: Kortvarige yrkesfaglige kurs med en varighet på mindre enn 80 timer. Det utbetales halvparten av egne dokumenterte utgifter. Det utbetales inntil kr. 3.000,- pr. kalenderår.

Lese- og skrivekurs

Lese- og skrivekurs dekkes med inntil kr. 10.000,- inkludert datatekniske hjelpemidler pr. kalenderår.

Det kan søkes støtte til:

- Kursutgifter • Eksamensutgifter • Påkrevd materiell/utstyr (Kjøp av datatekniske hjelpemidler: 25% dekkes inntil kr. 2500,-)
- Merutgifter til opphold utenfor hjemmet (kun overnatting)

Følgende dekkes ikke:

- Tapt arbeidsfortjeneste • Reiseutgifter • Diett/mat

Det er krav om originaldokumentasjon på alle utgifter i tillegg til dokumentasjon på hva arbeidsgiver eller NAV dekker. Dersom disse ikke dekker noe, skal dette også bekreftes.

Med dokumentasjon regnes giro med kvitteringstrykk/oblat, utskrift fra bankkonto, detaljbilde fra nettbanken, samt kvitteringer fra bokhandel el. Det kan kun søkes om utdanningsstipend til en utdanning en gang pr. kalenderår. Søknaden må fremmes før utdanningen er avsluttet. Det behandles ikke søknader hvor egne utgifter er mindre enn kr. 1500,-.

Søknadsskjema og søkerveiledning finnes på www.fagforbundet.no eller ved henvendelse til Fagforbundet.

omtanke
solidaritet
samhold

FAGFORBUNDET

www.fagforbundet.no

Hjelp til lære plass

Re kommune i Vestfold vil hindre ungdom å falle utenfor. Mestrings-entreprenør Øystein Trulsen hjelper mange med å finne lære plass

30 >

Tilgjengelig for alle

Selv om alle kan legge ut alt på nett, er det noe spesielt å bli tilgjengelig på biblioteket. Det viser interessen for demoteket i Bergen.

32 >

Til støtte og hjelp

30 minoritetsrådgivere har fått opplæring og jobber nå på skoler rundt om i landet. En av oppgavene er å hindre tvangsekteskap.

36 >

Full seier for domkantor

Domkantor Oddbjørn Sæbø har fått medhold i at han ikke kunne flyttes fra Nidarosdomen mot sin vilje. – Arbeidsgiver kan ikke degradere ansatte i kraft av styringsretten, sier Fagforbundets advokat Geir Høin til Fagbladet.

Kirkeverge Kjell Inge Nordgård mente arbeidsgiver hadde styringsrett til å omplassere domkantor Oddbjørn Sæbø til Strinda og Berg kirke på grunn av arbeidsmiljøproblemer i Nidarosdomen. Det er Eidsivating lagmannsrett uenig i.

– Fellesrådet i Trondheim har grepet feil i sin reaksjon gjennom å pålegge Sæbø en omplassering fra Nidaros domkirke til Strinda og Berg kirker. Arbeidsgivers styringsrett ga ikke grunnlag for det, heter det i den enstemmige dommen.

Tilkjent saksomkostninger

Kirkelig Fellesråd i Trondheim og Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon (KA) er dømt til å betale 237.800 kroner i saksomkostninger til Oddbjørn Sæbø, og 146.500 kroner til Fagforbundet.

– Dommen er velbegrunnet, godt juridisk håndverk, klar og entydig, sier Geir Høin som er fornøyd med dommen. Han har vært Sæbøs advokat både i tingretten og i lagmannsretten.

FULL SEIER: Domkantor Oddbjørn Sæbø og hans prosessfullmektigt Geir Høin fra behandlingen i tingretten.

Klar degradering

I dommen heter det at lagmannsretten er enig med tingretten i at de arbeidsoppgavene som Sæbø er satt til i Strinda og Berg kirker, klart ikke kan anses som likeartet

«Jeg tror arbeidsgiver vil besinne seg. Fagforbundet vil følge opp rettslig dersom Sæbø blir oppsagt.»

Fagforbundsadvokat Geir Høin.

arbeid sammenliknet med arbeidsoppgavene som domkantor III i domkirken.

– Etter lagmannsrettens oppfatning kan det heller ikke være tvil om at omplasseringen i arbeids-

rettslig forstand innebar en klar degradering, heter det i kjennelsen fra dommerne Vegard Sunde, Ørnulf Røhnebak og Åge Karlsen.

Ifølge Adresseavisen overveier kirkevergen nå oppsigelse. Fagfor-

bundsadvokat Geir Høin maner til ro.

– Jeg tror arbeidsgiver vil besinne seg. Fagforbundet vil følge opp rettslig

dersom Sæbø blir oppsagt. Ingen er tjent med å holde på i retten i det uendelige. Nå gjelder det å skape ro slik at partene kan snakke sammen, sier Geir Høin.

Tekst: MONICA SCHANCHE

Barn og unges psykiske helse

En kunnskapsbase på nett gjør det enklere å finne ut mer om tiltak for barn og unges psykiske helse.

Psykiske vansker rammer også den yngste delen av befolkningen. Det er bred enighet om at det er viktig å gripe inn tidlig for å unngå at barn utvikler slike vansker.

I kommunene arbeider fagfolk daglig forebyggende i møte med barn, ungdom og familiene deres. Men det kan være en utfordring å avgjøre hvilke tiltak man skal benytte seg av og hvilke som virker.

RBUP Nord, Regionsenter for barn og unges psykiske helse, region nord, har på oppdrag fra Helsedirektoratet utviklet Ungsinn, en webbasert kunnskapsbase. Her er ulike tiltak samlet.

Tiltakene i Ungsinn beskrives av forfattere med forskningskompetanse sammen med dem som har utviklet tiltaket.

Vurderingene gjøres av et panel med forskere og fagfolk som jobber med barn og unges psykiske helse.

Kunnskapsbasen er åpen for alle og finnes på www.ungsinn.uit.no

IVR

Kampen mot mobbing

Regjeringen bevilger 14 millioner kroner og mobiliserer flere parter i arbeidet mot mobbing i skolen.

Regjeringen, Fagforbundet, Skolenes landsforbund, KS, Utdanningsforbundet og Foreldreutvalget for grunnopplæringen har signert et nytt Manifest mot mobbing for perioden 2009–2010.

– Det er viktig å minne våre medlemmer som jobber i skolen om arbeidet mot mobbing. Altfor mange barn er uheldige på skolen, sier forbundsleder Jan Davidsen i Fagforbundet.

Davidsen mener det er viktig å være offensiv i arbeidet mot mobbing i skolen, stoppe slik atferd og i stedet sørge for en akseptabel atferd.

Arbeidet nytter

– Regjeringen følger med dette opp arbeidet som ble satt i gang for en god del år siden. Dette er viktig. De aller fleste har det bra og trives på skolen, men noen gjør det ikke. Altfor mange mobbes, sier statsminister Jens Stoltenberg.

Regjeringen alene kan ikke gjøre noe, og derfor må de ulike yrkesgruppene som jobber i skolen og de som organiserer disse, mobiliseres.

Kunnskapsminister Bård Vegard Solhjell følger opp og sier at arbeidet mot mobbing er noe av det viktigste skolen gjør. Derfor dobler regjeringen bevilgningene fra 2008 til 14 millioner kroner til spesielle tiltak.

– I 2010 skal vi ha tilsyn med alle landets kommuner for å se hvordan de jobber mot mobbing, forteller Solhjell.

Antimobbeskole

Seks elever fra Nordtvedt skole på Kalbakken i Oslo var spesielt invitert for å bringe fram manifestet for statsministeren og partene. Denne

Foto: Erik M. Sundt

SIGNERING: Forbundsleder Jan Davidsen i Fagforbundet (t.v.) signerte Manifest mot mobbing sammen med blant annet leder Helga Hjetland i Utdanningsforbundet, KS-leder Halvdan Skard, kunnskapsminister Bård Vegar Solhjell og statsminister Jens Stoltenberg.

skolen har fått mye skryt for det arbeidet de gjør i kampen mot mobbing.

Marius Helgesen og Shouwmika Ramalingham fortalte at de er en antimobbeskole.

Skolen har en stor skolegård, og her kan det forekomme erting eller

mobbing. Da tas det opp i klassemøter hvor elevene diskuterer i plenum hva som skjedde og hvordan de kan forebygge det. De har også mentorsamtaler mellom elev og lærer hvor elevene kan ta opp vonde ting.

Tekst: INGBORG VIGERUST RANGUL

Vinje er årets kulturkommune

Norges kulturkommune 2009 ble kåret i begynnelsen av februar, og vinneren ble Vinje kommune i Telemark. Kommunen knivete med Karmøy og Modum om den gjeve tittelen.

Juryen påpekte blant annet at kulturarbeidet i Vinje har en sterk politisk forankring. Prisen har blitt delt ut av Norsk Kulturforum siden 1992, og i år ble det for første gang lagt vekt på arbeidet med implementering av kulturloven.

Vinje kommune ble nominert for sin planmessige forankring og systematiske satsing på kunst og kultur, sin sterke bevissthet om egen kulturelle identitet og dennes betydning for lokalsamfunnet.

IVR

Barna kan ikkje liggje på vent

Det er ikkje nok at dei tilsette i barnevernet kjenner lovverket. Også politikarane og administrasjonen må kjenne til barnas rettar og lovas krav om tidsfristar. Også dei bør difor lese Nova-studien om brukarane og deira historie.

– Dette er eit unikt og svært viktig materiale, meiner Knut A. Johansen, konsulent i barnevernet i Førde og leiar i Fagleg arbeidsgruppe for barnevern i Fagforbundet. Han meiner studien som har fylgt barnevernsklientar frå 1990 til 2005 støttar opp om det dei tilsette og klientane kjenner på kroppen.

– Det er positivt at det kjem fram tal som dokumenterer korleis situasjonen er i barnevernet og korleis det går med brukargruppa, seier Johansen.

Men om sjølve situasjonen kan han ikkje seie så mykje positivt.

– I mange kommunar slit vi med at politikarar og administrasjon ikkje tek faglege omsyn. Dei byggjer ned tilbodet til barn og unge, og barneverntenesta blir ute av stand til å følge lova. Resultatet er at det mange stader er for få til å gjere jobben, og slik kjem dei inn i ein vond sirkel.

Johansen oppmodar alle som arbeider innan barnevern, til å lese Nova-studien.

– Særleg viktig er det at arbeidsgjevarsida set seg inn i korleis

barnevernet fungerer. Det er problematisk at både politikarar og rådmenn i mange kommunar har

lita innsikt i korleis barnevernet driv.

– Vi har til dømes tidsfristar i alle saker. Vi kan ikkje la sakene ligge på vent. Dersom ressursmangel i tenesta gjer at vi bryt fristane, får det mellom anna økonomiske konsekvensar i og med at fylkesmannen kan ilegge bøter.

Johansen meiner dei tilsette med Nova-studien har fått eit nyttig reiskap for å dokumentere behov for meir ressursar til den kommunale barneverntenesta.

Tekst og foto: KARIN E. SVENDSEN

VIKTIG INNSIKT: Knut A. Johansen.

Reduserte støy og sykefraværet

Både barn og voksne har fått et bedre arbeidsmiljø etter at støy i barnehagene ble redusert. Nå har Nes kommune i Akershus fått KLPs arbeidsmiljøpris for tiltakene.

– Bakgrunnen for hele prosjektet var at Arbeidstilsynet kom på uventet besøk i en av kommunenes seks kommunale barnehager i oktober 2005. Med loven i hånd begynte ballen å rulle, forteller Erik Bjørnstad, prosjektleder bak «Reduser støyen i barnehagen!» i Nes kommune i Akershus.

Målet for prosjektet har vært å redusere støyen i barnehagene og gjøre arbeidsdagen mindre stressende og totalt sett bidra til en bedre hverdag for de ansatte. Hver enkelt barnehage har iverksatt tiltak ut fra egne behov.

Knotter på plass

Bjørnstad forteller at de var uvitende om at ikke bare industri-bedrifter, men også barnehager kom inn under forskriften «Vern

HYSJ: Nes kommune har satt i gang et omfattende prosjekt for å redusere støyen i barnehagene. For dette har de fått KLPs arbeidsmiljøpris 2008.

mot støy på arbeidsplassen».

Støymåling ble utført, og organisatoriske og bygningsmessige endringer ble gjort.

– Vi har gjort ulike tiltak i av- og påkleddingssituasjoner, fått knotter under bord og stoler, tepper under støysoner og flyttet på inventaret for å gjøre noe med gjenklengen, forteller han.

I tillegg har de satt opp skillevegger i store rom, fått på plass støydemper i tak og vegger, gummilister under dører og lettvegger mellom kjøkken og spisningsrom.

Bjørnstad sier de har økt bevisstheten om utforming av barnehager i forhold til støydependende tiltak. Dessuten har dette fått en positiv

bieffekt i at sykefraværet har gått ned. Om dette har med støyreduksjonen eller et større fokus på HMS er vanskelig å måle.

– Vi har fått en prosess med bevisstgjøring av de ansatte for å endre allerede godt innarbeidede rutiner i arbeidshverdagen, sier han videre.

SFO sin tur

– Alle de ansatte i barnehagene er kollektivt innmeldt i bedriftshelsetjenesten, og til høsten går vi i gang med liknende tiltak i SFO. Hele tiden har både rådmann og skolesjefen vært involvert i prosjektet, forteller Bjørnstad.

Samme type målinger på samme tidspunkt to år senere viser at støyen er redusert, og prosjektet har dermed nådd sitt hovedmål.

Det er utarbeidet en oversiktlig tiltaksbank hvor andre kan få tips og plukke ut tiltak som passer for dem. Denne fås ved å kontakte Nes kommune.

Tekst: INGBORG VIGERUST RANGUL

Landskonferanse i seksjonene i oktober

Styrene i Fagforbundets fire seksjoner hadde nylig et fellesmøte blant annet for å planlegge høstens landskonferanser. De fire seksjonene arrangerer hver sin landskonferanse med 100 delegater på Gardermoen fra 6. til 8. oktober. Første dagen vil alle 400 delegatene være samlet. Det meste av denne dagen blir trolig forberedelse til forbundets landsmøte i november.

Jan Rudy Kristensen fra organisasjonsenheten orienterte styremedlemmene i de fire seksjonene om fordeling av delegater, oppnevning av valgkomiteer og frister. 10. juni er satt som frist for innsending av forslag til Landskonferansen 2009.

Dette er også fristen for innsending av navn på delegater og varadelegater til landskonferansene.

Mette Henriksen Aas, leder i Seksjon kirke, kultur og oppvekst (SKKO), orienterte også om NOU 2008: 18 Fagopplæring for framtida, Karlsen-utvalgets arbeid og Fagforbundets arbeid i forhold til utredningen.

– Dette har vært en viktig sak for oss, og Fagforbundet har vært aktiv i forhold til denne utredningen, sa Henriksen Aas. Hun opplyste at forbundet stort sett støtter forslagene fra Karlsen-utvalget.

– Men utvalget har dessverre vendt tommelen ned for forslaget

STØTTE: – Fagforbundet har gjort en god jobb i forhold til NOUen om fagopplæring, sier Mette Aas Henriksen.

om å lovfeste retten til læreplass. Dette er et vedtak i LO-kongressen, og det er både vi i Fagforbundet og

de andre LO-forbundene fremdeles forpliktet til å jobbe for, sa SKKO-lederen.

Valgkomité

Styret i SKKO har oppnevnt en valgkomité som skal foreslå kandidater til nytt seksjonsstyre for høstens landskonferanse i seksjonen. Siw Østerdal fra Nordland skal lede komiteen, mens Jan Dene fra Buskerud er nestleder. Andre medlemmer er Berit Berntsen fra Hordaland, Steinar Hovland fra Oppland og Jorunn Silseth fra Møre og Romsdal

Tekst og foto: KARIN E. SVENDSEN

Døråpner for ungdom

Maiken Sæbø jubler. Hun har fått lærlingplass hos Tango frisør i Tønsberg. Mestrings-entreprenør Øystein Trulsen har åpnet noen dører og fått noen etater til å samarbeide.

Tekst: TITTI BRUN Foto: ERIK M.SUNDT

Maiken spurte selv om praksisplass. Det mener hun at hun ikke hadde turt uten støtten fra Øystein.

– Jeg er blitt mer selvstendig det siste året, sier Maiken.

Hun var skolelei og hoppet av videregående og tok kurs som make-up-artist. Men uten skolen ble det vanskelig å komme videre for å nå målet om å bli frisør.

– Jeg fant ikke fram i det store offentlige rotet. Jeg fant ikke ut av hvem som drar i hvilke tråder. Det var så mange regler som slo hverandre i hjel. Jeg hadde aldri funnet ut av det alene.

Lost i systemet

Da var det noen som spurte om hun ville treffe mestringsentreprenør Øystein Trulsen i Prosjekt 16–23. I

noen perioder har de snakket sammen nesten daglig – i andre mer sporadisk. Men Øystein har aldri sluppet taket.

– Jeg var nokså hjelpeløs og visste ikke hvor jeg skulle begynne. Og så hadde jeg en del rot i papirer. Men Øystein ga seg ikke. Hver ettermiddag ringte han eller sendte sms til jeg fant fram til riktig dokument, sier Maiken.

Direktelinje

Øystein Trulsen bare nikker.

– Det er ikke greit for noen av oss, og i hvert fall ikke for ungdom å komme gjennom offentlige skott. De trenger noen til å åpne dører og få forskjellige etater til å samarbeide og se muligheter, sier Trulsen, som samler på visittkort for at de unge skal få et navn og en direktelinje til en

person i systemet som kan hjelpe dem videre.

– Ungdommer ringer ofte fra mobil. De har ikke råd til å vente lenge, så de legger på. Dermed glipper muligheten til å få dem på rett spor.

– Dessuten henvises de stadig videre til nye instanser fordi de mangler et dokument. Og selv om jeg har jobbet med å lage spesialløp for elever i 20 år, så har jeg måttet lære mange nye regler som de unge må forholde seg til.

Kamp mot fattigdom

Prosjektet kom i gang fordi Re kommune i 2005 bestemte seg for å følge opp regjeringens fattigdomssatsing. En kartlegging av innbyggerne viste at 54 prosent av befolkningen er under 39 år. Kommunen bestemte seg

OPPNÅDD DRØMMEN: – Uten tett oppfølging hadde jeg ikke blitt frisørlærling, mener Maiken Sæbø.

Prosjekt 16-23

- Re kommune i Vestfold har 8400 innbyggere. 54 prosent er under 39 år. Siden 2005 har Re kommune jobbet aktivt med fattigdomsproblematikken fordi andelen av barnefattigdom er blant fylkets høyeste. Det førte til Prosjekt 16-23 med oppstart våren 2007.
- Målgruppa er unge mellom 16 og 23 år som er i risikozonen for å utvikle et fattigdomsproblem som voksne.
- Prosjektet har en leder og en mestringsentreprenør, begge på halv tid.
- Mestringsentreprenøren følger opp den enkelte unge én-til-én. Sterkt fokus på å gi ungdommen en kompetanse ved å lage gode og tette oppfølgingsplaner.
- 60 ansatte i kommunens helse- og sosialtjeneste, barnevern, lærere og politi er kurset.
- 15–20 ungdommer er med i prosjektet siden februar 2007.
- Prosjektet har ført til nye ubyråkratiske samarbeidsarenaer, og har styrket samarbeidet mellom barnevern og sosialetat.

kontrakt innen transport. Nå har han B-sertifikat. I samarbeid med bedriften, Opplæringskontoret for Transport og logistikk og Re kommune skal han til høsten på kurs for å få sertifikatene C1, C1E og CE. Dette vil gi en fullverdig kompetanse.

– Det er viktig å lytte til hva de faktisk ønsker. Og det er viktig med én-til-én-oppfølging for å lykkes.

Nå er det Maiken som nikker.

– Jeg kjenner til et par som kunne trenge tett oppfølging og et vennlig spark for å komme videre.

Frivillig

De unge henvises fra barnevern, OT (oppøkende tjeneste), skole, helse- og

sosialvesen. De unge har forskjellig bakgrunn – alt fra unge som ikke får nok oppfølging hjemme, snille og stille jenter til unge med læringsproblemer, atferdsavvik eller rusproblemer.

– Og jo tidligere vi kommer i kontakt med hverandre, jo bedre, mener Trulsen.

All deltakelse er frivillig. Derfor er det viktig at mestringsentreprenøren er personlig egnet til kontakten med ungdommene.

– Det er fint å kunne spørre Øystein om alt mulig, til og med om strømavlesing. Det er så mye jeg ikke visste da jeg flyttet hjemmefra. Nå er jeg blitt mye tryggere og tørr mer.

for å gripe fatt i unge som er i risikozonen for å utvikle et fattigdomsproblem som voksne. Og for å forsøke å hindre reproduksjon av fattigdom. Antallet fattige barn og unge ble kartlagt, og ansatte lærte om fattigdom.

Våren 2007 startet Prosjekt 16-23 for å gi unge i risikozonen tett oppfølging. Metoden er å heve kunnskapene hos fagetatene, bedre samarbeidet og sikre gode overganger mellom ungdoms- og videregående skole. Målet er at de unge får en kompetanse eller en ferdighet, nok til å kunne tjene penger og klare seg selv.

Skreddersydd

Omkring 20 unge er blitt fulgt opp. Noen har fått hjelp til å komme inn på riktig kurs, andre har fått lagt et løp der de får hjelp til å få en praksisplass i arbeidslivet.

– En av guttene våre gjorde det godt som sveiserlærling, men droppet plutselig ut og begynte som sjåfør. Da fulgte vi opp gjennom kontakt med arbeidsgiver for å skaffe ham en lære-

MESTRE LIVET: Øystein Trulsen hjelper unge i Re kommune på rett spor til å stå på egne bein.

UNG SKAPER- KRAFT

Det er mange unge som ikke vet hvor eller hvordan de skal offentliggjøre verkene sine for resten av verden. Bergen Offentlige Bibliotek har funnet løsningen i demoteket.

Tekst: INGEBOG VIGERUST RANGUL Foto: TOR ERIK H. MATHIESEN

Demoteket er en egen seksjon i biblioteket hvor brukerne kan gi fra seg sine egenproduserte verker.

– Vi har et spennende undergrunnsmiljø i Bergen, og her er det mulig å vise dette fram. Vi har eksempler i alle sjangre, men vi vil ha flere titler, sier avdelingsleder Karen Marie Loge ved Bergen Offentlige Bibliotek.

I de svarte hyllene som rommer demoteket, fins 37 forskjellige titler innen forskjellige media. En billedbok ser nesten profesjonell ut, bortsett fra at papiret er klippet for hånd og bindingen er selvlaget.

I hyllen ligger det også en ferdig oppgave i grafisk design om kunstneren Frida Kahlo ved siden av

hjemmelaget musikk, dikt og film. En fanzine med tittel «Ikke til utlån» vekker også oppsikt, siden den står plassert rett over skiltet som sier akkurat det motsatte.

I demotekhyllen er ikke titlene samlet etter sjanger, og dermed lokkes publikum til også å kikke på andre.

– Vi vil at de som kommer hit skal kikke på alt og ikke gå direkte til det de interesserer seg for. På den måten finner de kanskje noe nytt, sier Loge.

Kontrakt må til

På baksiden av demoteket kan interesserte sette på seg øretelefonene og starte filmen «De Fargerike» som to 19-årige gutter står bak.

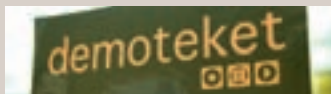
Alle som leverer titler til demoteket,

> DEMOTEKET

Demotek er en egen seksjon i et bibliotek hvor ungdom mellom 14 og 30+ kan gi fra seg sine egenproduserte verker; «demoer» musikk, kortfilm, noveller, dikt, fanzine eller annet til biblioteket.

Det selvlagede materialet lånes ut gratis på lik linje med annet materiale. Biblioteket katalogiserer verket, og interesserte kan søke opp titlene i katalogen.

Den som leverer fra seg materiale til biblioteket, underskriver en kontrakt som viser at de selv er ansvarlige for innholdet.

NOE FOR ALLE: Demoteket i Bergen Offentlige Bibliotek huser mange spennende verk. Trond Blom fra musikkavdelingen viser fram en oppgave i grafisk design om kunstneren Frida Kahlo, mens avdelingsleder på Galleri, Karen Marie Loge, strekker seg etter en barnebok.

må signere en kontrakt, der Bergen Offentlige Bibliotek får rett til å låne ut verket til bibliotekbrukere.

– Kontrakt må til, dette handler om åndsverk. Gjennom kontrakten gis biblioteket rett til å låne ut verket etter gjeldende regler for utlån, mens opphavspersonen garanterer at verket ikke er i konflikt med loven om opphavsrett, sier Loge.

– De som leverer titler til demoteket, må levere stoffet sitt personlig og vise legitimasjon. Det skal være seriøst. Vi betaler symbolske 50 kroner for det som kommer inn. Vi har ennå ikke sagt nei til noen.

Loge forteller at de har fått forespørsler fra andre kanter av landet. Men alle må til Bergen for å skrive kontrakt og vise legitimasjon.

– Vi har satt nedre aldersgrense til 14 år. Det er alderen hvor en kan få eget lånekort her på biblioteket uten foreldrenes samtykke. Øvre aldersgrense er 30+, sier Loge.

Råd til andre

Karen Marie Loge hørte om demotek for første gang for omtrent to år siden da svenske bibliotekansatte snakket om det på et seminar.

FOR FILMINTERESSERTE: Den som liker film, kan se «De fargerike» på demoteket i Bergen. Filmen er laget av to gutter på 19 år.

– Jeg ble umiddelbart fenet og ville gå videre med dette. Sverige har i dag rundt 80 bibliotek med eget demotek.

Det er egentlig bare å starte, mener Loge. Men det kan være en fordel å sjekke ut hvilken kreativ underskog som fins i nærmiljøet.

– I Bergen vrir det av klubber og miljøer for musikk, litteratur, foto, kunst og film. Men jeg ville tro at de aller fleste bibliotek i Norge har et kreativt miljø rundt seg som kunne bidra til et demotek.

Da de satte i gang, fikk de en del drahjelp fra ulike medier, men det er jungeltelegrafene som virker best.

– Når vi har vært ute og snakket om demoteket, har titler kommet inn et par dager senere. Musikkavdelingen har sine kontakter, og vi i tegneserieavdelingen har våre. Vi har satt opp plakater rundt omkring i byen og her på biblioteket.

– Vi har brukt erfaringene fra Sverige og lånt mye fra dem, blant annet logoen. Det var på den måten vi

lenge ytringene holder seg innenfor lovens rammer. Men det betyr ikke at kvaliteten er lav.

– Materialet vi har mottatt hittil, holder imponerende kvalitet. De som kommer med stoff hit, mener selv at det er av god nok kvalitet til å legges ut, sier Blom.

Stoffet som leveres inn, legges i bibliotekets database og kan søkes opp av alle. Folk kan

også låne det med seg hjem. Siden demoteket startet opp, har de hatt 119 utlån ved utgangen av 2008.

– Selv om alle i dag kan legge ut hele livet sitt på nettet, ser det ut til at det er spesielt gjevt å bli tilgjengelig på biblioteket. En datafil er abstrakt. En cd, bok eller en tegneserie er håndgripelig. Alt tyder på at den fysiske tingen fortsatt er viktig, sier Blom.

TIL HJEMLÅN: Fanzinen «Ikke til hjemlån» kan faktisk lånes med hjem og leses.

NESTEN PERFEKT: En billedbok for barn ser nesten profesjonell ut. Men papiret er klippet for hånd og bindingen er selvlaget.

kunne få dette til på bare tre måneder. I Sverige har de satt av penger til demotekprosjekt. Her i huset var det opp til den enkelte bibliotekar å få dette til ved siden av jobben. Og det fikk vi til ved hjelp av interesserte medarbeidere, sier Loge.

Bergen Offentlige Bibliotek jobber nå med å få i gang et samarbeid med Ungdomshuset 1880. De har en egen tegneserieavdeling, og stoff derfra kan komme på plass i demoteket når tegneserieavdelingen kommer opp og går.

– Da kan de unge tegnerne vise fram det de lager for et større publikum. Har de en bestemor i Nord-Norge, kan hun søke i databasen og se hva barnebarnet har levert inn, sier Loge.

Møteplass

– Bibliotekets snekker har laget demoteket, og vi har satt hjul under slik at vi kan flytte det rundt til ulike avdelinger. Målet er å flytte det ut til ulike filialer også, forteller Trond Blom fra musikkavdelingen.

Demoteket har stått i kjelleren hvor det er avisrom og mange møtes, men det fungerte ikke. Der ble det et irritasjonsmoment som sto i veien. Akkurat nå står det i tegneserieavdelingen i nærheten av musikkavdelingen.

– Her er det stadig noen som hører på musikk og ser på film. Vi ser for

oss demoteket som en møteplass. Her kan de som lager film, men mangler musikk, finne noen å samarbeide med, fortsetter Blom.

Høy kvalitet

Mange unge sender inn verker til for eksempel forlag og musikkelskap, og de fleste av disse får cd-en eller manuset i retur med et vennlig avslag og lykke til videre. Ved Bergen Offentlige Bibliotek blir man ikke refusert så

Andre demotek

Fylkesbiblioteket i Akershus hvor demoteket presenterer band fra Akershus. Hensikten er å presentere en del av det store antall artister og band fra Akershus, og etter hvert skal demoteket bli en samling med musikk fra fylket.

Alle typer band kan sende inn demoer, og låtene skal være egenkomponerte. Demoteket i Akershus er et samarbeid mellom Akershus musikkråd og Fylkesbiblioteket i Akershus.

Askim bibliotek har planlagt en tur til Bergen for å se på deres demotek. De er i planleggingsfasen ennå, men er interessert i å etablere et demotek for å eksponere unge mennesker i kommunen som har et talent eller et ønske om å vise fram noe de har gjort.

Regional bibliotekplan for Nord-Gudbrandsdal 2008–2012 har etablering av demotek på dagsorden.

Nyttig kompetanse for jobb i barnehage

- Pedagogisk assistent
- Barne- og ungdomsarbeider
- Assistent i spesialpedagogikk

**Kombiner jobb og utdanning
– og start når du vil**

NKS studiesenter tlf 22596100
E-post: studiesenter@nks.no
www.nks.no

FAGSKOLEUTDANNING

Nettkurs kombinert med samlinger starter i mai 2009:

Autismeomsorg

Bergen

Eldreomsorg

Trondheim

Kreftomsorg og lindrende pleie

Oslo, Bergen, Molde, Trondheim, Bodø, Tromsø

Rehabilitering

Lillestrøm, Ålesund, Steinkjer, Mo i Rana

Spesialpedagogikk

Lillestrøm, Molde, Trondheim, Bodø, Tromsø

Veiledning

Oslo

Fagskoleutdanningene er godkjent:

- i NOKUT - i Statens Lånekasse for lån og stipend.

Ta kontakt på tlf. 73572800.

www.aftenskolen.no

AFTENSKOLEN Region 1

Endelig bibliotekmelding

Endelig kommer den etterlengtede bibliotekmeldingen. Kulturminister Trond Giske sier til NTB at biblioteksektoren er overmoden for reform. Bibliotekene er viktige for demokratiet, for kunnskapssamfunnet og for kulturnasjonen Norge. Derfor kommer bibliotekmeldingen til å løfte biblioteksektoren og er et uttrykk for at dette er et viktig satsingsområde.

Fortsatt gratis

Meldingen synliggjør en politisk bevissthet om bibliotek. Men hvilke forslag og føringer som ligger i meldingen, vil ikke Giske ut med.

Men gratisprinsippet skal beholdes. Giske mener det vil være veldig ødeleggende for bibliotekene om de begynte med betalingstjenester.

Felles biblioteklov

Fagforbundet har en klar forventning om at bibliotekloven må bestå. Den har vært og er viktig for bibliotekvesenet.

– Vi må ha en felles biblioteklov for alle offentlige bibliotek med gratis tilgang til informasjon for alle. Dette er det bare folkebibliotekloven som sikrer i dag, sier lederen i Fagforbundets Seksjon kirke, kultur og oppvekst, Mette Henriksen Aas.

For seksjonslederen er det viktig at bibliotekreformen sikrer et godt tilbud for alle, er framtidsrettet og at den er med på å støtte opp om sosial utjevning.

Hun er særlig opptatt av skolebiblioteket, og mener at skolebibliotekene mangler nødvendige ressurser for å kunne tilby elever og lærere gode bibliotekstjenester. IVR

Ut av kirken

Tre millioner personer vil få et valgkort i forbindelse med høstens kirkevalg. Valgkortet vil være utstyrt med en rute der de kan krysse av dersom de ønsker å bli strøket som medlem i statskirken.

Kirkeminister Trond Giske tror flere titusener vil melde seg ut til høsten. Human-Etisk Forbund (HEF) mener at langt flere vil melde seg ut enn det Giske anslår. De tror nærmere 100.000 mennesker vil benytte seg av anledningen til å stryke seg fra medlemsregisteret.

Kirkerådets direktør Jens-Petter Johnsen sier til NTB at de er forberedt på masseutmeldelser. IVR

Sjumilssteget

Barn og unges oppvekstvilkår i Troms skal på den politiske dagsorden gjennom Sjumilssteget. Sjumilssteget er en sjekkliste som beskriver sju steg for å gi et bedre tilbud til barn og unge i fylket.

FNs barnekonvensjon fyller 20 år dette året. Fylkesmannen i Troms ønsker å bruke anledningen til å sette fokus på de yngste innbyggerne i fylket, og inviterer kommunene til et felles løft, der de blant annet analyserer eget arbeid for barn og unge. Analysen vil danne grunnlag for en fylkeskonferanse på dagen for FNs barnefonds 20-årsjubileum den 20. november i år. IVR

Å ta egne valg

«Maria» trodde familien var moderne. Plutselig ble hun fratatt den illusjonen – foreldrene hadde funnet en mann til henne.

Tekst og foto: HEIDI STEEN

– Alt ble ødelagt. Familien min hadde funnet en mann som de ønsket at jeg skulle bli kjent med og etter hvert gifte meg med. Ikke hadde han utdanning, ikke fast jobb. Han hadde ikke bil engang.

Vi ler av det siste. «Maria» har klart å beholde humoren. Det har ordnet seg for henne nå, hun skal selv få velge hvem hun vil gifte seg med. Men det var en lang og hard kamp før foreldrene gikk med på det. Heidi Melby var en viktig støttespiller. Hun tilhører den nye yrkesgruppen på skolen – minoritetsrådgivere.

Styrket rådgivning
Heidi Melby er en av 30

minoritetsrådgivere som ble ansatt ved forskjellige skoler i august. Det var daværende statsråd Bjarne Håkon Hanssen i Arbeids- og inkluderingsdepartementet som tok initiativet til å opprette stillingene.

Melby kommer fra en jobb i barnevernet, og fikk opplæring i tre måneder før skoleåret startet. Hun er i full stilling ved Sandaker videregående skole i Oslo, men rådgiverne får lønn fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. Dette er et treårsprosjekt hvor ett av målene er å heve kompetansen om tvangsekteskap i videregående skole, samt utvikle ny kunnskap og dokumentere erfaringer.

– Først tenkte vi: Hvorfor kan vi ikke få de pengene selv? Vi har jo allerede rådgivere her. Det er assisterende rektor Maja Gregersen, som lufter sine første tanker.

– Vi lurte fælt på hva en slik stilling skulle inkludere, sier Gregersen. Nå er hun veldig fornøyd over at Melby jobber der.

Hjelper til i kriser

«Maria» og familien bosatte seg i Norge for noen år siden. Hun trodde at familien hadde tilpasset seg det norske samfunnet og ble derfor veldig overrasket da de fortalte at de hadde funnet en hun skulle gifte seg med.

På Sandaker videregående skole i Oslo går det 500 elever, 60–70 prosent av dem er minoritetsspråklige. Jentene vi sitter sammen med forteller om problemstillinger som for oss norskfødte damer er helt ukjente – og noen ganger nesten uforståelige.

Mange av skolens minoritetsspråklige har flere strenge regler hjemme.

– De får ikke delta i fritidsaktiviteter, noe som kan føles urettferdig. Skolen er det eneste stedet de kan være sammen med venninner eller kjærester. Da er det fint at de har Heidi å snakke med, sier Maja Gregersen.

Hindre tvangsekteskap

– Hei, jeg heter Heidi Melby. Er det noen som vet hva jeg jobber med?

Hender går i været.

STØTTESPILLER: Sandaker videregående skole i Oslo er en av skolene som har minoritetsrådgiver. Heidi Melby jobber full tid ved skolen.

«Jeg har lyst til å hjelpe venninner som ikke får lov til å velge ektemann selv.»

«Maria»

– Du jobber for at jenter ikke skal tvangsgiftes.

De 14 kommende helsesekretærene har Heidi hilst på før. Hun har tatt rundten i klasserommene. Jobben som minoritetsrådgiver består mye av det å bli kjent med og snakke med elevene. Flere har funnet veien til kontoret hennes siden hun begynte i august.

– Oppgaven min er å forebygge og hindre tvangsekteskap. Minoritetsrådgiverne supplerer skolens eksisterende rådgivertjeneste og bidrar til å styrke den sosialpedagogiske delen av denne tjenesten, sier Melby.

Hun bistår elever direkte med råd, veiledning og oppfølging knyttet til tvangsekteskap, ekstrem kontroll, vold og andre faglige og sosiale utfordringer knyttet til skolehverdagen.

Hjelp mot fravær/frafall

Men det handler også om så mye mer, ikke minst fravær og frafall.

– Det handler om å redusere det store fraværet og frafallet. Det er viktig at ungdommene fullfører utdanningen. Evnen til å foreta egne selvstendige valg styrkes med alder og utdanning, sier Melby.

En av de første elevene Heidi Melby ble kjent med var

«Maria». Det er tøft å gå på videregående skole og å ha en jobb ved siden av. Når i tillegg problemene hjemme blir store, kan det fort renne over. Ofte er det skolen som forsakes – lekser blir ikke gjort, fraværet øker drastisk.

Lærerne var frustrerte og fortvilte over fraværet og rådet henne til å snakke med Heidi.

– «Maria» og jeg har løpende

MINORITETSRÅDGIVER: Heidi Melby er ung og åpen. Hun får god kontakt med de unge elevene.

kontakt. Vi snakker sammen på skolen, på telefonen og via sms.

Det at elevene har noen å snakke med når de opplever at de står i vanskelige situasjoner, er viktig. Da blir det også lettere å orke å møte opp på skolen den dagen.

Flest norske minoritetsrådgivere

– Du er norsk. Burde minoritetsrådgiverne selv komme fra en minoritet?

– Det er litt vanskelig å svare på. For meg har det foreløpig ikke vært noe problem, selv om noen kanskje hadde forventninger om at en minoritetsrådgiver skulle ha en annen etnisk bakgrunn. Jeg føler likevel at elevene kommer og snakker med meg. Noen av dem har uttrykt at det i noen tilfeller er en fordel at jeg er norsk, for da føler de seg trygge på at det de sier til meg ikke blir kjent i deres miljø, forteller minoritetsrådgiveren.

Også gutter kan prate med henne. Hun ønsker at det settes mer fokus på gutter, både i forhold til fravær og frafall, men også i forhold til tvangsekteskap.

– Det kan også være gutter som blir utsatt for press, eller er vitne til at jenter eller gutter i familien blir utsatt for press. Det stilles også forventninger til dem som storebror.

«Maria» er optimistisk dette skoleåret, hun har en god støttespiller i Heidi, fraværet har dalt, hun gjør lekser og skolen skal fullføres!

> MINORITETSRÅDGIVERNE

- 30 rådgivere opplært i 2008.
- Jobber på videregående skoler i åtte forskjellige fylker.
- Ansatt og betalt av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet.
- Ett av direktoratets fire tiltak for å forhindre tvangsekteskap.

Barnehagebissniss trenger tariff

Jeg har sagt det før, og jeg sier det igjen: Det er tullete at det er mulig for enkelte å høve inn profitt på å drive barnehage. Spesielt er det tullete når det går på bekostning av tilbudet til barna, men barna er ikke alene om å ta støytten for kommersiell drift.

En fersk rapport fra Telemarksforskning forteller oss at det også går ut over de ansatte, våre medlemmer. Hovedfunnene i rapporten viser at kommunal barnehagedrift i snitt er 13 prosent dyrere enn privat drift. Hovedårsaken til dette er at private barnehager kutter i lønn og pensjon. I barnehagene er det lønn og pensjon til de ansatte som utgjør mesteparten av utgiftene. Derfor finnes det i utgangspunktet svært lite effektiviseringspotensiale. Med mindre man da er villig til å la det gå ut over de ansatte.

” Det må bli et krav at tariffavtale må være på plass når en starter opp private barnehager.

Det er flott at full barnehagedekning blir en realitet i stadig flere kommuner. Men det er synd at noen private aktører har fått for mye spillerom underveis. I lys av full barnehagedekning har regjeringa sett mellom fingrene med enkelte ting. I Soria Moria-erklæringen fastslo de rødgrønne at det skulle bli like lønns- og arbeidsvilkår for ansatte i offentlige og private barnehager. Nå er det tid for å gjøre det godt igjen. Det må bli et krav at tariffavtale må være på plass når en starter opp private barnehager.

Hos Fagforbundet er alle medlemmer A-medlemmer, og ingen skal behøve å stå uten noe så elementært som en tariffavtale. Vi jobber for å få det til også i private barnehager, og samarbeider med Utdanningsforbundet. Nå er vi inne i forhandlinger med Trygge Barnehager, som har flere hundre barnehager rundt om i landet. Det er bare et spørsmål om tid før vi får det i havn. Det er et godt skritt på veien, men det må også utvides til alle private barnehager. Det må bli et uttalt krav at tariffavtaler må være på plass før en privat barnehage i det hele tatt kan motta kommunale tilskudd.

METTE HENRIKSEN AAS

Fornyelse av bibliotekene

Et nasjonalt kompetanseutviklingsprogram for biblioteksektoren skal fornye bibliotekene. Ny kompetanse er viktig for at bibliotekene skal utvikle seg i takt med tiden.

Kompetanseløftet betyr at det skal gjøres en innsats både for å spise og fornye kompetansen for alle ansatte i sektoren. Fagforbundet er opptatt av at det blir tilrettelagt for lærlingplasser i biblioteksektoren, samt etter- og videreutdanning slik at kontor- og servicepersonale med lang erfaring kan ta fagbrev som kontoradministrasjonsarbeider.

Det bør også tilrettelegges fagskoletilbud for yrkesgrupper som det er relevant for i sektoren.

Gjennom Bibliotekreformen 2014, høringsuttalelser til dokumentet og annen informasjon er det en del områder som har vist behov for ny kompetanse. Spesielt innen lederutvikling, markedsføring av bibliotektilbudet, formidling, digital kompetanse, biblioteket som læringsarena og kulturelt mangfold.

Fagforbundet er positiv til og støtter faglig utvikling og kompetanseheving i tillegg til kunnskapsdeling mellom de ulike yrkesgruppene. De ansattes organisasjoner må være representert i partssammensatte utvalg etter hovedavtalen og arbeidsmiljølovens bestemmelser. ivr

Finansiering av nye kulturbygg

I mange kommuner og regioner er det behov for møteplasser for formidling av kultur. De siste fire årene har Kulturdepartementet delt ut midler til regionale møteplasser for kulturformål.

I fjor kom det inn over hundre søknader. Mange av disse søknadene ble avslått med begrunnelse i manglende midler.

Arbeidsgruppe Kultur ber Fagforbundet lage et innspill til LO og regjeringen for å få til en satsing på et gedigent løft i bygging av kulturell infrastruktur.

Gevinsten vil være sikring av mange utsatte arbeidsplasser i byggebransjen, bidrag til å opprettholde optimisme og initiativ i befolkningen. ivr

SKKO møtte Kunnskapsdepartementet

Seksjonsleder Mette Henriksen Aas og rådgiverne Trygve Natvig og Kristine Hansen i Seksjon kirke, kultur og oppvekst (SKKO) har diskutert rollen til annet fagpersonell som arbeider i grunnopplæringen med politisk ledelse i Kunnskapsdepartementet.

Annet fagpersonell er de som ikke er tilsatt i undervisningsstillinger. Fagforbundet er opptatt av hva som skjer med utvidet helhetlig skoledag, SFO, etter- og videreutdanning for dem som arbeider som assistenter, barne- og ungdomsarbeidere i skole og andre ansatte ved skolene.

Arbeidstakere i andre stillinger enn undervisningsstillinger, er i

stor grad organisert i Fagforbundet og har viktige oppgaver i skolehverdagen. Disse gruppene nevnes sjelden i offentlige dokumenter, og de inkluderes ikke alltid i arbeidet i skolene på områder som angår deres oppgaver og hvor det forventes noe av dem.

Alle ansatte ved en skole må inkluderes i kompetanseutviklingsplanene, og arbeidsgiverne må være mer bevisst på dette.

Siden Fagforbundet har mange medlemmer som er direkte berørt av høringene til Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet, ønsker forbundet å bli en selvstendig høringsinstans. ivr

nr. 2 - 2009

PIRION

- kulturavis for barnehagar og skular

Lyse og luftige lokale utforma av arkitektane Olav Kristoffersen og Geir Brendeland.

FRÅ BILBUTIKK TIL BARNEHAGE - URBAN LIVSGLEDE PÅ SVARTLAMON

Kor mange by-barnehagar kan skilte med både sjørøverflagg, atelier og eige fjøs?

TEKST OG FOTO: IREN HOPE RØNHOVDE

..... URBAN LIVSGLEDE PÅ SVART

Frå rivningsklart til frodig

Bydelen Svartlamon i Trondheim hadde eigentleg ikkje livets rett. Bygningane forfall, og ein ønska å rive heile området for å lage vegar, parkeringsplassar og anna nyttig. Men då sette bebuarane foten ned. Etter årevis med politisk krangling fekk dei trumfa igjennom eit prosjekt: Svartlamon skulle vere byens eigen økolandsby. Med fokus på gjenbruk, demokrati, økologi, kunst og kultur har eit spennande område vakse fram.

Midt i Trondheim, blant industribygg, plateforretning og kafé, ligg prisbelønna Svartlamon Kunst- og kulturbarnehage; ein institusjon eigna til å inspirere og tidvis forbløffe med sine utradisjonelle valg både når det gjeld arkitektur, aktivitets-tilbud og pedagogisk tenking.

Ein landleg oase i sentrum

Sytten tomme barnevogner står parkert utanfor lokala som pleidde å tilhøyre Svartlamon Auto. Rundt hjørnet bølger eit spennande landskap dominert av eit par, for tida, snøkledd jordhaugar som for ein treåring må fortone seg som eit fjell. Det eine vesle fjellet er dekorert med flaggstang og tilhøyrande sjørøvarflagg som vaiaer svakt i den bitande kalde januarlufta. Rundt omkring veks ørsmå tre, og under snøen skjuler det seg grønnsaksplanter som ventar tolmogig på våren.

Litt bortgøymd står fjøset der dei bedårande pels- og fjørkledd leigetakarane held hus. På området vankar nemlig to sauer og to høner. Det heile er

ein kraftfull kontrast til industriområdet på den andre sida av den nærliggande veggen. At det er muleg å skape ein slik landleg oase midt i sentrum av landets tredje største by – det er imponerande. Respekten for liv skin tydeleg igjennom.

Klokka er halv to, og ein skulebuss svingar inn på plassen. Eit titalls lukkelege barn kjem ut. Dei har henta dyra frå ein månadslang vinterferie på besøks-garden Voll. På Svartlamon køyrer til og med sauene kollektivt! To av dei tilsette manøvrerer den brekande duoen inn på området til barnehagen, og like bak

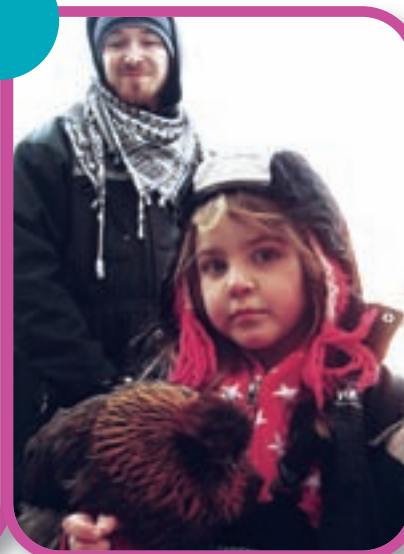
Å forvandle ein bilbutikk til ein barnehage

Svartlamon Kunst- og kulturbarnehage, som er eigd av Trondheim kommune, tok over dei nye lokala i august 2007 etter to års planlegging. Sjølv prosjektperioden frå idé til bygging involverte bebuarane på Svartlamon, pedagogane og barna sjølv. Det svært innovative prosjektet vart belønna med Barnehageprisen 2008.

Den gamle fasaden er bevart, store utstillingsvindu gir ei mengd lys inn i dei vakre lokala. Inne

Barnehagen har tatt vare på den originale fasaden.

Kamomilla får kos. Bak står barnehagetilsett Stian Gjelvold.

kjem ein tredje berande på eit bur. I buret sitt dei to stolte hønefruene Rasken og Kamomilla.

Barna tek imot journalisten på ein nysgjerrig og hyggelig måte, og fortel ivrig om bussturen og om den gamle sauene deira som har blitt bytta inn i ein ny. Nykommaren har ikkje fått noko navn ennå, men den ser ut til å trivast godt i sitt nye selskap, omgitt av omsorgsfulle små og store menneske, og den snille søya Stella. Nå skal dyra forast og finne seg til rette, og dei som vil får hjelpe til med stell og kos.

opnar det seg eit spennande, himmelhøgt rom. Tak, vegger og golv er kledd i kortvaksen gran. Midt i bygget, på det såkalte torget, er det mange meter under taket. Torget fungerer som ein italiensk piazza – altså som ein open, sosial fleirbruksplass. Vidare er det luftig og komplekst med fleire gangar, krok, dører og vinklar som leier inn til dei ulike delane av barnehagen. Trass i at dei 46 ungane er inndelt i avdelingar, er det meste av barnehagen fleirbruksretta.

Medverknad

På veggene inne i barnehagen heng store, inspirerende fotografi som barna sjølv har teke, i tillegg til fargerike teikningar og andre kreasjonar. For tida jobber dei med eit kunst-

prosjekt som skal utstillast, og ein av veggene er derfor tapetsert med stilfulle monsterskjelett-teikningar i svartkvitt. I atelieret ligg store plater med påmala bokstavar til tørk. Dei skal nyttast som dekorasjonar seinere.

Barnehagen har lagt stor vekt på medverknad. Barna har sjølve tatt del i utforminga av sjølve barnehagen, og når dei går inn i eit kunstprosjekt blir det lagt så få rammer som mogleg på førehand. Kva utfallet blir, veit ein aldri før etterpå. Det er prosessen som er det viktigaste!

Pedagogisk leier Ann Sylvi Olsen fortell at staben er opptatt av å leggje til rette for eit møte mellom ulike språk; at ein skal sjå kvarandre og opne for forskjellar. Kort sagt kommunisere med kvarandre og respektere kvarandre. Som Olsen seier: «Vi er ulike, men vi skal leve saman likevel». Ikkje alle er like opptekne av å teikne dinosaurar, ikkje alle synest det er spennande å mate dyra. Det må vere rom for å forske på eiga hand, utvikle seg sjølvstendig og samstundes få merksemd på det ein vel å gjere, saman med andre; for vi er gjensidig avhengige av kvarandre.

Midt i eit kulturkompleks

Nytt av året er eit 2500 kvadrat-

meter stort senter for kulturbasert næringsaktivitet på Svartlamon.

Det nye senteret opna 16. januar

Med fokus på gjenbruk, demokrati, økologi, kunst og kultur har eit spennande område vakse fram.

og ligg vegg i vegg med barnehagen. I tråd med fellesskaps-tanken som dominerer i den særne bydelen, står dei nye lokala også til disposisjon for barna når dei er ledige. Mellom anna vil barna få utfolde seg i ein stor og flott dansesal av og til, dersom dei vil.

Fordi dei voksne ser barna som likeverdige kulturberarar, er det naturleg at ei gjensidig utveksling av både idear, materiell og lokale finn stad. På kveldstid blir barnehagetorget nytta til dømes til møte og selskap. Det har den styrken at det er arkitektonisk utforma for å vere stimulerande for alle aldersgrupper.

Vegen vidare

Ein kan tenke seg at Svartlamon Kunst- og kulturbarnehage vil stå sterkt i eit byområde som lovar endring, utvikling og nyskaping. Barna er ein viktig del av befolkninga og bør derfor bli tekne med i drøftingane om korleis vi ønskjer å leve. Dei heldige som får vekse opp på Svartlamon kan vise seg å vere dei perfekte byutviklarane i framtida. Men inntil vidare skal dei få leike og lære under fri og kjærleg regi.

Stella blir innlosjert i fjøset.

Vi har fått ny nettside!
www.pirion.no

PIT PARION

Stad og identitet

Mang ein gong har eg støytt på barnehagebarn på vandring. I små flokkar ferdast dei på vegar og stiar i nærmiljøet. Ut på tur er eit viktig element i barnehagekulturen her i landet, og barnehagepedagogen er turleiar.

Stundom tenkjer eg på om dei også er vegvisarar inn i kulturlandskapet og om barna blir gitt nok tid til å oppdaga, oppleva og gjera erfaringar slik at dei erobrar stadene i sin barndoms landskap.

Barn lærer verda å kjenna gjennom konkrete erfaringar – gjennom møte med menneske og stader og gjennom munnleg formidling og direkte kontakt med verda.

Barnas eigen kultur er difor også munnleg og fysisk, og i ein slik oral kultur må erfaringar og opplevingar bli festa i minnet dersom dei skal takast vare på.

Ein måte å ta vare på erfaringar og opplevingar på er å formulera dei i forteljingar. Ein annan måte er å knyta dei til bestemte stader gjennom assosiasjonar: Når ein tenkjer på eller kjem til staden, dukkar opplevingane eller erfaringane opp i minnet.

Barnas oppleving av tid er også knytt til rom og opplevingar. Den kronologiske og historiske tislina er vaskeleg for barn å gripa. Dei viktige erfaringane og opplevingane er lagra som 'øyar av tid' i eit romleg minnehav. Her er det ikkje noko tydeleg skilje mellom fortid og notid.

Mitt første poeng er difor: På tur må me gi oss god tid, og

me må alltid vera på utkikk etter dei gode stadene – stader med potensiale for fysisk utfolding. I tillegg må me ha i tankane at det er dei erfaringane og opplevingane me legg til rette for som fyller staden med mening og innhald. Slik vert den personlege identiteten knytt til landskapet.

Mitt andre poeng er følgjande: Landskapet har også ein kulturell dimensjon. Det kan vera spor etter menneskeleg verksemd frå dei eldste tider, eit fornminne, som t.d. ein gravhaug, eller det kan vera noko så kvardagsleg som ein kvilestein, ein bygning eller noko som er skapt i våre dagar t.d. eit parkanlegg eller ein skulptur.

Men det lokale landskapet har også ein ikkje-materiell eller mytisk dimensjon. Til mange stader i lokalmiljøet knyter det seg forteljingar om minneverdige og merkelege hendingar, personar eller vesen. Nokre forteljingar og stader er felleseige for eit lokalsamfunn. Det er forteljingar som folk har funne så interessante, viktige eller underholdande at dei er blitt fortalde om att og om att. Slik har dei levd på folkemunne.

Å kjenna lokalmiljøet sitt inneber også å kjenna desse forteljingane frå det lokale landskapet, både dei som byggjer på faktiske forhold og dei som handlar om det overnaturlige eller oppdikta. Det gjer landskapet levande og gir det å vandra der ein ekstra dimensjon, sjølv om ein ikkje bokstavleg tala trur så fast på forteljingane om troll, huldre, gygrar eller andre overnaturlige vette. Den lokale identiteten er såleis ikkje berre knytt til det å veksa opp i det fysiske landskapet. Ein må også veksa seg inn i landskapet og gjera det til sitt gjennom sine eigne forteljingar og gjennom lokalkulturen sine grunnforteljingar.

NILS TORE GRAM ØKLAND
førstelektor i norsk
ved Høgskulen Stord/
Haugesund (HSH)

Kva kultur er det me ønskjer at barna våre skal lære?

PiRion-kurs Les meir på www.pirion.no

Tips oss på pirion@norsk-plan.no Me vil gjerne ha tips og innspel om det er noko du syns me bør ta opp, eller om du har tips om bøker me bør skriva om. Sjå og www.pirion.no

Tøffe tider for norske tamiler

– Det har vært mange tårer og søvnløse netter, forteller tamilen Muruganandan Somasundramoori, tillitsvalgt for Fagforbundet på Aker universitetssykehus. Han er en av mange nordmenn med nær familie i krigssonen. Fagforeningen krever at Norge må innta en mer aktiv rolle i konflikten.

Tekst og foto: SIDSEL HJELME

På Sri Lankas nordspiss raser krigen mellom regjeringsstyrkene og tamil-tigrene (LTTE). Tusenvis av sivile er innesperret i området der verken hjelpeorganisasjoner eller media har tilgang. Stadig flere sammenlikner situasjonen i krigssonen med forholdene på Gazastripen.

En av Fagforbundets tillitsvalgte, Muruganandan Somasundramoori, har søster, svoger og annen nær familie i krigssonen.

– Jeg har ikke fått kontakt med noen av dem på fire måneder, og vet ikke en gang om de er i live, sier han.

Nå mener han norske myndigheter er på feil kurs.

Umulige forhandlinger

Norge står sammen med USA, EU og Japan bak et krav om at LTTE må legge ned våpnene og forhandle med den srilankiske regjeringen.

En umulighet sett fra tamilenes ståsted, påpeker Muruganandan Somasundramoori:

– President Rajapakse gikk til valg på at han skulle utrydde tamilene. Derfor er det umulig for tamiltigrene å forhandle med regjeringen. Det er det samme som å be om å bli drept, sier han.

Støtteerklæring

Fagforbundet Aker har et titalls medlemmer med tamilsk bakgrunn, og er bekymret for påkjenningene de utsettes for:

– Vi ser at de har det helt forferdelig. Vi får også meldinger om at mange i det tamilske miljøet får psykiske plager på grunn av traumene de utsettes for, sier nyvalgt leder i Fagforbundet Aker, Are Saastad.

På årsmøtet vedtok Fagforbundet Aker en solidaritetserklæring der de

også krever at Norge, i stedet for å stille seg bak USA, må ta stilling i konflikten.

– Norge har hatt rykte på seg for å ha et balansert syn på konflikten. Derfor er det sjokkerende at de nå krever at tamiltigrene skal legge ned våpnene, sier Saastad.

Svik fra Norge

– I stedet for å dilte etter USA, må Norge legge press på Sri Lankas regjering for å stanse krigshandlingene. Neste skritt er å få inn internasjonale observatører, sier Muruganandan.

Han er glad for støtteerklæringen fra Fagforbundet Aker, og håper den kan bidra til å legge press på norske myndigheter.

– Vi er 11.000 tamiler i Norge, vi jobber og betaler skatt. Vi har stolt på Norge, men nå føler vi at den norske regjeringen har sviktet oss, sier han.

FOTOREPORTASJEN »

Foto: ANITA ARNTZEN
Tekst: SIDSEL HJELME

- 170 000 nordmenn mottar helse- og omsorgstjenester i sitt eget hjem.
- Tjenestene omfatter hjemmesykepleie, hjemmehjelp og annen praktisk bistand.
- Eldre kvinner mottar oftere hjemmetjenester enn eldre menn. En del av forklaringen på dette er at mange menn har en yngre ektefelle som kan gi omsorg når helsa svikter.
- Bare én av hundre som mottar hjemmetjenester, har ikke-vestlig bakgrunn.
- Stadig flere yngre mennesker mottar hjemmetjenester, en av tre er under 67 år.
- Behovet for hjemmetjenester antas å øke kraftig fram mot 2050.

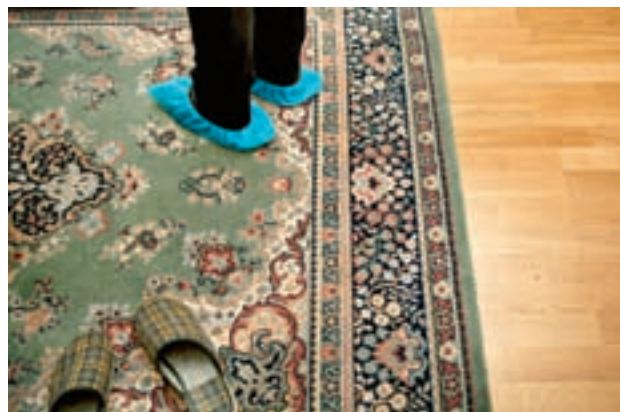
Kilde: SSB

Morgen og kveld får Bjørg Jahr hjelp med øyedråpene hjemme på kjøkkenet på Knapstad.

– Du bør like å kjøre bil hvis du skal jobbe i hjemmetjenesten, sier Brita. Avstandene i Hobøl er store, og store deler av arbeidsdagen tilbringer hun bak rattet.

Langs livets landevei

Noen mener hun burde fått kongens fortjenestmedalje. Selv mener hjelpepleier Brita Trømborg at hun bare gjør jobben sin. Men for brukerne av hjemmetjenesten i Hobøl i Østfold er Brita langt mer enn en som drypper øyne, drar på støttestrømper og hjelper deg i dusjen. Det er selve drømmedama som kommer. For mange er det dagens høydepunkt når Britas røde bil ruller inn på tunet.

Bare et tastetrykk unna:
Trygghetsarmen har
fast plass rundt høyre
håndledd.

Torbjørn Solberg lar ikke såre psoriasisføtter gå ut over humøret. – Jeg har to favoritt-
damer, og Brita er en av dem, ler hun.

Støttestrømpa er på, og
Kristoffer Johansen
ruller inn i stua til kona
Hjørdis. – Vær forsiktig
med å slippe rullatoren
når vi ikke er her, sier
Brita.

«Kjekt å ha, kjekt å ha. Ikke kast den, du får nok bruk for'n en vakker dag,» gauler Øystein Sunde på radioen mens Brita trekker på dagens sjette støttestrømpe.

– Ho Brita, ho er toppen, fastslår 95-årige Karen Hoff. Hun er kårkone på Syversby gård og har datteren på 70 i nabohuset. Brita sørger for at frokosten med brødsriver og kaffe kommer

«Heldigvis har vi et slingringsmann
hvis det kniper. I hjemmesykepleien er det ikke to
arbeidsdager som er like.»

Hjelpepleier Brita Trømborg.

på bordet.

Kommunens vedtak sier ingen ting om posten, men Brita kniper et minutt og henter den likevel.

Etter dagens runde er det tid for kontorarbeid. Smått og stort skal registreres på pleieplanen så kveldsvakten er godt informert.

Fotspor i sanden

Borgerkrigen i Algerie er over, men sårene har ikke grodd. Fremdeles kjenner ingen skjebnen til alle menneskene som har forsvunnet sporløst.

Tekst: EVEN TØMTE Foto: INGILD HAUGLAND TOKHEIM

Vi forserer en labyrint av smale gå-gater mens solen driver nattemørket unna. Det er allerede en stund siden de første bønnenopene ljomet fra Ghardaïas minareter. Nå åpner folk sine butikker og bærer ut varene. Vi smyger oss mellom søledammer, passerende mennesker, en varebil og et nedlesset esel. På veien stoppes vi av folk som vil prate, noen tilbyr oss te, sitrus, sigaretter. Mansour rister på hodet og trekker oss videre.

– Dere burde ikke røyke. Den gode Gud forbyr det. Det forgifter kroppen.

– Men det er da mange muslimer som røyker, argumenterer jeg. Mansour sukker, han vet, men det gjør da ikke saken bedre. Butikken han driver likner på de andre; et trangt lokale, kasser med krydder grønnsaker og frukt. Han holder ut noen dadler til oss.

– Nei takk, sier fotografen, hun har tatt imot appelsiner og nøtter, det holder.

– Hun burde spise dadler, formaner Mansour, hele tiden henvendt til meg, mannen.

– Da Maria hadde født Jesusbarnet, sa Gud til henne at hun skulle spise dadler. Det gir kroppen styrke.

Snakk om noe annet

Ghardaïa og den omkringliggende M'zab-dalen er et sentrum for ibadi-muslimene i Algerie, en retning innen islam som skiller seg fra både sunnisme og shī'isme. Mange av dem holder avstand til utenforstående. I de trange gatene rundt moskeen blir vi bedt om å gå, vi hører ikke til her.

Tilbake ved markedet gripes jeg i armen av en mann som ivrig forklarer at Gud og islam ikke bare er for

arabere, men for alle verdens folk, og i himmelen vil alle forstå hverandre, for der snakker alle arabisk, verdens vakreste språk, Guds språk.

Alle vil diskutere religion med oss, enten de er så troende at de ikke vil bli avbildet, eller så avslappede at de ikke gidder å gå i moskeen. Noen har meninger om språk, om EU, om forskjeller i utdanningssystemer, men når vi forsøker å komme inn på algerisk politikk, trekker våre samtalepartnere seg unna.

– Jeg er ikke så interessert i sånt, unnskylder de seg, enda religion og politikk vikler seg inn i hverandre, enda spenningene mellom det sekulære og det religiøse har preget landets historie siden frigjøringen fra

> ALGERIE

- Tidligere fransk settlerkoloni, uavhengig siden 1962.
- Har siden uavhengigheten vært ledet av den tidligere nasjonale frigjøringsbevegelsen FNL.
- Gjennom 1990-tallet var landet preget av væpnet konflikt mellom regjeringen og islamistiske grupperinger.
- Blant verdens ledende eksportører av olje og gass.

HEMMELIGHETER?: På vei til dagens gjøremål i Ghardaia.

Få familier har unngått å miste noen i borgerkrigen som herjet landet på nittitallet. Valget i 1991 ble vunnet av den islamske redningsfronten, Front Islamique du Salut. Men militæret hadde lite til overs for islamister i regjeringskontorene, og stanset valget etter den første valgrunden. Dermed ble landet kastet ut i det algeriere nå kaller «det blodige tiåret». Myndighetene selv anslår at 200.000 mennesker mistet livet i årene som fulgte. Samtidig er flere titusener sporløst forsvunnet, mange antatt bortført av landets sikkerhetsstyrker.

Menneskerettigheter i Algerie er i unntakstilstand mange år etter krigens slutt. Intervjue lokale aktivister om hemmelige fengsler, forsvinninger, forvaringer uten lov og dom, mistanker om tortur utført av det hemmelige politiet, som står utenfor effektiv politisk kontroll. Om sporadiske angrep fra terroristgrupper, som Al-qa'ida i det islamske Maghreb, og kidnapping av turister. Men aktivistene tør ikke møte oss. I stedet retter Amnesty International hard kritikk mot styresmaktene fra sitt kontor i London.

– Volden har minket i omfang, og de væpnede gruppene som opererer i landet, har de siste årene rettet seg mer mot militære enn mot sivile mål. Samtidig forekommer det fremdeles alvorlige menneskerettighetsbrudd, forteller researcher for Nord-Afrika i Amnesty, Diana Eltahawy.

Bryter menneskerettighetene

President Abdelaziz Bouteflika har ført an en forsiktig forflytning av makt i retning av sivile institusjoner i det algeriske samfunnet. Samtidig har han stilt seg i spissen for et program for nasjonal forsoning. Islamister som har levert inn våpnene, har fått amnesti. Det samme har medlemmer

Frankrike. Har de lært seg å være forsiktige?. Journalister og politiske aktivister blir ofte møtt med sensur og rettslig forfølgelse. Landet ligger helt nede på 121. plass på Reportere uten grensers indeks over pressefrihet. Gjennom hele nittitallet kjempet islamister og regjeringsstyrker om makten. Uenighetene er fortsatt store om hvilken plass religion bør ha i samfunnet og hvilke rettigheter kvinner skal ha.

Mens avisene skrev om borgerkrig og terror, opplevde Algerie økonomisk framgang og mindre politisk vold, de reduserte sin utenlandsgjeld og ble en viktig forretningspartner for blant annet Norge. For to år siden flyttet norske myndigheter ambassaden hit

fra Tunisia. StatoilHydro har trappet opp engasjementet og pumper nå opp gass fra feltene Hassi Mouina, In Amenas og In Salah i hjertet av Sahara-ørkenen. I dag er landet verdens fjerde største eksportør av gass.

Men meningene er delte om den økonomiske veksten har kommet folk flest til gode. Nå oppfordrer myndighetene til å stramme livreima på grunn av finanskrisen og fallende olje- og gasspriser. Samtidig ligger borgerkrigen fortsatt nær i folks bevissthet.

Blodig tiår

Hvordan legger man bak seg et tiår med politisk terror, tortur, «forsvinninger» og hundretusenvis av døde?

Foto: Ingvild Haugland Tokheim

LABYRINTER:
Utsyn mot framtida fra kashbaen i Alger.

av sikkerhetsstyrkene. Men for familiene til de som har «forsvunnet», innebærer amnestiet at de aldri får vite hva som skjedde med deres familiemedlemmer. De som insisterer på å holde saken varm, har ifølge Amnesty blitt møtt med trakassering og fengsling.

– Forsoningslovene har gitt immunitet til folk som er ansvarlige for svært alvorlige menneskerettsbrudd. Samtidig kriminaliseres alle som snakker om overgrep fra sikkerhetsstyrkene. Mange familier og organisasjoner har blitt truet med represalier for å snakke om familiemedlemmer

som har forsvunnet, sier Eltahawy.

Eltahawy mener det politiske klimaet rundt den amerikansk-ledede krigen mot terror har gjort det mulig for algeriske myndigheter å krenke innbyggernes rettssikkerhet uten å bli kritisert av det internasjonale samfunnet. Amnesty la i desember fram en rapport om menneskerettighetene i landet med flere røde streker i marginen. Organisasjonen har registrert en rekke tilfeller der folk har blitt fengslet uten lov og dom, og enkelte ganger holdt isolert i månedsvis uten kontakt med familie eller advokat.

Om Gud vil

Først en uke senere, ved Tamanrasset i hjertet av Sahara, opplever vi en uanstrengt samtale om de politiske styresmaktene i landet.

– Bouteflika er en god president, selv om han kommer fra nord, mener Benali.

– Før måtte vi alltid reise langt for å handle eller sende folk på sykehus. Nå har vi vår egen industri og våre egne sykehus i sør, forteller han.

Vi sitter på en sanddyne i Ahaggarnasjonalparken, tre små mennesker omgitt av en uendelighet av sand og stein i de underligste formasjoner. Benali slekter på tuaregene, det noma-

diske folket som streifer med sine geiter fra land til land gjennom Sahara, til forskjell fra de urbane berberne og araberne i nord. Han lever av å vise utlendinger rundt i ørkenen, men under det blodige tiåret var han soldat i hovedstaden Alger.

– Det var vanskelige tider, sier han, uten å gå nærmere i detalj om hva det innebærer. Men han opplever at mye har skjedd siden den gang. Presidenten har sikret stabilitet og velstand.

– *In sh'Allah*, om Gud vil, blir han gjenvalgt til våren.

Mens vi snakker, sørger presidenten for å gi Herren drahjelp i sitt arbeid. Parlamentet har fjernet Grunnlovens begrensning om to femårsperioder for landets øverste leder – for å «sikre stabiliteten og kontinuiteten til de styrende organer». Presidentvalget holdes i april, og Bouteflika ligger an til å vinne en tredje periode.

Regnskyll

Siste dag i landet fyller vi kvoten med algerisk rosévin i en liten forretning langs en av de koloniale handlegatene, hvitvaskede hus hvor klær blaffer fra blå balkonger. På den andre siden av sentrum er fasaden en helt annen. Kashbaen ruver over Alger med alle fortidens arr. Det var i den gamle bydelens labyrintaktige gater de hardeste kampene mot franskmennene ble utkjempet på femtitallet, her geriljakrigrerne var på hjemmebane. I dag er Kasbahen fredet av Unesco og under oppussning. Bygningene ser falleferdige ut, men her er et mylder av mennesker og esler som skal fram, og i skumringen lyden av kvinner som gjaller fra hus til hus, slik de har gjort i sorg og i glede i generasjoner. Det har regnet tungt. Under føttene våre fører vannet vekk strømmer av søppel.

Fremdeles gjenstår det mye arbeid før livet kan gå videre.

Foto: Even Tørnø

FRAMTIDSHÅP:
Optimisme i Sahara.

POLITIKK

Historieløst om Israel

Det var med stor sorg jeg mottok det siste nr. av Fagbladet som jeg til vanlig leser fra perm til perm. All den fullstendige historieløse kritikken som dere enda en gang retter mot Israel, kan ikke stå ubesvart. I Valla sin tid ble det gjennom medlemsbladet oppfordret til boikott av produkter (eks. appelsiner) som kommer fra Israel.

Trist for alle dere som i tillegg til appelsiner, nå må kutte ut både mobiltilf., livsviktige medisiner og forskjellige dataprodukter. Israel er et høyteknologisk land som produserer flere komponenter til de foran nevnte.

16. april 2001 treffer den første kassam-raketten den isra-

elske byen Sderot. I de neste sju årene kommer byen under stadig beskytning. Raketten er en Hamasoppfinnelse, og er oppkalt etter den grenen av Hamas, kalt IZZ ad-Din al-Qassam Brigades. Brigadene er i sin tur oppkalt etter en islamsk terrorist som ledet en arabisk gruppe i 1930-årene. Siden 2001 er mer enn 4000 kassamraketter, så vel som 4200 granater blitt sendt mot Israel. Under den skjøre våpenhvilen fra 19. juni til 19. desember 2008, skjøt Hamas 362 raketter mot Israel.

Krig er grusomt, det er noe vi alle er enige i. Israel, som er mindre enn Vestfold fylke, er det eneste land i verden som ikke har lov til å forsvare sine borgere uten at hele verden hyler imot dem.

Hva hadde du og jeg sagt om våre barn og barnebarn bodde i Sderot og var totalt nervevrak?

Det eneste de tenker på er hvor nærmeste bomberom er.

Løgn, fornektelse og historierevisjon undergraver jødernes rett til landet. Vi er mange som elsker å lese i Bibelen. Der finner vi den rette informasjonen som Gud selv har forordnet. Vi slipper å tro på løgner som blir spydd ut i massemedia.

Jerusalem står nevnt over 300 ganger i den samme Bibel, og alltid i forbindelse med jødene som fikk dette landet. Byen er for alltid knyttet til Bibelen, men i Koranen er Jerusalem aldri nevnt ved navn. Byen var ikke interessant for Muhammed. I stedet kan vi i Koranen lese om uhyrlige angrep mot jødene. Små barn lærer i Koranen at de skal ha et oppriktig *hat* til alle jøder. Israel er et skjellsord, og det blir ikke fred på jord før den siste jøden er utslettet.

Vi har sett og grått over den

grusomme lidelsen som sivilbefolkningen i Gaza opplever. Hamas er en grusom og fryktet terroristorganisasjon som styrer folket med jernhånd. De tvinger befolkningen til å hate jødene, og de som ikke gjør det, blir skutt på åpen gate. Mye mer kunne vært sagt om den saken.

Det ligger en uhørt manipulasjon bak bruken av ordet okkupasjon. Hver gang man hører en palestinsk talsmann uttale seg i massemedia, snakker han alltid om «okkupasjonen».

Symbolene til enhver palestinsk terrorgruppe er ikke et Palestina ved siden av Israel, men på toppen av et knust Israel.

Vi som leser Bibelen, vet hvordan det hele vil ende. Vi blir kalt for kristne fundamentalister, men det gjør ikke noe.

Randi Thuen

SI DIN MENING PÅ
debatt.lo.no

2009

Bli med!

Alle som deltar i debatten om hva som skal være LOs viktigste krav for et godt arbeidsliv, er med i trekningen av 3 reisegavekort fra Folkeferie à kr 10.000. Fyll inn skjemaet på baksiden av denne slippen, klipp ut og send i posten (porto er betalt) eller si din mening på debatt.lo.no. Du kan også sende dette svarskjema på faks til 23 06 20 01 eller svar på e-post til debatt@lo.no

Adressaten betaler
for sending i Norge

Distribueres av
Posten Norge

Landsorganisasjonen i Norge
Svarsending 2187
0091 Oslo

 ET GODT ARBEIDSLIV
debatt.lo.no

› SOLIDARITET

Kvekerhjelp på Gaza

Under angrepene på Gaza nå i januar ble sivile mål som barns lekeområder, skoleanlegg og barnehager angrepet. I nyhetene ble det fortalt at halvparten av ofrene av den israelske stats krigføring var barn. Det minner oss om hvor utsatt barn er i krigsområder og hvor viktig det er å beskytte barna og barnas rettigheter. Ifølge FNs barnekonvensjon har barn rett til hvile, fritid og lek, og til å delta i kunst og kulturliv. Men er det mulig å gi barn en viss normal tilværelse i urolige områder som Gaza?

Organisasjonen Palestinian Early Childhood Education Programme (PECEP), med støtte fra Kvekerhjelp i Norge, prøver å gi dem det ved å drive 13 store barnehager for 1700

barn. Barnehagene bidrar til å gi barna trygghet og faste holdpunkter i en dramatisk hverdag. Her legger de stor vekt på lekens betydning og barnas evne til egenaktivitet, samtidig som barnehagene arbeider systematisk for å forberede barna best mulig på skolen. Kvekerhjelp støtter økonomisk PECEP med å gi personalet pedagogisk kompetanse, samtidig som de ser betydningen av hjemmet som læringsarena. For å legge til rette for dette, har PECEP utviklet et foreldreveiledningsprogram rettet mot mødrene til barna.

Til forskjell fra Hamas sine barnehager, er barna i PECEP-barnehagene fri for religiøs og politisk påvirkning. Grunnen til det er at barnehagene legger stor vekt på å utvikle toleranse og allmenne humanistiske verdier.

Men mange av barna i barnehagene har psykiske krigsskader og sliter med angst og traumer.

Kvekerhjelp støtter personalet i barnehagene med å gi dem kompetanseheving for å møte slike utfordringer.

Med dette innlegget oppfordrer jeg alle Fagforbundets medlemmer om å støtte Kvekerhjelp og barnehagene i Gaza. Spesielt vil jeg henvende meg til alle som jobber i barnehager om å vise sin støtte.

Jeg jobber selv i en barnehage i Oslo og vet hvor viktig barnehagen er for barns utvikling. Barnehagen er et sted hvor barn kan få utvikle seg kognitivt, sosialt og motorisk, samtidig som det er et sted hvor barn kan få utforske og oppdage nye muligheter for lek og utfoldelse.

Videre vil jeg påpeke at barnehagen er et godt og trygt sted for barna hvor vi voksne kan gi barna all den oppmerksomhet og omsorg de trenger.

Jeg oppfordrer herved alle som bryr seg om barnas rettig-

heter og som verdsetter barnehagearbeid til å gi sitt bidrag til Kvekerhjelps barnehageprosjekter i Gaza!

Send bidrag til konto 1254 20 08081!

Jeg er selv kveker, det vil si medlem av Vennenes religiøse samfunn. Jeg tror på alle menneskers likeverd og rett til et godt liv. Likeledes tror jeg på en lengsel i alle etter å svare positivt på det gode. Kvekerne er et religiøst samfunn som har lang tradisjon med fredsarbeid og arbeid for menneskerettigheter. Mange kjenner til kvekernes viktige innsats mot slavehandel i Amerika, og mange vet at Kvekerhjelp i sin tid mottok Nobels fredspris.

Kvekerne i Kvekerhjelp driver ikke misjon, men er opptatt av å vise gode handlinger mot våre medmennesker. Mer informasjon om Kvekerhjelp på www.kveker.org/kvekerhjelp

Foran stortingsvalget i 2009 vil vi spørre de politiske partiene om hvordan de vil bidra til å skape et godt arbeidsliv. Nå kan du være med å bestemme hvilke saker som er viktige for at du skal ha en god og trygg arbeidsplass. **Hva mener du skal være LOs viktigste krav til politikerne for et godt arbeidsliv? Si din mening og bli med i debatten.**

Navn (fornavn og etternavn)*

E-post

Postnummer *

Forbund*

* Må fylles ut

FAKS:
23 06 20 01

SEND DIN
MENING PÅ SMS:
send "lo"
<din melding>
til 2030

E-POST:
debatt@lo.no

Jeg er medlem i Fagforbundet, og mener at å støtte Kvekerhjelps arbeid i Gaza er en god måte å vise solidaritet med palestinerne.

Jørn Berge

Innlegget er forkortet. Red.

» UTTALELSE

Støtt Palestina

Årsmøtet i Fagforbundet Buss- og Sporveisbetjeningens Forening (BSF) slutter seg til den skarpe fordømmelsen Norsk Folkehjelp har gitt av Israels krigføring i Gaza og ber norske myndigheter stille Israel til ansvar for krigshandlingene. Blokaden av Gaza må heves umiddelbart.

BSF støtter Norsk Folkehjelps arbeid i Gaza/Palestina ved å bevilge 10.000 kroner.

Over hele verden fordømmes Israels angrep på Gaza. Mange føler sinne og fortvilelse over en så brutal aggresjon mot en inne-stengt befolkning på et lite landområde i Gaza. Vår kritikk av Israel er ikke uttrykk for anti-semittisme, jødehat.

Det er sterke, uforsonlige holdninger på begge sider av konflikten. Bombing og krig forsterker dette. Ettervirkningene for de som er rammet vil det ta generasjoner å lege.

En våpenhvile i Gaza betyr ikke at Israels okkupasjon av Palestina er over. Det er en 60-årig historie og konflikt mellom to folk som ligger bak dagens situasjon. Det er en kamp om land og vann og rettigheter over et landområde og ikke en religiøs konflikt.

En reell våpenhvile for Gaza kan ikke oppnås uten at det forhandles fram en avtale med den organisasjon som gjennom frie og lovlige valg, er gitt tillit til å representere det palestinske folket i Gaza og på Vestbredden.

Verden har i mange år blitt

forført av snakk om en fredsprosess i Midt-Østen, mens Israel som okkupasjonsdag for dag har styrket sin stilling som den sterke part i forhold til palestinerne som den svake part. Okkupasjonen av Palestina står ved lag. Israels blokader, bygging av muren og hundrevis av kontrollposter gir en håpløs hverdag for den vanlige palestiner. Dette hindrer en reell fred med frihet og rettferdighet for det palestinske folket.

Buss- og Sporveisbetjeningens Forening

Innlegget er forkortet. Red.

» ORGANISASJON

Slutt med hoffintrigene

Det spekuleres om Jan Davidsen kanskje vil stille som leder i Fagforbundet for en ny periode på tross av at han tidligere har sagt han vil gå av. Det spekuleres og svares «ingen kommentar».

Hvorfor kan ikke Fagforbundet som andre moderne organisasjoner ta diskusjonen om hvem vi vil ha i ledelsen ute i fri luft? Hallo Davidsen, hvis du har ombestemt deg, hvorfor kan du ikke si det rett ut?

Før landsmøtet og seksjo-

nenes landskonferanser i 2005, satt jeg i valgkomiteen i Seksjon helse og sosial. Denne seksjonen var den eneste som gjorde valgkomiteens forslag kjent for delegatene før konferansen fant sted. I de andre seksjonene og på sjølve landsmøtet ble valgkomiteens forslag lagt fram like før valget. Dette er noe av det verste med de gamle tradisjonene fra Kommuneforbundet. Valgene får karakter av «hoffintriger» der noen få vet, og de valgte delegatene har ingen praktisk mulighet til å vurdere de forslåtte på en god måte når en får innstillingen bare timer før valget.

Ta medlemsdemokratiet på alvor og få kandidatene fram i lyset. Omtrent alle andre store organisasjoner gjør det i dag. Åpenhet om personvalg skaper engasjement og gir tillit både innad i egen organisasjon og i samfunnet rundt oss.

Helge G. Galtrud, Lillehammer

» POLITIKK

Kva er oppgåva til Fagforbundet

Dei fleste av oss medlemmer er med i eit fagforbund knytta opp til vår arbeidssituasjon fordi vi ynskjer best mogeleg arbeids- og lønnsforhold. Nå har Fagforbundet gong på gong gått ut politisk. Før siste val var det mykje mas om å støtte ei raudgrøn regjering. Det opplevde eg veldig negativt for oss som aldri vil stemme på desse partia.

Så tek de stilling i Midtausten-konflikten. Det er ikkje dykkar oppgåve. Skjønar de ikkje at medlemmene i Fagforbundet tilhøyrer alle politiske parti, og alle typar foreningar og lag? Mange av oss opplever at de «trakkar» på oss – både politisk og ideologisk. Eg reagerer kraftig på at forbundsstyret fordøm-

mer Israel. Ingen ynskjer den vanlege palestinaarabiske borgar noko anna enn vanlege samfunns-godar. Men det er ikkje Israel si skuld at dei slit på alle vis. Kva har skjedd på Gaza etter at Israel trekte seg ut i 2005? Har folket bygd land og jordbruk? Kanskje i nokon grad. Men dei har grave ut mange tunellar for smugling, og rusta opp med våpen og ammunisjon for å skade Israel. Det er hovudoppgåva til ein palestinaarabar slik Hamas ser det.

De kallar Israel sin aksjon for terrorbombing. Det er ein terrororganisasjon i dette bildet, det er Hamas. Kven andre enn Israel ringer og sender tusenvis av flygeblad til palestinaarabarane og bed dei om å flykte frå Hamas-bygningar. Israel har ein hensikt: å stoppe Hamas. Hadde nokon i Norge godeteke at terroristar gøynde seg og sine våpenlager, og skaut rakettar frå boligane våre, skulane, sjukehusa eller kyrkjene?

Men det er Hamas sitt verk i Gaza. Born og kvinner vert haldne i husa dei skyt frå, for så å klage over kor grufulle Israel er som går til åttak. Hamas har ingen hindringar, alt er lov i kampen mot at Israel eksisterer. Det er Hamas de bør fordømme. Den vanlege innbyggjar er haldne i eit jerngrep av Hamas, som gir Israel skulda for alt. Den dagen palestinaarabarane på Gaza konsentrerer seg om å bygge, bu og arbeide, vil dei få fred. Det er ein grunn til at Israel har sjekkpunkt: Når Hamas sender sjølv-mordsbombarar til og med i ambulansar, må dei sjekke alle som kjem frå desse områda.

Det er ikkje Fagforbundet si oppgåve å fordømme Israel! Mange av medlemmene opplever det svært personleg og vondt.

Svanhild Kittang

Innlegget er forkorta. Red.

Lær om fagrørslas historie

Er du tillitsvald og vil kjenne historia til rørsla du er ein del av? Har du leita forgjeves etter studietilbod? Ikkje så rart, for det finst knapt. Heldigvis er det håp. I Trondheim startar eit skreddarsydd studium no i vår.

Tekst og foto: ALBERT H. COLLETT

Høgskolen i Sør-Trøndelag står bak. Dei har utvikla tilbodet i tett samarbeid med LO Trondheim, Fagforbundet og Utdanningsforbundet. Samlingar, ekskursjonar, oppgåver og it-basert læring skal gi 30 studiepoeng ved fullført løp.

Født på TMV

Ideen kjem frå Per Overrein og Svein Olav Aarlott. Dei var arbeidskameratar den gongen TMV var eit skipsverft midt i Trondheim sentrum. Sia gikk dei kvar sin veg. I dag er Aarlott forhandlingsleiar for Fagforbundet i Trondheim kommune. Overrein er førsteamanuensis ved Høgskolen i Sør-Trøndelag.

Sjølv er Overrein samfunnsvitar, men blant kollegene på HiST finst solid og relevant historisk kompetanse: Ein skreiv hovudoppgåve om Mo i Rana, ein annan om Postforbundet, ein tredje om Senterpartiet.

Solid støtte

I oppbygginga av studiet har Overrein og Aarlott hatt solid støtte av ei referansegruppe der blant andre tidlegare studieleiar Finn Bærland i Kommuneforbundet har vore med. Bærland er ein veteran med stor kjennskap til fagrørslas historie. Kristin Bjørlykke frå LO Trondheim og Agneta Gudmundsen frå Utdanningsforbundet Trondheim har også deltatt. No er det faglege innhaldet klart. Samtidig vil studentane få stor fridom til å velje oppgåver sjølve. Initiativtakarane ser for seg at noen kanskje vil bruke

studiet til å lage ein plan for historia om si eiga fagforeining.

Blant dei eksterne lærekreftene som er engasjerte, trekker initiativtakarane særleg fram historikar Harald Berntsen og historikar og statsvitar Trond Nordby.

Ny studentgruppe

– For oss på HiST blir det spanande å få ei studentgruppe der det går an å komme inn utan generell studiekompetanse. Vi har lagt vekt på at realkompetanse, til dømes frå fagrørsla, skal gi rett til studieplass, fortel Over-

«Eit viktig område blir å vise korleis fagrørsla har kjempa fram rettar som sia har vorte lovfesta.»

Forhandlingsleiar Svein Olav Aarlott, Fagforbundet Trondheim

HØGSKOLESTUDIE: Ingeniørvesenets arbeidforening, avd. no. 8, vart stifta i den første epoken av fagrørslas historie. No tilbyr Svein Olav Aarlott t.v. og Per Overrein alle interesserte å lære meir av denne historia.

Tar til i 1850

Den kronologiske gjennomgangen blir delt inn i fire epokar. Perioden frå 1850 til første verdskrigen tar for seg utviklinga frå dei første forsøka fram til ei velorganisert fagrørsla. Bonderørsla og dei Venstre-inspirerte arbeidareiningane tilhøyrer forløparane til fagrørsla i denne epoken. Det same gjer thranittar-rørsla, med sine 30.000 medlemmar.

Perioden frå 1914 til 1945 gjennomgår klassekamp, konfliktdemping og okkupasjonstid. Frå 1945 til -75 ligg fokus på sosialdemokratisk orden, velferdsstat og spirar til ny radikalisering, mens tida deretter handlar om høgrebølgja, avindustrialisering og globalisering.

Ope for alle

Det seier seg sjølv at slik kunnskap vil vere spesielt verdifull for fagorganiserte, men studiet er ope for alle interesserte.

Fagforbundet lokalt og sentralt, LO kommune og Utdanningsforbundet har til saman skote inn omkring

rein. Han trur dette tilfanget vil gjere studiemiljøet ved høgskolen rikare.

Initiativtakarane har og handla med overlegg når dei har rekruttert ut over LO-familien i oppbygginga av studiet. Både lærarane og sjukepleiarane vart inviterte. Sistnemnde takka nei, men Utdanningsforbundet er med.

– Avstanden, konfliktane og etter kvart samarbeidet mellom dei ulike delane av fagrørsla er ein viktig del av historia. Dette handlar mellom anna om korleis enkelte organisasjonar har gått vegen frå laug til fagforeining. Derfor syntest vi det var viktig å rekruttere breitt, seier Aarlott.

Tilnærminga rimar godt med samarbeidet i det som gjerne blir kalla Trondheimsmodellen.

Frå krav til lov

Tittelen på studiet er «Arbeidsliv, fagorganisering og demokratisering». Gjennomføringa blir dels tematisk, dels kronologisk.

Dei tematiske hovudområda blir for det første arbeidsliv, organisering og avtaleverk, for det andre demokrati og velferd, og for det tredje økonomi og ideologi.

«Vi gler oss til å få ei ny studentgruppe med mykje realkompetanse frå fagrørsla.»

Førsteamanuensis Per Overrein ved Høgskolen i Sør-Trøndelag.

– Eitt av fenomenene vi ønskjer å sjå nærare på, er korleis rettar vi ser på som sjølvsgatte i dag, har vorte kjempa fram av fagrørsla opp gjennom historia. I dag er mange av dei lovfesta, men dei har nesten alltid vorte oppnådde som del av tariffavtalar før dei kom så langt, poengterer Aarlott. Forkortingane i arbeidstid er berre eitt av mange døme.

300.000 kroner for å sikre finansieringa av studiet.

Kursavgifta blir 13.000 kroner, men det går an å søke støtte hos organisasjonen sin. Første samling er helga 17. og 18. april. Påmeldingsfristen er 15. februar. Dersom du les dette i papirutgåva av Fagbladet etter den tid og er interessert, kan det likevel vere verdt forsøket å ta kontakt med HiST.

Livskvaliteten forsvant

For 11 år siden hadde han arbeidet som kokk på ett av byens sykehjem i 15 år. Men så ble matlagingen sentralisert. Alle kjøkken på sykehjemmene ble lagt ned, og sentralkjøkkenet på sykehuset overtok den daglige produksjonen av 500 middagsporsjoner.

Øistein Jacobsen var leder i Norsk Kommuneforbund i Harstad på den tida.

– Det ble litt av et rabalder, minnes han. For ansatte ble omplassert og fikk andre oppgaver. Noen gikk inn i pleie, andre fikk kombinerte stillinger med pleie, rengjøring og noe kjøkkentjeneste. Øistein fikk

fortsette som institusjonskokk, men heretter på sentralkjøkkenet uten kontakt med alle dem som spiser maten de lager der.

– Jeg merket jo at beboerne likte at jeg kom ut og snakket med dem, og at jeg gjorde litt ekstra for dem. Noen beboere var også med på å lage maten. Med kjøkkenet forsvant både matlukta og litt av livskvaliteten på sykehjemmene, mener han.

– Nå er menneskene blitt navn på ei liste, en ting i systemet. Jeg vet ikke hvem de er. De kan ikke velge hva de vil ha til middag, og jeg kan ikke gjøre

noe ekstra om noen skulle trenge det.

Harstad kommune sier de sparer tre millioner i året på den nye ordningen.

– Men vi etterlyser dokumentasjon, sier kokken.

Han tviler ikke på at kommunen sparer, men vet ikke hvor mye. Og han føler seg ikke sikker på at det er verdt prisen.

– Det er synd at de gamle har mistet det hjemmekoselige som følger med matlaginga.

Men Øistein er positiv av natur og mener det har gått seg til.

– Vi får ikke mange klager. Kanskje fordi de gamle ikke har så lett for å klage.

Når noen en sjelden gang har noe å utsette på maten, er det potetene de ikke er fornøyd med. Og med tanke på at kjøkkenet sender ut middag til 140 hjemmeboende brukere, fem sykehjem og alle avdelingene på sykehuset, kan det ikke være så verst heller.

– Men potetene er jo en viktig del av eldres kosthold, sier Øistein Jacobsen.

Tekst og foto: **KARIN E. SVENDSEN**

> ARBEIDSGLEDE

ØISTEIN JACOBSEN

Institusjonskokk,
Sentralkjøkkenet i
Harstad

Pensjonisttur

Fagforbundet Vestvågøy var i juni på busstur med pensjonistene i forbundet. Turen gikk fra Leknes, gjennom «nyveien Lofast» til Kåringen. Vi koste oss i nydelig vær og hadde flere stopp underveis. På Lofast turistsenter ble vi tatt godt imot og fikk servert deilig mat.

På hjemveien stoppet vi på en rasteplass like ved Sildpollnes. Der var det noen som spilte trekkspill,

og sannelig ble det også en svingom på noen. Andre tok turen opp til utkikksplassen.

Foreningen arrangerer to årlige treff for pensjonistene; en tilstelning på våren og julebord på høsten. Pensjonistene er en meget trivelig og fornøyd gjeng som vi hver gang gleder oss til å invitere.

Tekst: Jorunn Andersen

Hedret trofaste medlemmer

Fagforbundet Elverum har hedret trofaste medlemmer med utdeling av Fagforbundets 25-årsnål og LOs 40-årsmerke.

Foreningen arrangerte en hyggelig sammenkomst med middag og koselig samvær.

Fra venstre 40-årsjubilantene: Frode Pedersen, Else M. Lindbakken, Ingebrigt Henningsen, Rolf Bjørnstad.

Bakerst fra venstre 25-årsjubilantene: Marit Nersveen, Eva May Grafstrøningen, Liv Unni Stor-

sveen, Margit Skrokbæk, Lilly Korslund, Odd Thoresen, Reidar Strand og Jørgen Regnåsen.

Følgende var ikke til stede: 25-årsjubilantene Gunvor Irene Myrvold, Lovise Steen, Solvår Håberget, Torill Nystuen, Grete Storsveen, Lisbeth Wolla, Sonja K. Andreassen, Unni Hagenstuen Holmen og 40-årsjubilantene Anna Olbergsveen, Jorunn Nygård, Eva Riise og Elsa Haugen.

Tekst: Tom Stensby

Veterantur til Sørmarka

På vegne av Brynhild Strøm og undertegnede vil jeg gjerne takke for et uforglemmelig opphold på Sørmarka i slutten av juni. Det var helt suverent hele tiden med meget god mat, fine turer og musikk og dans om kvelden.

Vi var på farta hele tiden, men det var ikke noe stress, bare koselig og hyggelig. Det var hyggelig å treffe folk fra hele landet. Sender en hilsen og takk for godt samhold, og en spesiell varm hilsen til den alle

tidere Hilde fra Akershus. Wigdis Walbeck og Torill Hamborg (bildet) fra forbundet sentralt var våre veldig flinke og hyggelige verter som sørget for at vi hadde det bra hele tiden, her forevige sammen med en guide ved Fredriksten festning. Tusen takk til alle i Fagforbundet for et strålende opphold. En takk også til Ola-Erik Sivertsen i pensjonistutvalget i Trondheim.

Tekst og foto: Hilda Sundfær

Inspirasjonsseminar i Akershus

Seksjon kirke, kultur og oppvekst (SKKO) i Akershus i samarbeid med Oslo og Omland Friluftsråd har arrangert to fagdager med tema Uteskole og læring i friluft for totalt 82 deltakere.

Den første samlingen var på Sørurum Fritidsgård i Skedsmo 15.april. Dagen startet med regn, noe som ikke la noen demper på stemningen. Disse folkene er vant til å være ute, og vet at det finnes ikke dårlig vær, bare dårlige klær!

Andre samling ble avholdt i nydelig høstvær 24.9 ved Semsvanet i Asker.

Temaer og grunnleggende aktiviteter var bruk av kniv og øks, ulike typer bål, matlaging, praktiske tips og utstyr

Det ble arrangert flere leker, med både sosialt og faglig innhold. Deltakerne var aktive og positive og fikk prøvd seg bl.a. på ulike sanseliker (bildet). Vel så nyttig er erfaringsutveksling og å høre om hvordan andre har det.

Tekst: Gunn Johansen

Nydelig fjelltur

I slutten av juni dro pensjonister med ektefeller/samboere fra Fagforbundet Gausdal på tur til Høvingen og Grimsdalen. Det ble servert rømmegrøt og spekemat på Busmoen gard. 34 deltakere var med på en vellykket tur.

Tekst og foto: Anders Ibsen

Studietur til Geneve

I september var fagforeningsledere og fylkesstyret i Fagforbundet Buskerud på studietur til ILO – en trepartsorganisasjon som består av regjeringer, arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner fra 182 medlemsland. Hovedkvarteret ligger i Geneve, og det fins 40 utekontorer rundt omkring i verden og et internasjonalt opplæringscenter i Torino i Italia.

Deltakerne fikk en nyttig innføring i organisasjonens arbeid, og de har laget en fylldig rapport om ILOs arbeid som er lagt ut på nettsidene til Fagforbundet Buskerud.

Tekst: Karin Bergum

Inspirasjon og arbeidsglede

Mandag 20. oktober avviklet Fagforbundet Seksjon kontor og administrasjon (SKA) i Tromsø, konferanse med tema Inspirasjon, humor og glede på Sommarøy kurs- og ferisesenter. Totalt deltok 58 medlemmer på konferansen. Foreleser Anniken Annexstad fra I pluss, ledet medlemmene gjennom dagen med stor innlevelse, entusiasme og glede. Deltakerne fikk en flott dag med mulighet for eget påfyll og en glød av optimisme på yttersida av Tromsø.

Tekst: Eva Meyer Hanssen

40-årsfeiring

Jeg vil gjerne sende en hilsen til mine kullkollegaer – kull 14 Florida sykehus i 1968 – og gratulere med fjorårets 40-årsfeiring. Jeg håper å høre fra dere!

Tekst: Margrethe Pettersen, Glomfjord

100-årsjubileum

Drammen brandkorpsforening fylte 100 år i fjor, og vi markerte jubileet med fest på Union. Alle medlemmer og pensjonister ble invitert med følge, og 133 av 200 medlemmer deltok. Vi er veldig fornøyd med oppmøtet! På festen ble vi møtt av vekterne som passet på, og fikk servert deilig middag. Jubileumstaler var en selvfølge, og «The Betales» sørget for at det svingte på dansegulvet

Tekst: Avd. 204 Drammen brandkorpsforening.

Konferanse for uføre

Fagforbundet Hordalands Pensjonistutvalg er blant de første som har arrangert en konferanse for uføre medlemmer. 65 medlemmer var påmeldte, og tilbakemeldingene viser at det var en nyttig konferanse. De uføre i Fagforbundet er ofte en uteglemt gruppe, og mange har behov for å komme sammen – både for å få litt info og ikke minst det sosiale samværet. Vi hadde blant annet

besøk av pasientombudet Grethe Brundtland og Åse Øvrestrand fra Nav Hordaland.

Fagforbundet har per i dag ca. 20.000 uføre, og det er derfor viktig at vi prøver å aktivisere disse medlemmene. De har mye å bidra med som Fagforbundet kan dra nytte. Takker alle som var sammen med oss 7. og 8. oktober, og håper vi kan lage en liknende konferanse til neste år.

Tekst: Kari Solberg

Veteranklubb på busstur

Torsdag 18. september møtte 50 veteraner i Tromsø opp for å dra på. Vi dro innover «innlandet» i et nydelig høstvær. Etter en liten rast på Vollan, dro vi videre til Kilpi-sjärvi på grensehandel. De mest populære varene var visstnok reinskav og tobakk, men noen hadde også ordnet med bestilling av vin m.m.. Det ble også observert kjøp av ei finskrye.

På Skibotn-senteret fikk vi servert en deilig oksesmåsteik med tilbe-

hør – og vin eller øl til de som ønsket det. Til «dessert» ble det loddtrekning. Den alltid spreke Herdis hadde solgt årer på turen oppover, og nå var det noen heldige som vant vin, kaffe eller sjokolade. Etterpå gikk turen

Deltakerne fotografert etter middagen i Skibotn. Veteranklubbens leder, Johannes Bellika, står foran.

tilbake til Tromsø, og et par av karene underholdt oss med passende grove vitser.

Tekst og foto: Rannveig Lorentsen

Videreutdanning

Vi er en gjeng fra Kongsberg, Drammen, Øvre Eiker og omegn som har tatt videreutdanning innen demensomsorg. Den eldste av oss er 69 år, slå den! Vi gikk på skole en dag i uka på Eikertun og jobbet ved siden av. Alle besto med glans, og vi hadde et flott skoleår. Jeg lærte masse og råder også andre til å ta videreutdanning.

Tekst: Anne-Rita Hammerborg

Ny fane

Vi i Fagforbundet Lenvik avd. 292 ønsker å vise vår nye fane, som fikk sin debut ved fjorårets 1.mai-arrangementet. Foreningen, som er veldrevet, har 860 medlemmer og vokser. På bildet er foreningens leder Torild Rønneberg ved siden av den nye fanen.

Tekst: Jens Hellesvik

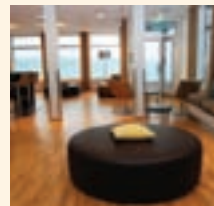
DTF TRAVEL TILBYR KJØR-SELV-FERIE: SOMMERFERIE 2009

Foto: Nils Jørgensen/NTR

Kun kr
3.399,-
per pers. i dbl.rom
Spar 751,-

Sørlandet

5 overnattinger

5 frokoster

3 to-retters middager på 1. 3. og 5. dag

Sentralt beliggende, med utsikt over Galtesund

Clarion Hotel Tyholmen i Arendal

Det flotte Clarion Hotel Tyholmen ligger ved bryggekanalen i Arendal, 70 km fra Kristiansand. Hotellet er oppført i gammel trehusstil, med en moderne innretning, som passer til hotellets opprinnelige stil. Båttur til øyene Merdø og Tromøy, Ibsen-museet og Arendal Sommerfuglepark. Spill golf på Nes Verk Golfpark, et av landets flotteste golf-anlegg. Flere gode og barnevennlige badestrender i området. Oslo (260 km). Larvik (140 km).

Ankomst 2009: Juni: 21. 28. • Juli: 5. 12. 19. 26. • Aug.: 2. 9. 16. 23.

Helgeopphold for kun 1.249,-
– ring for mer informasjon.

Sommerferie i Nordjylland

- 7 overnattinger uten pensjon • 900 m fra flotte Tversted strand
- Nyoppført leilighet med SPA, playstation og tilgang til internett

Tversted Strandpark i Tversted, Danmark

Utfuktstips og severdigheter: Tversted Klitplantage, Ørnereservatet, Skagen (34 km) og Nordsøen Oceanarium (15 km).

Ankomst: Valgfri frem til 25.06., 06.09. - 01.10. & 18.10. - 17.12.2009.
Ankomst lørdager 27.06. - 29.08. & 03.10. - 10.10.2009.

Kun kr
3.499,-
per pers. (2 pers.) i leilighet
Strandferie

Helgeopphold for kun 899,-*
– ring for mer informasjon

H. C. Andersens kvarter

Foto: © Odense Turist Bureau

Kun kr
1.149,-
per pers. i dbl.rom.
Spar 2.817,-

Helgeopphold for kun 499,-
– ring for mer informasjon.

Sommer på Fyn!

- 5 overnattinger med frokost • Gratis parkering

★★★★ Odense Congress Center i Odense på øya Fyn, Danmark

På 4-stjerners Odense Congress Center er dere nær alle attraksjoner i vakre Odense: Her er zoologisk hage, museer, H.C. Andersens-huset, Den Fynske Landsby, etc. Vi anbefaler ellers en tur til øyene Langeland eller Ærø. På Fyn er dere midt i Danmark, og herfra har dere også kort vei til vakre Jylland og spennende Sjælland.

Ankomst: Valgfri i perioden 07.06. - 07.08.2009.

Gode barnerabatter – ring for mer informasjon!

Kan bestilles t.o.m. 06.06.2009. Transport er ikke inkludert i prisen. Inkl. sluttrensjøring. Med forbehold om utsolgte datoer og trykfeil. Ekspedisjonsgebyr maks kr 85,-. Bestill online og spar kr 10,- på gebyret. *Ekskl. opredning.

Bestill din ferie hos DTF travel på

22 41 84 44 • www.dtf-travel.no

Opplys eller tast inn annonsekoden: FAGBLADET

DTF travel hjelper deg med
bestilling av både oppholdet og
båtreisen på tlf. 22 41 84 44.

	Ærlig	↘	Slekt-ledd	↘	Moderne	Arv	↘	Mannskap	↘	Hermod	↘	Løsen	↘	Dyrelåt	
	Original							Ork		© 192		Sår			
	Spania									12-2008					
			⇒				⇒				↘	Rekke			
						Helbred									Engstelse
						Ensom									
	Utsuge							Skikk							
	Fartøy		År								↘	Side			
Lovlydig	Ut-slette	Synke	Lever	To konso.	Enkelte Bevegelse			Bekymring	Ikke Løsøre			Løvtre			
↳							Kneipe	Hovdyr				↳	Polit-parti		
Norsk by							Kjøretøy		Fengsel Rydde			Omkomme Land			
Hast				Kjennskap							Mesterskap				
Nabolag			Gram	Avta				Kamme							
↳					Tall fork.			Dyr			Pike navn				
								Forval.gren							
Kosmos		Anti	For-skrekke							Dobbelt				Musikk-verk	
↳															
							Ta					Røske			
Mesterskap															
Spådom			Naut		Tel		Eie		Regn		Blek			Tekke Hyl	
↳															
							Beist					Drikk			
												Oksygen			
Beite				Musikk-verk				Gjøre klar		Hvile		Trist			

Løsningen på kryssord nr. 2 må være hos oss innen 20. mars!

Merk konvoluttet med «kryssord nr. 2» og send den til:
Fagbladet, Postboks 7003 St. Olavs plass, 0130 Oslo

OBS! Legg bare kryssordet i konvoluttet, bare de som blir trukket ut åpnes!

NAVN _____

ADRESSE _____

POSTNR./STED _____

NÅR MOTTOK DU BLADET _____

VINNERE av kryssord nr. 7

			K	L	S			D							
			S	A	T	I	R	I	S	K		L	Y	N	
			N	Y	P	O	T	E	T	E	R		R	A	
			L	I	K	T	U	A	K	S	E	L			
			T	E	A	N	T	A	F						
			O	T	E	R	S	E	N	Ø	L				
			A	R	E	N	A	J	U	R	D	A			
B	A	R	N	E	Å	R	L	T	J	O	R	S	T	E	V
R	E	I	N	L	A	V	S	U	N	I	S	E	V		
R	I	S	E	B	E	V	A	R	E	M	A	R	K	A	
A	S	R	E	I	D	A	R	S	E	L	V	E	N		
K	N	E	G	G	S	S	K	Å	L	L	E	L	I	N	
G		I	K	K	E	A	L	I	B	I	R	V			
B	E	V	I	S		I	B	S	E	N	G	E	R	I	K
R	I	S	K	R	E	M	M	S	I	O	S	O	N		
E	N	E	V	R	E	D	E	E	S	E	L	E	D	B	

► Vi har trukket tre vinnere som hver får 10 flaxlodd:

Einar Kjelsaas
0758 Oslo

Svanhild Nilsen
3055 Krokstadelva

Ådne og Sivert Sulebakk
5918 Frekhaug

BAKLEKSA

Tid for ballonger

Det er mye å undre seg over.

Nå har jeg i dagevis kikket ut vinduet, over gata til nabogården. Der henger det ballonger i ett av kontorvinduene. To blå, en rød og en hvit. Av og til sitter det en person og arbeider under ballongene. Jeg lurer på hva hun gjør.

Så lurer jeg på om noen lurer på hva jeg gjør?

Da mener jeg ikke sjefen og kolleger og sånt, men alle de andre som sikkert sitter på andre siden av gata og titter over til meg?

Så en dag gled blikket enda høyere. Og der oppdaget jeg et helt vindu fullt av ballonger. Eller baller. Trill runde i alle farger. Mon tro om vet at det er enda flere lette ballonger to etasjer over henne?

Det er et litt merkelig kontorbygg, syns jeg.

Det rareste er at de fire fargerike ballongene over hodet på damen – de henger opp ned. Ballongene er knyttet fast og henger i et tau fra taket. Du tror ikke at det går an? Men det gjør det. Ballongene er kanskje fylt med vann, sånn at de kan henge opp-ned. Jeg lurer på hvorfor.

Og da fløy tankene mine videre til flaggermusene i Inger Hagerups dikt. De som «flakser rundt fra hus til hus og går til sengs i trærne.

Men er det noen som forstår hvordan den kan få sove når den henger etter tærne».

Nei, det forstår i hvert fall ikke jeg.

Men det er det lenge siden jeg har grunnet på.

Og plutselig kommer jeg også på minstegutten min som en dag undret seg: «Så rart mamma, at det blir helt mørkt i verden hver gang jeg lukker øynene.»

Akkurat da kjenner jeg at det er nok er for lenge siden jeg har undret meg når tankene kan bli så luftige av noen ballonger.

Tekst: TITTI BRUN

Tekst: Tormod Løking Tegning: Tore Strand Olsen

FAGFORBUNDET

Postadresse:

Postboks 7003 St. Olavs plass,
0130 Oslo

Besøksadresse:

Keyers gt. 15
Tlf. 23 06 40 00.
Faks 23 06 40 01

Internett:

www.fagforbundet.no

E-post:

post@fagforbundet.no

Medlemsregisteret:

Direkte tlf. 23 06 42 00

ARBEIDSUTVALGET

Leder: Jan Davidsen
1. nestleder: Gerd Kristiansen
2. nestleder: Anne Grethe Skårdal,
Mette Nord
Jan Helge Gulbrandsen
Kjellfrid T. Blakstad, leder SHS
Gerd Eva Volden, leder SKA
Stein Gulbrandsen, leder SST
Mette Henriksen Aas, leder SKKO

INFORMASJONSSJEF

Tone Zander, tlf. 23 06 44 21

SERVICETORGET

Tlf. 815 00 040
E-post: servicetorget@fagforbundet.no

KOMPETANSESENTRENE

Østlandet: (Akershus, Buskerud, Østfold,
Hedmark og Oppland)
Postboks 8819, Youngstorget, 0028 Oslo
Besøksadr. Storgata 33 B
Tlf. 23 06 40 00. Faks 23 06 47 61

Oslo: Apotekergt 8, 0180 Oslo
Tlf. 23 06 46 60. Faks 23 06 46 93

Skien: (Vestfold, Telemark og Aust-Agder)
Leirvollen 21 A, 3736 Skien
Tlf. 35 59 94 50. Faks 35 59 94 69

Stavanger: (Rogaland og Vest-Agder)
Jens Zetlitzgt. 21, 4008 Stavanger
Tlf. 51 84 59 50. Faks 51 52 14 47

Bergen: (Hordaland og Sogn og Fjordane)
Bradbenken 1, 5003 Bergen
Tlf. 55 59 48 60. Faks 55 59 48 71

Trondheim: (Møre og Romsdal,
Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag)
Dronningens gt. 10,
Postboks 806 Sentrum, 7408 Trondheim
Tlf. 73 87 41 20. Faks 73 87 41 21

Tromsø: (Nordland, Troms og Finnmark)
Postboks 6222, 9292 Tromsø.
Tlf. 77 66 23 00. Faks 77 65 84 23

FYLKESKONTORENE

Fagforbundet Østfold

Postboks 107, 1713 Grålum
Besøksadr. Tune senter, Rådmann Siras vei 1
Tlf. 69 97 21 70
E-post: Fylke_Ostfold@fagforbundet.no
www.fagforbundet.no/ostfold

Fagforbundet Akershus

Postadr: Storgata 33 C, 0184 Oslo
Besøksadr: Hammersborggt. 9, 6 et.
Tlf. 23 06 44 80
Faks 23 06 44 85
E-post: Fylke_Akershus@fagforbundet.no
www.fagforbundet.no/akershus

Fagforbundet Oslo

Postboks 8714 Youngstorget, 0028 Oslo
Besøksadr. Apotekergata 8
Tlf. 23 06 46 60 • Faks 23 06 46 61
E-post: Fylke_Oslo@fagforbundet.no
www.fagforbundet.no/oslo/

Fagforbundet Hedmark

Grønnegata 11, 2317 Hamar
Tlf. 62 54 20 00
E-post: Fylke_Hedmark@fagforbundet.no
www.fagforbundet.no/hedmark

Fagforbundet Oppland

Serviceboks 55, 2809 Gjøvik
Tlf. 61 18 79 61 • Faks 61 18 79 21
E-post: Fylke_Oppland@fagforbundet.no
www.fagforbundet.no/oppland

Fagforbundet Buskerud

Haugesgate 1, 3019 Drammen
Tlf. 32 89 80 90
E-post: Fylke_Buskerud@fagforbundet.no
[www.fagforbundet.no/forsida/Fylkene/
Buskerud/](http://www.fagforbundet.no/forsida/Fylkene/Buskerud/)

Fagforbundet Vestfold

Farmandsvn.3, 3111 Tønsberg
Tlf. 33 37 95 70 • Faks 33 37 95 71
E-post: Fylke_Vestfold@fagforbundet.no
www.fagforbundet.no/vestfold

Fagforbundet Telemark

Leirvollen 21 A, 3736 Skien
Tlf. 35 59 94 50
E-post: Fylke_Telemark@fagforbundet.no
www.fagforbundet.no/telemark

Fagforbundet Aust-Agder

Strømsbusletta 9 b, 4847 Arendal
Tlf. 37 02 52 53/37 02 58 60
E-post: Fylke_Aust-Agder@fagforbundet.no
www.fagforbundet.no/austagder

Fagforbundet Vest-Agder

Postboks 457, 4664 Kristiansand
Besøksadr. Markensgt. 13-15
Tlf. 38 17 25 90 • Faks 38 02 61 32
E-post: Fylke_Vest-Agder@fagforbundet.no
www.fagforbundet.no/vestagder

Fagforbundet Rogaland

Jens Zetlitzgate 21, 4008 Stavanger
Tlf. 51 50 02 77
E-post: Fylke_Rogaland@fagforbundet.no
www.fagforbundet-rogaland.no

Fagforbundet Hordaland

Postboks 4064 Dreggen, 5835 Bergen
Besøksadr. Bradbenken 1
Tlf. 55 59 48 30 • Faks 55 59 48 59
E-post: Fylke_Hordaland@fagforbundet.no
www.fagforbundet.no/hordaland

Fagforbundet Sogn og Fjordane

Postboks 574, 6801 Førde
Tlf. 57 72 18 30 • Faks 57 72 18 31
E-post:
Fylke_Sogn-og-Fjordane@fagforbundet.no
www.fagforbundet.no/sognogfjordane/

Fagforbundet Møre og Romsdal

Storgt. 9, 6413 Molde
Tlf. 71 20 16 60 • Faks 71 20 16 61
E-post:
Fylke_More-og-Romsdal@fagforbundet.no
www.fagforbundet.no/moreogromsdal/

Fagforbundet Sør-Trøndelag

Postboks 806 Sentrum, 7408 Trondheim
Besøksadr. Dronningensgt. 10
Tlf. 73 87 41 20 • Faks 73 87 41 21
E-post:
Fylke_Sor-Trondelag@fagforbundet.no
www.fagforbundet.no/sortrondelag/

Fagforbundet Nord-Trøndelag

Strandveien 20, 7713 Steinkjer
Tlf. 74 13 41 00 • Faks: 74 13 41 10
E-post:
Fylke_Nord-Trondelag@fagforbundet.no
www.fagforbundet.no/nordtrondelag

ANNONSEFRISTER

Fagblad

Blad	Ann.frist	Utgivelse
NR. 3	31. MARS	24. APRIL
NR. 4	12. MAI	29. MAI
NR. 5	4. AUG	21. AUG
NR. 6	8. SEPT	25. SEPT

NYTT MEDLEM

Medl. nr. **FYLLES UT AV FAGFORBUNDET**

Etternavn _____ Fødsels- og personnr. (11 siffer) _____
 Fornavn _____
 Adresse _____
 Postnr. _____ Poststed _____
 E-post _____ Tlf. priv _____ Mobil _____

De personopplysninger som Fagforbundet får tilgang til, vil bli behandlet konfidensielt. Unntak gjøres der Fagforbundet har berettiget grunn til å gi ut medlemsopplysninger, f.eks. til medlemsundersøkelse, o.l. Jeg samtykker i at Fagforbundet unntaksvis kan bruke mine personopplysninger.

FYLLES UT AV YRKESAKTIVE

Arbeidsgiver _____
 Arbeidssted _____ Tlf.nr. _____
 Yrke _____ Stilling/prosent _____ Årsinntekt _____
 Fylke _____
 Dato _____ Underskift _____

FYLLES UT AV DEN SOM VERVER

Etternavn _____ Fødsels- og personnr. (11 siffer) _____
 Fornavn _____
 Adresse _____
 Postnr. _____ Poststed _____
 E-post _____ Tlf. priv _____ Mobil _____
 Fagforening _____ Fagforeningsnr. _____
 Send meg vervepremie nr   Ikke send noe nå, jeg samler opp Send meg flere vervekuponger

SEKSJON

- Helse og sosial (SHS)
- Kontor og administrasjon (SKA)
- Samferdsel og teknisk (SST)
- Kirke, kultur og oppvekst (SKKO)

FORSIKRING

Ved innmelding som yrkesaktiv blir du automatisk med i forbundets obligatoriske LO-Favør-forsikringer:

- Kollektiv hjem kr 62 per mnd.
- Stønadskasse kr 15 per mnd.
- OU-fondavgift (opplærings- og utviklingsfond) vil komme i tillegg med kr 21 per mnd.

Du blir også med i Fagforbundets gruppeforsikring - en kombinert livs-, uføre- og ulykkesforsikring, dersom du ikke reserverer deg mot denne.
*OBS: Gjelder ikke elever, lærlinger og studenter.
 (Etter innmelding vil du få et brev fra oss med nærmere orientering om gruppeforsikringen og om hvordan du kan reservere deg.)*

Oversikt over vervepremiene finner du på www.fagforbundet.no

ENDRINGSBLANKETT

Skriv tydelig, fyll inn nøyaktige opplysninger og send blanketten til din lokale forening.

Etternavn _____ LO Favørnr./Medl. nr. _____
 Ev. tidligere etternavn _____ Fornavn _____
 Ny adresse _____
 Nytt postnr. _____ Poststed _____ Nytt tlf. privat/mobil _____
 E-post _____
Ny arbeidsgiver 1
 Nytt arbeidssted _____ Nytt tlf.nr. _____
 Nytt yrke _____ Stilling/prosent _____ Årsinntekt _____
 Ny stilling/prosent _____
Ny arbeidsgiver 2
 Nytt arbeidssted _____ Nytt tlf.nr. _____
 Nytt yrke _____ Stilling/prosent _____ Årsinntekt _____
 Fylke _____

ENDRING AV KONTINGENT

Arbeidsledig Pensjonist Ufør Permisjon uten lønn Attføring Fra _____ Til _____
 Annet _____
 Dato _____ Underskift _____

SEKSJON

- Helse og sosial (SHS)
- Kontor og administrasjon (SKA)
- Samferdsel og teknisk (SST)
- Kirke, kultur og oppvekst (SKKO)

Jorid Jakobsen

ALDER: 56 år**YRKE:** Sekretær og hjelpe-
lærer ved Båtsfjord skole og
ansatt i overformynderiet.**SIVILSTATUS:** To døtre,
mann og hund og
to barnebarn

Med overalt

Jorid tar pusten fra de fleste. Hun er glede, glød og begeistring, og med på det meste i Båtsfjord.

Jorid Jakobsen fra Båtsfjord jobber i 60 prosent stilling som sekretær på Båtsfjord skole med elever fra 5. til 10. klasse, hun er 20 prosent hjelpelærer og 20 prosent i overformynderiet.

Dessuten er hun fast sekretær i tv-aksjonen med ansvar for å skaffe bøssebærere.

Før hun begynte i kommunen, jobbet hun 22 år i bank.

– På skolen jobber jeg også som assistent for to barn med spesielle behov når det er skolekjøkken. Sist bakte vi krydderkake, en med gluten og en uten. Og så laget vi milkshake.

For elleve år siden var hun med og startet Sneskavla 4H i Båtsfjord. Klubben har eget drivhus hvor de planter sommerblomster som hestejentene selger, de har hatt country-fester og horseshow. Jorid forteller at de er den største klubben i Finnmark og har fått pris som beste klubb sju år på rad.

– Vi er godkjent 4H-gård og den

eneste i Norge som drives på frivillig basis. Kommunen eier bygningene og vi har disposisjonsrett. På gården har vi katter, kattunger, ender, duer, geit, sau, kaniner.

– Og så har vi selvfølgelig hester. På stallen står det 12 stykker. Nå jobber vi for å få en innendørs ridehall. Det har vi ønsket lenge, og her trenger vi det virkelig.

For alt engasjementet sitt har Jorid fått mange priser. Hun har fått kulturprisen i Båtsfjord kommune, vært

utpekt som hverdagshelt i lokalradioen og hun har fått BegeistRingen.

Den siste prisen har ildsjeler i Ringsaker tatt initiativet til. Ideen er å oppmuntre mennesker som skaper glede og begeistring i sine omgivelser. Det mente styret i 4H Finnmark at Jorid er et særdeles godt eksempel på. Astrofysikeren Knut Jørgen Røed Ødegaard og økofilosofen Arne Næss har også fått prisen.

Mens andre kan miste pusten av tempoet, engasjementet og entusiasmen, tilføyer Jorid:

– Jeg er seksjonsleder for Seksjon kontor og administrasjon også. Og så har jeg tre unger på avlastning en helg i måneden. Da er vi på hytta på Seidafjellet.

– Det er kjempefint å ha det slik. Dagene er varierte, aldri en kjedelig dag. De bare forsvinner.

Tekst: INGEBOG VIGERUST RANGUL

Foto: INGE WAHL

Bli klar til våren - i smarte og funksjonelle modeller!

Modell
98859
Formsydd soft
shell jakke.

Modell
98858
Soft shell
jakke.

Modell 98742+98743
Settpris
Jakke+bukse
Kun kr. 599,-
inkl. mva

**2 stk. kun
kr. 700,-**
inkl. mva

Model 25140 - Berlin
Dame canvassko med detaljer.
Kvalitet: Canvas
Farge: Hvit/grå
Størrelse: 36 - 42
kr. 249,-
inkl. mva

Modell 98742
Regnjakke.
XS - 3XL
kr. 399,-
inkl. mva

Regnjakke til damer og herrer som er pustende, vind- og regntett. Gjennomgående glidelås og glidelås ved lommer samt innerlommer. Super kvalitets regnsett til en meget god pris.

Modell 98858/98859
Str. S - 3XL
kr. 369,-
inkl. mva

Soft shell jakker til damer og herrer. Vind og vannavvisende. Gjennomgående glidelås og glidelås ved lommer samt innerlomme. (Damemodellen er formsydd).

Modell 25110 - Athen
Dame ballerinaso med borrelåslukking over vristen.
Kvalitet: Skinn
Farge: Hvit/grå
Størrelse: 36 - 42
kr. 299,-
inkl. mva

Modell 25100 - London
Dame sportssko med borrelåslukking.
Kvalitet: Imitert skinn
Farge: Hvit/sølv
Størrelse: 36 - 42
kr. 299,-
inkl. mva

Modell 98743
Overtrekksbukse.
XS - 3XL

kr. 299,- inkl. mva
Overtrekksbukse til damer og herrer som er pustende, vind- og regntett. Borrelåsjustering i bukseben og kombinasjon av strikk og fast linning.

Bestill på 57 69 46 00 eller www.praxis.no - hvor du kan se hele kolleksjonen

Sjøtun Næringspark · 6899 Balestrand · Telefon: 57 69 46 00 · Telefax: 57 69 46 01

praxis

... gjør dagen din behagelig